

“ŒİR MECEMÛASI”
(İSTANBUL BÛYÛKŒEHİR BELEDİYESİ
ATATÛRK KİTAPLIĞI, BEL_YZ_K1589 NOLU,
71 VARAK, METİN-İNCELEME)

Taha Ali ÖZKÖK

(Yüksek Lisans Tezi)

EskiŒehir, 2017

“ŒİİR MECEMŪASI”
(İSTANBUL BŪYŪKŒEHİR BELEDİYESİ
ATATŪRK KİTAPLIĐI, BEL_YZ_K1589 NOLU, 71
VARAK, METİN-İNCELEME)

Taha Ali ÖZKÖK

T.C.

EskiŒehir Osmangazi Őniversitesi

Sosyal Bilimler EnstitŪsŪ

TŪrk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Eski TŪrk Edebiyatı Bilim Dalı

YŪKSEK LİSANS TEZİ

EskiŒehir, 2017

T.C.
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTİSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Taha Ali Özkök tarafından hazırlanan “Şiir Mecmuası” (İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Bel_Yz_K1589 Nolu, 71 Varak, Metin-İnceleme) başlıklı bu çalışma 25.07.2017 tarihinde Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddesi uyarınca yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, Jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Programı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Akademik Ünvanı ve Adı Soyadı

Üye

Akademik Ünvanı ve Adı Soyadı

(Danışman)

Üye

Akademik Ünvanı ve Adı Soyadı

Üye

Akademik Ünvanı ve Adı Soyadı

Üye

Akademik Ünvanı ve Adı Soyadı

ONAY

.../ .../ 200...

(İmza)

(Prof. Dr. Hasan Hüseyin ADALIOĞLU)

Enstitü Müdürü

...../...../.....

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin/projenin Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi hükümlerine göre hazırlandığını; bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla taranmasını kabul ettiğimi ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim. Yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması halinde ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Taha Ali ÖZKÖK

ÖZET

“Şiir Mecmuası”

(İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Bel_Yz_K1589 Nolu, 71
Varak, Metin-İnceleme)

Taha Ali Özkök

Yüksek Lisans-2007

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Danışman: Yard. Doç. Dr. Halit Biltekin

Bu çalışma Bel_Yz_K1589 Nolu, 71 Varaklık derlenmiş mecmuanın transkripsiyonlu metni ve metnin incelenmesinden oluşmaktadır. Toplam 167 adet şiirin yer aldığı mecmua Koca Râgıb Paşa, Haşmet, İzzet Ali Paşa, Hoca Neş’et gibi 18. yüzyılın ön plana çıkan şairlerine ait 136 gazel, 17 kaside, 3 tahmis, 1 mu’aşşer, 7 muhammes, 1 sâkînâme, 1 tesdis ve 1 müseddesten oluşmaktadır. İstinsah tarihi hakkında kesin bir bilginin yer olmadığı mecmuada ağırlıklı olarak 18. yüzyıla ait şairlerin şiirleri yer almaktadır

Yapmış olduğumuz inceleme iki bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde eserin şekil ve muhteva özellikleri üzerinde durulmuş, ikinci bölümde eserin transkripsiyonlu metni ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Şiir, Mecmua, Şair, Dîvân

ABSTRACT

“Poem Compilation”

**(Istanbul Metropolitan Municipality Atatürk Library, Bel_Yz_K1589
numbered, 71 Page, Text-Review)**

ÖZKÖK, Taha Ali

Master Degree-2017

Department of Turkish Language and Literature

Field of Old Turkish Literature

Supervisor: Yard. Doç. Dr. Halit Biltekin

This study consists of examining the transcriptional text and text of Bel_Yz_K1589 Nolu, 71 page collected poets poem. A total of 167 pieces of poetry The important poets' poeries; like Koca Râgıb Paşa, Haşmet, İzzet Ali Paşa, Hoca Neş'et, 18th century poets written poems 136 gazel, 17 kaside, 3 tahmis, 1 mu'aşşer, 7 muhammes, 1 sâkînâme, 1 tesdis ve 1 müseddes. There are mainly the poems of the poets from the 18th century in the magazine which does not bear any certain information about the date of compilation.

This study consists of two parts: The first part focuses on the form and content of the work, and the second part presents the criticized text of the work.

Keywords: Poem, Compilation, Poet, Poetry Book

İÇİNDEKİLER

ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ÇEVİRİYAZI ALFABESİ.....	x
KISALTMALAR	xi
ÖNSÖZ	xii
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

ESKİ TÜRK EDEBİYATINDA MECMUALAR

1.1. Tarihî Gelişim İçinde Mecmualar	3
1.2. Mecmuaların Tasnifi	4
1.3. Mecmuaların Önemi.....	5

2. BÖLÜM

Bel_Yz_K1589 Nolu Mecmuanın Tanıtımı

2.1. Mecmuada Karşılaşılan Bazı Problemler.....	7
2.2. Yazmanın Fizikî Özellikleriyle İlgili Karşılaşılan Problemler	7
2.3. Şiirlerin Adlandırılışı ve istinsâhıyla İlgili Problemler.....	8
2.4. Mecmuada Yer Alan Şairler	15
2.4.1. Koca Râgıb Paşa(D.1698-Ö.1763).....	15
2.4.2. Haşmet(Ö. 1768).....	17
2.4.3. İzzet Ali Paşa(D.1692-Ö.1734).....	18
2.4.4. Hoca Neş'et(1735-1807)k	19

3. BÖLÜM

Bel_Yz_K1589 Nolu Metin

SONUÇ	142
KAYNAKÇA.....	144

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Mecmuada kullanılan nazım şekilleri ve nazım türleri..... 8

Tablo 2: Şair ve şairleri gösteren sıralı indeks..... 8

Tablo 3: Kullanılan vezinler ve vezinlere göre şiir sayıları..... 12

ÇEVİRİYAZI ALFABESİ

ا	A, a, E, e, ´
آ	Ā, ā, a
ب	B, b
پ	P, p
ت	T, t
ث	Ś, ś
ج	C, c
چ	Ç, ç
ح	H, h
خ	Ĥ, ĥ
د	D, d
ذ	Z, z
ر	R, r
ز	Z, z
ژ	J, j
س	S, s
ش	Ş, ş
ص	Ş, ş
ط	Ž, ž, D, d
ظ	T, t
ظ	Z, z
ع	´
غ	Ĝ, ĝ
ف	F, f
ق	K, k
ك	K, k, G, g, Ñ, ñ
ل	L, l
م	M, m
ن	N, n
و	V, v, O, o, Ö, ö, U, u, Ü, ü, Ū, ū, Ō, ō
ه	H, h, A, a, E, e
ي	Y, y, Ĭ, ĭ, Ī, ì

KISALTMALAR

RD.	: Koca Râgıb Paşa Divanı
HD.	:Haşmet Divanı
İD.	:İzzet Ali Paşa Divanı
ND.	:Hoca Neş'et Divanı
s.	:Sayfa
c.	:Cild
Der.	:Dergi
ss.	:Sayfa Sayısı

ÖNSÖZ

Osmanlı şiiri başlangıçta Fars edebiyatını taklit ederek başladığı edebiyat serüveninde, zamanla Fars edebiyatını da geçerek özellikle 16. ve 17. yüzyıllarda doruk noktalara ulaşmış; kendine özgü ince anlamlı, nitelikli bir dil oluşturmuştur. Her dönem gelişim ve değişim içerisinde olan şiir, toplumsal kültürü ve dönemin şiir zevkini değiştirmiş; diğer dönemlerden farklı olarak kendine özgü bir yapı oluşturmuştur.

Bizlerin her dönemin şiir zevkini ya da o dönemde en popüler olarak nitelendirebileceğimiz şiirleri öğrenmemizde başvurabileceğimiz yegâne kaynaklardan bir tanesi de şiir mecmualarıdır. Yazma eser kütüphanelerinde sayıları hâlâ önemli bir nitelik teşkil eden farklı amaçlarla oluşturulmuş mecmualar, kütüphanelerin raflarında gün yüzüne çıkarılmayı beklemektedir. Yapılan bu çalışmamızda İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığında bulunan Bel_Yz_K1589 Nolu, 71 varaklık mecmua düzenli bir biçimde ele alınarak gün yüzüne çıkarılmaya çalışılmıştır.

Yapmış olduğumuz incelemede Bel_Yz_K1589 Nolu, 71 varaklık mecmuanın transkripsiyonlu neşri ortaya konulmaktadır. Çalışmamız iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde neşre hazırlanan metnin şekil ve muhtevasıyla ilgili tetkiki yapılmış; İkinci bölümde ise, üzerinde çalışma yapılan sayfalarda bulunan şiirlerin transkripsiyonlu metni oluşturulmuştur. Metin bölümü 136 adet gazel, 17 kaside, 7 muhammes, 3 tahmis, 1 müseddes, 1 sakiname ve 1 mu'aşşer olmak üzere toplam 167 şiirlerden oluşup varak numaraları ve metinle ilgili açıklamalar dipnotlara eklenmiştir.

Yapmış olduğumuz bu çalışma daha sonra yapılacak olan yeni metin neşirleri için ufak da olsa bir fayda sağlanması amaçlanmıştır. Her ne kadar eksiksiz ve nitelikli bir metin ortaya konulmaya çalışılmışsa da hataların veya kusurların bulunması kaçınılmazdır. Gelecekte yapılacak olan çalışmaların daha kaliteli olabilmesi için karşılaşılabilecek hataların sizlerin affınıza sığınarak düzeltilmesi en büyük temennimizdir.

İlmi anlamda yetkinliğiyle ve metin konusunda engin tecrübeleriyle kendisinden her zaman istifade ettiğim ve edeceğim, bizleri Osmanlı Türkçesinin en

temelinden başlayarak yetiştirip geliştiren değerli Hocam Yard. Doç. Dr. Halit BİLTEKİN'e yardımseverliği ve her zaman göstermiş olduğu ilgisi ile bizlere usül ve yöntem gösteren Sayın Arş. Gör. Bekir Belenkuyu'ya teşekkürü bir borç bilirim.

GİRİŞ

Eski Türk Edebiyatının kuşkusuz en önemli kaynakları dîvânlardır. Bunların yetersiz kaldığı ya da bulunamadığı zamanlarda devrin edebî zevk ve anlayışını yansıtan mecmûalar devreye girmektedir. Bu mecmûalar sayesinde şairlerin divanında olmayan şiirleri, dönemde ön plana çıkan şairler ve şiirleri, ayrıca şairlerin unutulmuş şiirleri, edebiyat dünyasına kazandırılabilir.

Mecmûaların bir diğer yararına bakacak olursak şairlerin yer alan şiirlerinin, mecmûada bulunan şekilleriyle mukâyese edilebilmesi ve şiirin içerisinde barındırdığı kelimelerin farklı okunuş biçimlerinin de olduğunu bizlere gösterebilmesidir. Böylelikle mecmûaların tahrip olmuş ya da anlama uymayan kelimelerinin olması halinde farklı biçimlerinin de olabileceğini akıllara getirmektedir.

Mecmûalar genellikle derleyen kişinin edebî zevkini yansıttığının yanında devrin edebî zevkini ve sosyo-kültürel yaşantısını da bizlere yansıtabilmektedir. Bu sayede pek çok araştırma alanı için de kaynak konumunda yer almaktadırlar.

Çalışmamıza konu olan Bel_Yz_K1589 Nolu, metin 136 adet gazel, 17 kaside, 7 muhammes, 3 tahmis, 1 müseddes, 1 sakiname ve 1 mu'aşşer olmak üzere toplam 167 şiirlerden oluşmaktadır.

Günay Kut tarafından yapılan tasnif içerisinde "Seçme şiir mecmûaları" (mecmû'a-i eş'ar, mecmû'a-ı devâvin) başlığı altında değerlendirilebilecek çalışmamız, döneminde hikemi tarzıyla ön plana çıkan Koca Râgıb Paşa, Şeyh Galip'in sanat anlayışına yakın Hoca Neş'et, Nedim çizgisinde yer alan İzzet Ali Paşa ve daha çok hikemi tarz ve rindane tarzın etkisinde kalan Haşmet'in şiirlerinden oluşmaktadır. Büyük olasılıkla müstensih hemen hemen o dönemde yazılan mecmûaların vazgeçilmez şairlerinden olan Nedim ve Şeyh Galip'ten ayrı döneminde yine popüler olarak nitelendirilebilecek şairlerden bir derleme oluşturmuştur.

Mecmûanın derleniş tarihi ve müstensih hakkında herhangi bir bilgi yer almamaktadır. Ayrıca mecmûa'nın sayfa kenarlarında, mecmûa hakkında hiç bir bilgi yoktur. Şiir seçkilerinden oluşan çalışmamız şairlerin yayımlanan divanları ile

mukâyese edilmiş ve belirgin anlamda ön plana çıkan nüsha farklılıkları belirtilmiştir.

Müstensihin ilgili şairin şiirlerini belirli bir sırada yazarken kullandığı “velehu” başlığı altında yer alan Haşmet’e ait metin kısmında yer alan 68 numaralı na’t-ı şerifi, Haşmetin başlığı altında gösterilen fakat Zihnî mahlasının yer aldığı 80 numaralı gazeli ve İzzet Ali Paşa’ya ait 128 numaralı gazel, şairlerin yayımlanmış divanlarında yer almamaktadır.

Yine mecmûa içerisinde gazelleriyle en çok hacme sahip olan Koca Râğb Paşa’nın, 12 numaralı şiirinde yer alan 4. beyiti ve 36 numaralı şiirinde yer alan 6. beyiti şairin yayımlanmış gazelleri arasında yer alamamaktadır.

Haşmet’in şiirleri başlığı altında “velehu” diyerek gösterilen fakat Zihnî mahlasının yer aldığı 1 adet gazel mevcuttur. Şiir numarası 80 olan bu gazel, 18. yy’da yaşamış ve Zihnî mahlasını kullanan, Baltacılar Kethüdası İsmail Ağazade Zihni Bey, Erzurumlu Zihni, Hudâverdi, Mehmed Efendi, Seyyid Mehmed Sa’id Zihni Efendi ve Mustafa adlı şairler arasından kim tarafından yazıldığı tam olarak tespit edilememiştir.

1. BÖLÜM

ESKİ TÜRK EDEBİYATINDA MECMUALAR

Türk Edebiyatında ve özellikle klasik Türk edebiyatında oldukça önemli bir yere sahip olan mecmualar, terim anlamı olarak: “*Toplanıp biriktirilmiş şeylerin hepsi, seçilmiş yazılardan meydana getirilmiş yazma kitaplardır.*”¹

Mecmualar, çoğunlukla bir veya birden fazla şaire ya da yazara ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki dinî, din dışı nesir ya da şiirlerden oluşan derleme eserlerdir: Mecmûatü'l-ehâdis, mecmûa-i fetâvâ, mecmûa-i ed'îye, mecmûatü'r-resâil, mecmûa-i eş'âr, mecmûa-i tevârîh, mecmûa-i fevâid gibi değişik türlerde yazılmaktadır. Bazı mecmualar ise tertipleyen kişinin ünlü ve güvenilir olması neticesinde onların adlarıyla anılmaktadır. Örneğin Feridun Ahmed Bey'in Münşeâtü's-selâtin'i ikinci baskısında Feridun Bey Münşeâtü, Osmanlı mûsikişinaslarından Hâşim Bey'in düzenlediği Mecmûa-i Kârhâ ve Nakşhâ ve Şarkiyât gibi. Mecmualar ilk başlarda, birçok bakımdan benzediği cönkler gibi ayetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilahiler, şarkılar, mektuplar, latifeler, lugaz ve muammalarla; ilaç tariflerinin ve yararlı bilgilerin, notların, tarihi belge ve kayıtlarının derlendiği bir not defteri halinde ortaya çıkmış, zamanla gelişerek düzenli bir tertip ve şekle kavuşup türlerine göre bazı farklılıklar gösteren bir kitap veya telif çeşidi özelliği kazanmıştır.²

1.1. Tarihi Gelişim İçinde Mecmualar

Mecmûaların özellikle XV. yüzyıldan itibaren dikkat çekmeye başladığı, XVI. yüzyıldan sonra ise sayı ve çeşitlerinin iyice arttığı gözlenebilmektedir. Kullanılan kâğıt türleri, rengi, yazısı, cildi gibi özellikleri bakımından bir kısmının estetik kaygı barındırdığı; bir kısmının ise karalama defteri şeklinde oluşturulduğu görülmektedir.

¹ Günay Kut, “Mecmua”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/ İsimler/ Eserler/ Terimler*, İstanbul, 1986, 6.C., s. 170.

² Mustafa Uzun, “Mecmua”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C.: 28, Türkiye Diyanet Vakfı yayınları, Ankara 2003, s. 265.

İçerisinde barındırdığı şiirler bakımından Arapça, Farsça, Türkçe olarak tek bir dille kaleme alındığı gibi derleyenin bu dillere vâkıf olup olmamasına göre ikisinin veya üçünün birlikte kullanıldığı metinler halinde yazılmışlardır.

Sayınca çok fazla ve içerikleri farklı olan mecmûalar, ilk vakıf kitap listelerinden başlayarak XVI. yüzyıldan itibaren ortaya çıkan “defterü’l-kütüb”lerde, II. Abdülhamid döneminde derlenenler için “devr-i Hamîdî defterleri” olarak adlandırılan kataloglarda ve günümüzde hazırlanan çok farklı tasnif sistemlerinde genellikle “Mecmûât / Mecmualar” başlığı altında ele alınmıştır.

İlk örneklerden Umur Bey’in 1457 derlettiği bir Arapça vakfiyedeki listede “tıbdan Arabî mecmûa” kaydı bulunmaktadır. Kanûnî Sultan Süleyman devrine ait 1552 tarihli Defterü’l-kütüb’ün tasnif kaidelerinden bahseden “Kânûnü’-d-defter ve şevâzzihî” bölümünde mecmûatü’r-resâillerin içerindeki en önemli risâlenin konu başlığına göre tasnif edilmesi tahmin edilmiştir. Nuruosmaniye Kütüphanesi’nin kataloglarında ise mecmûatü’r-resâillerin ilk defa ayrı bir bölümde toplandığı görülmektedir. Fehmi Ethem Karatay’ın hazırladığı Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Katologu’nda mecmualar “Mütenevvi Risâleler Mecmuaları” başlığı altında ele alınmıştır. İstanbul Kütüphanelerinde Farsça Manzum Eserler adlı bir katalog hazırlayan Ahmet Ateş mecmuaları, mecmua kelimesinin günümüz Türkçe’sinde “dergi” anlamında da kullanılmasından dolayı “Dergiler” başlığı altında toplamıştır.³

1.2. Mecmuaların Tasnifi

Mecmualar genel olarak:

“1. Nazire mecmuaları,

2. Seçme şiir mecmûaları (mecmû’a-i eş’ar, mecmû’a-ı devâvin)

3. Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan mecmûalar (Mecmû’a-i edviyye, mecmû’a-i tevârih, mecmû’â-i mu’ammeyat, mecmû’a-i münşeât, mecmû’a-i resâil gibi)

4. Karışık, yani manzum ve mensur veya farklı dillerle yazılmış parçalardan oluşan mecmualar.

³ Mustafa Uzun, “Mecmua”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 28, Türkiye Diyanet Vakfı yayınları, Ankara 2003, s.268.

5. Derleyeni belli olan mecmualar (Ömer bin Mezid, *Mecmû'atün-Nezâ'ir*; Eğirdirli Hacı Kemal, *Cami'ün-Nezâ'ir*; Edrineli Nazmi, *Mecmaû'n-Nezâ'ir*; Pervane Bey *Mecmûası*; Budinli Hisali, *Metaliû'n-Nezâ'ir*) şeklinde tasnif edilmektedir.⁴

Dikkate değer bir diğer tasnif ise Agah Sırrı Levend Tarafından tasnif edilmiştir:

“1. Nazire Mecmûaları

2. Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmuaları

3. Türlü konulardaki risâlelerin bir araya getirilmesiyle oluşan mecmûalar

4. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuş mecmûalar

5. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmûalar”⁵

1.3. Mecmuaların Önemi

Günümüzde edebiyat tarihi araştırmaları pek çok kaynak tarafından beslenmektedir. Farklı kaynaklar, o zamana kadar yapılmış bilimsel araştırmaları desteklerken bazen de yapılan araştırmalardaki yanlışları ortaya çıkarmaktadır. Bu kaynaklar arasında yararlanılması gereken en önemli çalışmalardan bir tanesi de kuşkusuz mecmûalardır.

“Mecmûalar, edebiyat tarihinde büyük bir boşluğu doldurur. Bazen edebiyat tarihinin asıl kaynaklarına yardımcı olur, bazen yegâne kaynak olarak işlev üstlenir. Mecmuaların edebiyat araştırmacısına sağladığı bazı imkânları şu şekilde sıralamak mümkündür: Mecmualar, içinde barındırdığı şiir ve şairle dönemin okuyucu zevkini ve şairin okunurluğunu, popüleritesini verir. Ali Şîr Nevâyî'nin şiirleri XV. yüzyıldan XX. yüzyıla kadar mecmualarda yer alıyorsa bu durum hem okuyucu zevkini, hem de şairin uzun süreli etkisini gösterir. Edebiyat tarihinin birinci dereceden kaynakları olan tezkirelere yansımamış birçok şair, şiir, tür ve belgede de mecmualar edebiyat tarihinin vazgeçilmez kaynakları durumundadır. Hâdî'nin Saray şehrengizi, Behiştî'nin Vize şehrengizi vs. mecmualardan hareketle gün yüzüne çıkarılmış eserlerdir.”⁶

Yukarıdaki açıklamadan da anlaşılacağı üzere, mecmualar edebiyat tarihi içerisinde kültür hazinemizi besleyen en önemli kaynaklar arasındadır. İçerisinde

⁴ Günay Kut, “Mecmua”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/ İsimler/ Eserler/ Terimler*, İstanbul, 1986, 6.C., s. 170-172.

⁵ Agah Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi, III.*, Ankara 1973, s.240.

⁶ Yaşar Aydemir, *Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler*, AÜ Türkoloji Der. C.2 ,Ankara, 2007, s. 123.

barındırdığı pek çok bilgiyle, o zamana kadar fark edilemeyen ya da kaynaklarda mevzubahis olmayan unsurlar kütüphanelerin tozlu raflarında bekleyen mecmualarla birlikte edebiyat tarihine kazandırılabilinecektir.

2. BÖLÜM

Bel_Yz_K1589 Nolu Mecmuanın Tanıtımı

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı'ndaki Bel_Yz_K1589 numarasıyla kayıtlı olan “Şiir Mecmuası” başlığı altında bir şiir mecmuası tespit edilmiştir. Mecmua 205 mm. boy ve 150 mm. eninde 71 varaktır. İçerisinde barındırdığı şiirler yer yer kendi içerisinde başka sayfalarla karışmasıyla birlikte; eksik olan kısımları ve eksik olan sayfaları bulunmaktadır.

Mecmuanın sayfaları numarlandırılmış olup genellikle şiirlerin sonunda şairlerin mahlasları düz bir çizgi ile bazende küçükten büyüğe doğru oluşan bir çizgi yığıyla gösterilmiştir. Sayfalar bazen 5 gazeli sığdırırken bazen de 2 gazel yazılıp bir kısmı boş bırakılmıştır. Dolayısıyla alan kullanımı açısından bir düzen görülememektedir.

Varaklar Râgıb başlığı ile başlayarak 12b'ye kadar düzenli bir seyirde gitmektedir. Daha sonraki varaklarda İzzet Ali Paşa, Haşmet ve yine Koca Râgıb Paşa şiirleri 4'er ve 5'er sayfa aralıklarla verilmiştir. 60a'ya geldiğimizde ise kalan 11 varak Hoca Neş'etin kaside, gazel, tahmis, mu'aşşer gibi nazım şekilleri doldurulmuştur. Mecmuanın 41. ve 42 varaklarının sayfa kenarları yıprandığından dolayı bazı gazellerdeki kelimeler okunamamıştır. Bu durum şairin divanından yararlanılarak giderilmiştir.

Mecmuanın başında veya sonunda belli bir künyesi olmayıp kim tarafından derlendiği bilinmemektedir. Muhtevasında yer alan şairlerin yaşadıkları dönemler düşünüldüğünde mecmua; 18. yüzyıl şairlerini içerisinde ihtiva etmektedir. Bundan hareketle mecmuanın 18. yüzyıl sonu veya 19. yüzyıl başında yazıldığı düşünülebilir.

Mecmuayı hazırlayan kişi şiirleri oluştururken şairlere göre bir sıra tertip etmiş olması muhtemeldir. Fakat büyük olasılıkla sayfaların yıpranması ve yırtılmalardan dolayı şiirler bir düzen içerisinde kaydedilememiştir. Bazen gazellerin

arasında kaside, kaside ile birlikte tahmis, mu'aşşer gibi türler yer almaktadır. Ancak mecmuayı şekil olarak değil de konu olarak ele aldığımızda nadiren bazı gazelerde aynı redif ve konu ile şairlerin farklı şiirlerini arka arkaya görebiliriz.

Mecmuada 4 şairin şiiri bulunmaktadır. Bu şairlerin şiirleri, çoğunluğu gazel olmak üzere 167 farklı türde yazılmış şiir yer almaktadır. İçerisinde velehu diyerek gösterilmiş fakat şairlerin divanında yer almayan mahlassız 1 kaside ve 2 gazel tespit edilmiştir.

Şiirlerin yazım hususunda Osmanlı Türkçesi imla kulları gözetilmiş ve genellikle yazım hatalarına rastlanılmamıştır. Fakat bazı kelimelerin yazımında yanlış ya da eksik harf kullanımı da gözlemlenmektedir. Şiirler satırlara düz bir biçimde sığdırılmış, nadiren de olsa satıra sığmayan kelimeler beyitin üstüne ya da altına yazılmıştır.

2.1. Mecmuada Karşılaşılan Bazı Problemler

Mecmua hakkında kim tarafından ne sebeple derlendiği hakkında herhangi bir bilgiye rastlanılmamaktadır. Bu mecmuada da her tarihî kaynakta olabileceği gibi az da olsa bir takım problemlerle karşılaşmıştır. Bu problemler yazmayı tertip eden müstensihden kaynaklandığı gibi, daha farklı sebeplerlerden de ortaya çıkmıştır.

2.2. Yazmanın Fizikî Özellikleriyle İlgili Karşılaşılan Problemler

Yazmada göze çarpan en belirgin fiziki problem eksik sayfalar ve karışan sayfaların olmasıdır. Örneğin 108 numaralı Haşmet'e ait olan kaside, tetimme olarak devam etmekte fakat ilk 14 beyiti eksik olup mecmûanın herhangi bir sayfasında bulunmamaktadır. Yine sayfa eksikliğinin yanında göze çarpan en büyük problem mecmuanın kendi içerisinde barındırdığı sayfaların karışmasıdır. Buna bir örnek verecek olursak İzzet Ali Paşa'ya ait olan 57 numaralı gazelin ilk 6 beyiti 16a'da yer alırken gazelin 1. beyiti 54b'de yer almaktadır. Ayrıca 41 ve 42 sayfa kenarları yıpranmış olup bazı kelimeler okunmayacak durumdadır. Bu gibi eksikler mecmuanın belli bir düzen içerisinde gitmesine engel olup belirligin karışıklıklar ortaya çıkarmıştır

2.3. Şiirlerin adlandırılışı ve istinsâhıyla ilgili problemler

Şiirlerin adlandırılışıyla ilgili olarak karşılaşılan problemlerden bir tanesi müstensihin tesdis gibi 6 lı yani bir şairin 2 beyitinin üstüne 4 beyit eklenerek oluşturulan bir nazım şeklini, beyitlerle yazarak sanki bir gazel ve kaside türünde vermesidir. 167. numaralı yani mecmuanın 71. sayfasında yer alan şiir buna örnek olarak gösterilebilir.

Şiirlerin adlandırılışıyla ilgili karşılaşılan bir diğer problem, şiirlerde belirtilen mahlasla, şiirde geçen mahlasın birbirini tutmamasıdır. Örneğin müstensihin 82 numaralı 35a'da yer alan Haşmet'e ait gazellerin yer aldığı sayfada "velehu" diyerek gösterdiği şiirin sonunda Zihnî mahlasının bulunması bu duruma uygundur.

Yine müstensihin bazı şiirlerin başında velehu diyerek ya da Gazel-i İzzet, Râgıb gibi nitemelerle belirtirken bazı şiirlerde ise doğrudan gazeli yazmıştır. Dolayısıyla başlık konusunda düzenli bir sıra izlenmemiştir.

Bunlardan başka göze çarpan hususlar ise, neşredilmiş olan şiirlerden yola çıkarak mecmuadaki şiirlerle ilgili genel bir tespit yapacak olursak: Her şiir mecmuasında karşılaşılabileği gibi bu mecmuanın müstensihi veya derleyicisi de bazı şiirlerde kısaltmalara yer vermiş, bazı şiirlerde beyit veya bendlerin yerini değiştirmiş, bazı şiirleri de şairin aynı vezin ve kafiyeli olan şiirlerinden beyitleri seçerek mecmuaya kaydetmiştir. Ayrıca şiirlerde yer alan bazı kelimelerin farklı şekillerde kaydedildiği de göze çarpmaktadır. Bütün bu durumlar şairlerin şiirlerini kayıt altına aldıkları henüz gün yüzüne çıkmayan nüshaların da var olduğu olasılığını akla getirmektedir.

Tablo 1: Mecmuada kullanılan nazım şekilleri ve nazım türleri:

	Şair Adı	G A Z E L	K A S İ D E	T A H M İ S	M U A Ş Ş E R	M U H A M M E S	S A K İ N A M E	T E S D İ S	M Ü S E D D E S
1:	KOCA RÂGİB PAŞA	77							
2:	HAŞMET	32	15					1	
3:	İZZET ALİ PAŞA	27							
4:	HOCA NEŞ'ET		2	3	1	7	1		1
5:	Zihnî	1							

Tablo 2: Şair ve şiirleri gösteren sıralı indeks.

Şiir numarası	Şairi	Şiir Türü	Beyit Sayısı	Bend Sayısı	Şiirin Vezni	Bahri	Şairin Divanında Varlığı
1	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Meḡā'ılün meḡā'ılün meḡā'ılün meḡā'ılün</i>	Hezec	Var
2	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Meḡ'ülü ḡā'ilätü meḡā'ılı ḡā'ılün</i>	Muzâri'	Var
3	Koca Râğb Paşa	Gazel	6		<i>Fâ'ilätün ḡā'ilätün ḡā'ilätün ḡā'ılün</i>	Remel	Var
4	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Fâ'ilätün ḡā'ilätün ḡā'ilätün ḡā'ılün</i>	Remel	Var
5	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ılün</i>	Remel	Var
6	Koca Râğb Paşa	Gazel	5		<i>Meḡā'ılün fe'ilätün meḡā'ılün fe'ılün</i>	Hezec	Var
7	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ılün</i>	Remel	Var
8	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Meḡā'ılün fe'ilätün meḡā'ılün fe'ılün</i>	Hezec	Var
9	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ılün</i>	Remel	Var
10	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Meḡā'ılün meḡā'ılün meḡā'ılün meḡā'ılün</i>	Hezec	Var
11	Koca Râğb Paşa	Gazel	11		<i>Fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ılün</i>	Remel	Var
12	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Meḡ'ülü meḡā'ılı meḡā'ılı fe'ülün</i>	Hezec	Var
13	Koca Râğb Paşa	Gazel	9		<i>Fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ılün</i>	Remel	Var
14	Koca Râğb Paşa	Gazel	8		<i>Meḡ'ülü ḡā'ilätü meḡā'ılı ḡā'ılün</i>	Muzâri'	Var
15	Koca Râğb Paşa	Gazel	11		<i>Meḡā'ılün meḡā'ılün meḡā'ılün meḡā'ılün</i>	Hezec	Var
16	Koca Râğb Paşa	Gazel	8		<i>Meḡā'ılün meḡā'ılün meḡā'ılün meḡā'ılün</i>	Hezec	Var
17	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Meḡ'ülü ḡā'ilätü meḡā'ılı ḡā'ılün</i>	Muzâri'	Var
18	Koca Râğb Paşa	Gazel	5		<i>Fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ılün</i>	Remel	Var
19	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Fâ'ilätün ḡā'ilätün ḡā'ilätün ḡā'ılün</i>	Remel	Var
20	Koca Râğb Paşa	Gazel	5		<i>Fâ'ilätün ḡā'ilätün ḡā'ilätün ḡā'ılün</i>	Remel	Var
21	Koca Râğb Paşa	Gazel	5		<i>Meḡ'ülü meḡā'ılı meḡā'ılı fe'ülün</i>	Hezec	Var
22	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Fâ'ilätün ḡā'ilätün ḡā'ilätün ḡā'ılün</i>	Remel	Var
23	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Meḡā'ılün meḡā'ılün meḡā'ılün meḡā'ılün</i>	Hezec	Var
24	Koca Râğb Paşa	Gazel	6		<i>Meḡ'ülü ḡā'ilätü meḡā'ılı ḡā'ılün</i>	Muzâri'	Var
25	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ılün</i>	Remel	Var
26	Koca Râğb Paşa	Gazel	6		<i>Meḡā'ılün meḡā'ılün meḡā'ılün meḡā'ılün</i>	Hezec	Var
27	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Meḡ'ülü meḡā'ılı meḡā'ılı fe'ülün</i>	Hezec	Var
28	Koca Râğb Paşa	Gazel	6		<i>Fâ'ilätün ḡā'ilätün ḡā'ilätün ḡā'ılün</i>	Remel	Var
29	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Fâ'ilätün ḡā'ilätün ḡā'ilätün ḡā'ılün</i>	Remel	Var
30	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Meḡā'ılün fe'ilätün meḡā'ılün fe'ilätün</i>	Hezec	Var
31	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Meḡā'ılün meḡā'ılün meḡā'ılün meḡā'ılün</i>	Hezec	Var
32	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ılün</i>	Remel	Var
33	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ılün</i>	Remel	Var
34	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ılün</i>	Remel	Var
35	Koca Râğb Paşa	Gazel	5		<i>Meḡ'ülü meḡā'ılı meḡā'ılı fe'ülün</i>	Hezec	Var
36	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Fâ'ilätün ḡā'ilätün ḡā'ilätün ḡā'ılün</i>	Remel	Var

37	Koca Râğb Paşa	Gazel	9		<i>Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün</i>	Hezec	Var
38	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün</i>	Remel	Var
39	Koca Râğb Paşa	Gazel	4		<i>Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilâtün</i>	Hezec	Var
40	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fa'ülün</i>	Hezec	Var
41	İzzet Ali Paşa	Gazel	6		<i>Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün</i>	Muzâri'	Var
42	İzzet Ali Paşa	Gazel	11		<i>Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün</i>	Muzâri'	Var
43	İzzet Ali Paşa	Gazel	7		<i>Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün</i>	Hezec	Var
44	Koca Râğb Paşa	Gazel	6		<i>Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün</i>	Remel	Var
45	Koca Râğb Paşa	Gazel	5		<i>Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fa'ülün</i>	Hezec	Var
46	Koca Râğb Paşa	Gazel	5		<i>Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün</i>	Hezec	Var
47	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün</i>	Remel	Var
48	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün</i>	Remel	Var
49	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün</i>	Remel	Var
50	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün</i>	Remel	Var
51	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün</i>	Muzâri'	Var
52	İzzet Ali Paşa	Gazel	6		<i>Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilâtün</i>	Hezec	Var
53	İzzet Ali Paşa	Gazel	8		<i>Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün</i>	Hezec	Var
54	İzzet Ali Paşa	Gazel	9		<i>Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün</i>	Remel	Var
55	İzzet Ali Paşa	Gazel	5		<i>Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün</i>	Remel	Var
56	İzzet Ali Paşa	Gazel	5		<i>Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün</i>	Remel	Var
57	İzzet Ali Paşa	Gazel	7		<i>Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilâtün</i>	Hezec	Var
58	İzzet Ali Paşa	Gazel	9		<i>Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün</i>	Muzâri'	Var
59	İzzet Ali Paşa	Gazel	5		<i>Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün</i>	Muzâri'	Var
60	Haşmet	Kaside	4		<i>Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün</i>	Hezec	Var
61	Haşmet	Kaside	65		<i>Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün</i>	Muzâri'	Var
62	Haşmet	Kaside	72		<i>Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün</i>	Remel	Var
63	Haşmet	Kaside	43		<i>Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün</i>	Remel	Var
64	Haşmet	Kaside	66		<i>Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün</i>	Remel	Var
65	Haşmet	Kaside	54		<i>Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün</i>	Remel	Var
66	Haşmet	Kaside	31		<i>Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün</i>	Remel	Var
67	Haşmet	Kaside	34		<i>Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün</i>	Remel	Var
68	Haşmet	Kaside	37		<i>Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün</i>	Hezec	Yok
69	Haşmet	Tesdis		4	<i>Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün</i>	Remel	Var
70	Haşmet	Gazel	7		<i>Mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün</i>	Muzâri'	Var
71	Haşmet	Gazel	7		<i>Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün</i>	Hezec	Var
72	Haşmet	Gazel	5		<i>Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün</i>	Remel	Var
73	Haşmet	Gazel	5		<i>Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün</i>	Hezec	Var
74	Haşmet	Gazel	5		<i>Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün</i>	Remel	Var
75	Haşmet	Gazel	6		<i>Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün</i>	Remel	Var
76	Haşmet	Gazel	6		<i>Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün</i>	Hezec	Var
77	Haşmet	Gazel	6		<i>Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün</i>	Remel	Var
78	Haşmet	Gazel	5		<i>Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün</i>	Remel	Var
79	Haşmet	Gazel	6		<i>Mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün</i>	Hezec	Var
80	Zihni	Gazel	7		<i>Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün</i>	Hezec	Yok
81	Haşmet	Gazel	5		<i>Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün</i>	Hezec	Var

82	Haşmet	Gazel	5		<i>Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün</i>	Remel	Var
83	Haşmet	Gazel	6		<i>Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün</i>	Remel	Var
84	Haşmet	Gazel	5		<i>Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün</i>	Remel	Var
85	Haşmet	Gazel	6		<i>Mefâ 'ilün fe 'ilâtün mefâ 'ilün fe 'ilâtün</i>	Hezec	Var
86	Haşmet	Gazel	5		<i>Mef'ülü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün</i>	Muzâri'	Var
87	Haşmet	Gazel	6		<i>Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün</i>	Remel	Var
88	Haşmet	Gazel	5		<i>Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün</i>	Remel	Var
89	Haşmet	Gazel	5		<i>Fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün</i>	Remel	Var
90	Haşmet	Gazel	5		<i>Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün</i>	Hezec	Var
91	Haşmet	Gazel	6		<i>Fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün</i>	Remel	Var
92	Haşmet	Gazel	5		<i>Fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün</i>	Remel	Var
93	Haşmet	Gazel	5		<i>Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün</i>	Remel	Var
94	Haşmet	Gazel	5		<i>Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün</i>	Hezec	Var
95	Haşmet	Gazel	5		<i>Fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün</i>	Remel	Var
96	Haşmet	Gazel	5		<i>Mef'ülü mefâ 'ilü mefâ 'ilü fe 'ülün</i>	Hezec	Var
97	Haşmet	Gazel	5		<i>Mef'ülü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün</i>	Muzâri'	Var
98	Haşmet	Gazel	5		<i>Fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün</i>	Remel	Var
99	Haşmet	Gazel	4		<i>Mef'ülü mefâ 'ilü mefâ 'ilü fe 'ülün</i>	Hezec	Var
100	İzzet Ali Paşa	Gazel	6		<i>Mefâ 'ilün fe 'ilâtün mefâ 'ilün fe 'ilâtün</i>	Hezec	Var
101	İzzet Ali Paşa	Gazel	6		<i>Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün</i>	Remel	Var
102	İzzet Ali Paşa	Gazel	5		<i>Mef'ülü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün</i>	Muzâri'	Var
103	İzzet Ali Paşa	Gazel	5		<i>Mef'ülü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün</i>	Muzâri'	Var
104	Koca Râğb Paşa	Gazel	6		<i>Fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün</i>	Remel	Var
105	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Mefâ 'ilün fe 'ilâtün mefâ 'ilün fe 'ilâtün</i>	Hezec	Var
106	Koca Râğb Paşa	Gazel	8		<i>Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün</i>	Remel	Var
107	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün</i>	Remel	Var
108	Haşmet	Kaside	49		<i>Fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün</i>	Remel	Var
109	Haşmet	Kaside	76		<i>Mef'ülü mefâ 'ilü mefâ 'ilü fe 'ülün</i>	Hezec	Var
110	Haşmet	Kaside	37		<i>Fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün</i>	Remel	Var
111	Haşmet	Kaside	22		<i>Fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün</i>	Remel	Var
112	Haşmet	Kaside	23		<i>Fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün</i>	Remel	Var
113	Haşmet	Kaside	14		<i>Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün</i>	Hezec	Var
114	Haşmet	Gazel	2		<i>Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün</i>	Hezec	Var
115	Haşmet	Gazel	5		<i>Mef'ülü mefâ 'ilü mefâ 'ilü fe 'ülün</i>	Hezec	Var
116	Haşmet	Gazel	5		<i>Mef'ülü mefâ 'ilü mefâ 'ilü fe 'ülün</i>	Hezec	Var
117	Haşmet	Gazel	5		<i>Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün</i>	Remel	Var
118	İzzet Ali Paşa	Gazel	12		<i>Fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün</i>	Remel	Var
119	İzzet Ali Paşa	Gazel	5		<i>Fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün</i>	Remel	Var
120	İzzet Ali Paşa	Gazel	7		<i>Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün</i>	Remel	Var
121	İzzet Ali Paşa	Gazel	6		<i>Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün</i>	Remel	Var
122	İzzet Ali Paşa	Gazel	7		<i>Mef'ülü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün</i>	Muzâri'	Var
123	İzzet Ali Paşa	Gazel	10		<i>Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün</i>	Hezec	Var
124	İzzet Ali Paşa	Gazel	9		<i>Mef'ülü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün</i>	Muzâri'	Var
125	İzzet Ali Paşa	Gazel	12		<i>Mef'ülü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün</i>	Muzâri'	Var
126	İzzet Ali Paşa	Gazel	7		<i>Mef'ülü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün</i>	Muzâri'	Var

127	İzzet Ali Paşa	Gazel	10		<i>Fâ 'ilâtûn fâ 'ilâtûn fâ 'ilâtûn fâ 'ilûn</i>	Remel	Var
128	İzzet Ali Paşa	Gazel	8		<i>Mef'ûlü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilûn</i>	Muzâri'	Yok
129	İzzet Ali Paşa	Gazel	5		<i>Fe 'ilâtûn fe 'ilâtûn fe 'ilâtûn fe 'ilûn</i>	Remel	Var
130	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Mef'ûlü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilûn</i>	Muzâri'	Var
131	Koca Râğb Paşa	Gazel	5		<i>Fe 'ilâtûn fe 'ilâtûn fe 'ilâtûn fe 'ilûn</i>	Remel	Var
132	Koca Râğb Paşa	Gazel	5		<i>Fâ 'ilâtûn fâ 'ilâtûn fâ 'ilâtûn fâ 'ilûn</i>	Remel	Var
133	Koca Râğb Paşa	Gazel	8		<i>Mef'ûlü mefâ 'ilü mefâ 'ilü fe 'ilûn</i>	Hezec	Var
134	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Fe 'ilâtûn fe 'ilâtûn fe 'ilâtûn fe 'ilûn</i>	Remel	Var
135	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Fâ 'ilâtûn fâ 'ilâtûn fâ 'ilâtûn fâ 'ilûn</i>	Remel	Var
136	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Mefâ 'ilûn mefâ 'ilûn mefâ 'ilûn mefâ 'ilûn</i>	Hezec	Var
137	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Mefâ 'ilûn mefâ 'ilûn mefâ 'ilûn mefâ 'ilûn</i>	Hezec	Var
138	Koca Râğb Paşa	Gazel	6		<i>Fâ 'ilâtûn fâ 'ilâtûn fâ 'ilâtûn fâ 'ilûn</i>	Remel	Var
139	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Mef'ûlü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilûn</i>	Muzâri'	Var
140	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Mefâ 'ilûn mefâ 'ilûn mefâ 'ilûn mefâ 'ilûn</i>	Hezec	Var
141	Koca Râğb Paşa	Gazel	6		<i>Mefâ 'ilûn fe 'ilâtûn mefâ 'ilûn fe 'ilâtûn</i>	Hezec	Var
142	Koca Râğb Paşa	Gazel	6		<i>Mefâ 'ilûn fe 'ilâtûn mefâ 'ilûn fe 'ilâtûn</i>	Hezec	Var
143	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Mefâ 'ilûn mefâ 'ilûn mefâ 'ilûn mefâ 'ilûn</i>	Hezec	Var
144	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Mefâ 'ilûn mefâ 'ilûn mefâ 'ilûn mefâ 'ilûn</i>	Hezec	Var
145	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Mef'ûlü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilûn</i>	Muzâri'	Var
146	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Fe 'ilâtûn fe 'ilâtûn fe 'ilâtûn fe 'ilûn</i>	Remel	Var
147	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Fâ 'ilâtûn fâ 'ilâtûn fâ 'ilâtûn fâ 'ilûn</i>	Remel	Var
148	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Mefâ 'ilûn fe 'ilâtûn mefâ 'ilûn fe 'ilâtûn</i>	Hezec	Var
149	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Fâ 'ilâtûn fâ 'ilâtûn fâ 'ilâtûn fâ 'ilûn</i>	Remel	Var
150	Koca Râğb Paşa	Gazel	7		<i>Mefâ 'ilûn mefâ 'ilûn mefâ 'ilûn mefâ 'ilûn</i>	Hezec	Var
151	Koca Râğb Paşa	Gazel	8		<i>Mefâ 'ilûn mefâ 'ilûn mefâ 'ilûn mefâ 'ilûn</i>	Hezec	Var
152	Koca Râğb Paşa	Gazel	5		<i>Mefâ 'ilûn mefâ 'ilûn mefâ 'ilûn mefâ 'ilûn</i>	Hezec	Var
153	Hoca Neş'et	Kaside	18		<i>Fâ 'ilâtûn fâ 'ilâtûn fâ 'ilâtûn fâ 'ilûn</i>	Remel	Var
154	Hoca Neş'et	Sakiname	25		<i>Mef'ûlü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilûn</i>	Muzâri'	Var
155	Hoca Neş'et	Kaside	24		<i>Mef'ûlü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilûn</i>	Muzâri'	Var
156	Hoca Neş'et	Mu'aşşer	13		<i>Fâ 'ilâtûn fâ 'ilâtûn fâ 'ilâtûn fâ 'ilûn</i>	Remel	Var
157	Hoca Neş'et	Muhammes	4		<i>Fâ 'ilâtûn fâ 'ilâtûn fâ 'ilâtûn fâ 'ilûn</i>	Remel	Var
158	Hoca Neş'et	Muhammes	4		<i>Mef'ûlü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilûn</i>	Muzâri'	Var
159	Hoca Neş'et	Muhammes	4		<i>Fâ 'ilâtûn fâ 'ilâtûn fâ 'ilâtûn fâ 'ilûn</i>	Remel	Var
160	Hoca Neş'et	Muhammes	4		<i>Fâ 'ilâtûn fâ 'ilâtûn fâ 'ilâtûn fâ 'ilûn</i>	Remel	Var
161	Hoca Neş'et	Muhammes	5		<i>Fâ 'ilâtûn fâ 'ilâtûn fâ 'ilâtûn fâ 'ilûn</i>	Remel	Var
162	Hoca Neş'et	Muhammes	4		<i>Mef'ûlü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilûn</i>	Muzâri'	Var
163	Hoca Neş'et	Muhammes	5		<i>Mefâ 'ilûn mefâ 'ilûn mefâ 'ilûn mefâ 'ilûn</i>	Hezec	Var
164	Hoca Neş'et	Tahmis	7		<i>Fâ 'ilâtûn fâ 'ilâtûn fâ 'ilâtûn fâ 'ilûn</i>	Remel	Var
165	Hoca Neş'et	Tahmis	18		<i>Mefâ 'ilûn mefâ 'ilûn mefâ 'ilûn mefâ 'ilûn</i>	Hezec	Var
166	Hoca Neş'et	Tahmis	7		<i>Fâ 'ilâtûn fâ 'ilâtûn fâ 'ilâtûn fâ 'ilûn</i>	Remel	Var
167	Hoca Neş'et	Müseddes	21		<i>Mef'ûlü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilûn</i>	Muzâri'	Var

Tablo 3: Kullanılan vezinler ve vezinlere göre şiir sayıları

Kullanılan Vezin	Yer Aldığı Musammat Sayısı	Yer Aldığı Gazel ve Kaside Sayısı
REMEL		
<i>Fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün</i> Remel + - / + - / + - / + -	6	36
<i>Fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün</i> Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + - -	1	36
HEZEC		
<i>Meḥ' ūlū meḥ' ūlū meḥ' ūlū fe' ūlün</i> Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -		15
<i>Meḥ' ūlün meḥ' ūlün meḥ' ūlün meḥ' ūlün</i> Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -	2	29
<i>Meḥ' ūlün fe' ilātün meḥ' ūlün fe' ilün</i> Hezec + - - - / + + - - / + - - - / + + - -		12
MUZÂRÎ		
<i>Meḥ' ūlū fā' ilātū meḥ' ūlū fā' ilün</i> Muzârî' - - + / - + - + / + - - + / - + -	2	28

2.4. Mecmuada Yer Alan Şairler

2.4.1. Koca Râgıb Paşa(D.1698-Ö.1763)

1698 yılında İstanbul'da doğan şairin babası defterhane kâtibi Şevki Mustafa Efendidir. Küçük yaşta Doğu dillerine vakıf olup, iyi bir öğrenim hayatı geçirmiştir. Sadaret mektupçuluğu, Bağdat defterdarlığı gibi görevlerde bulundu. Bilim, edebiyat ve idare işlerinde gösterdiği üstünlükler sayesinde, Bağdat valisi Ahmet Paşanın teveccühünü kazandı. Rusya ile imzalanan Belgrad Antlaşması'nın(1739) Osmanlılar açısından olumlu hükümler içermesinde etkisi oldu.

1740 tarihinde Reisülküttaplığa, 1743'te vezirlik rütbesi ile Mısır Valiliğine atandı. Mısır'daki görevinin ardından Kubbe veziri olarak İstanbul'da görevine başladı. Bu görevinden sonra Aydın muhasıllığı, Sayda, Rakka, Halep valiliklerinde bulundu. III. Osman ve III. Mustafa zamanında sadrazamlık görevinde bulundu.

Bir okuma meraklısı olan Koca Râgıb Paşa, valiliklerinde ve çeşitli görevler vesilesiyle bulunduğu yerlerden yazma eserler topladı. İstanbul kütüphanelerinden desteklediği yazma eserler ile bir kütüphane oluşturmuştur.

Sadrazamlığının son yıllarında rahatsızlandığından dolayı görevinden ayrılıp, 8 Nisan 1763'te hayatını kaybetmiş; İstanbul Koska'da kendi adını taşıyan kütüphanesinin yanına gömülmüştür.

Nabi'den sonra Hikemi şiir türü dediğimiz; şiiri hikmetli ve felsefi söz söyleme olarak gören anlayışı devam ettiren en önemli şairlerden birisidir. Fıtnat Hanım ve Haşmet ile şakaları günümüze kadar fıkra olarak anlatıla gelmiştir. Şiirleri ölümünden sonra toplanılmıştır.⁷

Bazı Eserleri:

1. Münşeât-ı Râgıb:

⁷ Beyhan Kesik "Koca Râgıb Paşa",Türk Edebiyatında İsimler Sözlüğü, Ankara, 2014 (Çevrimiçi) <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3207>, 23.05.2017

“Reîsülküttâb iken hazırladığı telhislere daha sonra çeşitli görevlerde iken kaleme aldığı siyasî-edebî tarzdaki seçme yazularının da eklenmesiyle Ahmed Nüzhet Efendi tarafından tertip edilmiş bir inşâ mecmuasıdır.”⁸

2. Fethiyye-i Belgrad:

“Avusturya ile 1739 yılında yapılan savaş neticesinde Belgrad Muahedesi ve bu muahedeyi imzalayan Sadrazam Hacı Mehmed Paşa'nın iktidar ve ehliyetine ait bilgileri ihtiva eden eser I. Mahmud adına yazılmıştır. Belgrad antlaşmalarını müteakip bir fethiyye-zafernâme şeklinde pek çok ülke ve vilâyete gönderildiğinden esere birçok yerde rastlanmaktadır.”⁹

3. Tahkîk ve Tevfik:

“İran Hükümdarı Nâdir Şah ile Osmanlı Devleti arasında meydana gelen barış müzakerelerinin geçmiş devirlere göre emsali görülmemiş bir keyfiyet arzemesi sebebiyle I. Mahmud bu konuların müstakil bir eser halinde yazılmasını istemiş ve bu iş için olayların içindeki Râgıb Efendi'yi görevlendirmiştir. Nâdir Şah'ın ortaya çıkışından itibaren İranlılar'la yapılan bütün görüşmeleri detayıyla anlatan Râgıb Efendi bu eserin Sünnî ve Şîî mezhepleri arasındaki anlaşmazlıkların ortadan kalkmasına, her iki İslâm devletinin birbiriyle yakınlaşmasına, hatta tek devlet halinde birleşmesine vesile olmasını temenni etmiştir.”¹⁰

4. Dîvân-ı Râgıb:

“Râgıb Paşa şiirlerini bir divan halinde toplamamış, bunlar sonradan Müstakimzâde tarafından tertip edilerek divan haline getirilmiş ve Münşeât'ı ile birlikte basılmıştır. Eserde devrin büyükleri için yazılmış birkaç kaside yanında birçok tahmîs ve gazelden meydana gelen şiirler yer almaktadır. Bilhassa gazeller kısmı daha çok hikemî özelliğiyle tanınmış ve sevilmiştir. Divanın yazma nüshaları

⁸ Mesut Aydın, “Râgıb Paşa”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 34, Türkiye Diyanet Vakfı yayınları, Ankara 2007, s. 405.

⁹ Mesut Aydın, “Râgıb Paşa”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 34, Türkiye Diyanet Vakfı yayınları, Ankara 2007, s. 406.

¹⁰ Mesut Aydın, “Râgıb Paşa”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 34, Türkiye Diyanet Vakfı yayınları, Ankara 2007, s. 406.

dünyanın pek çok kütüphanesine yayılmıştır. Eser üzerinde Ömer Demirbağ Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde bir doktora tezi hazırlamıştır."¹¹

2.4.2. Haşmet(Ö. 1768)

Doğum yılı kesin olarak bilinmeyen Haşmet'in asıl adı Mehmet olup, Kazasker Abbas Efendi'nin oğludur. Medrese eğiti gören Haşmet, müderrislik yaptığı zamanlarda Koca Râgıb Paşa'nın himayesini kazanmıştır. Şiirlerinde bazı kimseleri eleştirdiği gerekçesiyle önce Bursaya sürüldü. Burada yakın dostluk kurduğu Said Efendi tarafından divanı toplandı. Daha sonra İzmir'e buradan da Rodos'a sürülmüştür. Mezarı Rodos'ta yer almaktadır.¹²

Adı çeşitli nükte ve latifelerle dillerde kalmış Haşmet, "*Koca Râgıb Paşa gibi Nâbî tarzı şiirlere temayül göstermekle beraber bu tarzda sonraki asırlara ses ve söz götürecek kudrette şiirler söylemiştir. Şair âşıkâne manzumelerinde biraz daha hararetlidir.*"¹³

Eserleri:

Divan-ı Haşmet:

*"78 sayfalık divanında Arapça manzumeler, Türkçe kasideler, tesdis ve tahmisler, Terkib-i bendler, gazeller, kıt'a ve beyitler vardır. Yazma Nüshaları da olan bu divan 1841'de basılmıştır."*¹⁴

Şairin divanından başka faziletlerini anlattığı, Sened-i Şuara adlı eseri, III. Mustafa'nın kızı Hibetulah 'ın doğumunu kutlamak için yazdığı Sûrnâmesi ve III. Mustafa'yı övmek için yazdığı İntisâbü'l-mülûk adlı eserleri vardır.¹⁵

¹¹ Mesut Aydın, "Râgıb Paşa", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C.34, Türkiye Diyanet Vakfı yayınları, Ankara 2007, s. 406.

¹² İsmail Hakkı Aksoyak,"Haşmet",*Türk Edebiyatında İsimler Sözlüğü*, Ankara, 2003. (Çevrimiçi) <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=74>, 22.05.2017.

¹³ Nihat Sami Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi II*, MEB. yayınları, İstanbul, 1983, s. 768.

¹⁴ Nihat Sami Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi II*, MEB. yayınları, İstanbul, 1983, s.768.

¹⁵ İsmail Hakkı Aksoyak,"Haşmet",*Türk Edebiyatında İsimler Sözlüğü*, Ankara, 2003. (Çevrimiçi) <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=74>, 22.05.2017.

2.4.3. İzzet Ali Paşa(D.1692-Ö.1734)

Asıl adı Ali olan şair, lale devrinde yaşamış, Nedimin dostlarından. Mektupçuluk görevinde bulunmasının ardından vezirlik ve sadaret kaymakamlığı gibi görevlerde bulunmuştur. Şark seferine ordu komutanı olarak katılmış ve Revan’da ölmüştür.¹⁶

“İzzet Ali Paşa, Nedim tarzı, şûh ve nükteli söyleyişin sırlarına ulaşmış şairlerdendir. Nedim’in şiirlerine söylediği musikîli nazireler bunu gösterir. Bizzat terennüm ettiği bazı gazelleri de açık saçık güzellikte Nedim’i çok andırır.”¹⁷

Eserleri:

Divan:

“Birçok yazması bulunan eserin İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi’ndeki nüshası esas alınarak A. İrfan Aypay tarafından yapılan tenkitli neşrinde on dokuz kaside, yirmi dokuz tarih, iki küçük mesnevi, on lugaz, on iki rubâiden başka şarkı ve kıtalar, Farsça manzumeler ve kendisinin yetiştirdiği lâlelere verdiği isimlerle ilgili altmış iki beyit bulunmaktadır.”¹⁸

Nigârname:

“İzzet Ali Paşa’nın Nedim’e, onun Ayşe adlı sevgilisinin ağzından latife yollu yazdığı bir mektubun her cümlesini Nedim’in şerhetmesiyle ortaya çıkmış küçük bir eserdir. Bu risâleye Nedim divanının nüshalarında da yer verilmiştir. İzzet Ali Paşa’nın ayrıca, Safâî’nin tezkiresi için kendisinden birkaç gazel istemesi üzerine şiirleriyle birlikte ona gönderdiği kısa bir mektubu da bulunmaktadır.”¹⁹

¹⁶ İrfan, Aypay, *İzzet Ali Paşa Divan Tenkitli Metin*, İstanbul, 1998, s.1-2-3.

¹⁷Nihat Sami Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi II*, MEB. yayınları, İstanbul, 1983,751

¹⁸ Nurettin Albayrak, “İzzet Ali Paşa”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C.23, Türkiye Diyanet Vakfı yayınları, Ankara 2001, s. 557.

¹⁹ Nurettin Albayrak, “İzzet Ali Paşa”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 23, Türkiye Diyanet Vakfı yayınları, Ankara 2001, s.557.

2.4.4. Hoca Neş'et(1735-1807)

Asıl adı Süleyman olan şairin babası divan hocalığı yapan Ahmed Refi Efendidir. Şair Genç bir delikanlı iken Mevleviliğe yönelmiş, Mesneviyi anlamak için Farça dersler almıştır. Gürani semtinde bulunan konağı devrinde pek çok şairin yetişmesine vesile oldu. Yazmış olduğu mahlasnâmeler ve pek çok şaire yol göstermesinden dolayı kendisine “Hoca” lakabı verilmiştir. Şair 1807 yılında vefat etmiştir.²⁰

“Hoca Neş'et'in asıl önemi, ortaya koyduğu eserlerden çok yetiştirdiği öğrenciler ve özellikle devrinde İran edebiyatının âdeta yeniden keşfedilmesine vesile olmasından ileri gelmektedir. XVIII. yüzyıla girilirken İran edebiyatının Türk edebiyatı üzerindeki etkisi azalmaya başlamıştı. Hoca Neş'et'in, Şeyh Galib'in de aralarında bulunduğu genç şairlere İran edebiyatını ve sebki Hindî'nin öncülerinden Sâib-i Tebrîzî ile Şevket-i Buhârî'yi okutup sevdirmesi sonucunda Osmanlı şairleri üzerinde sebki Hindî üslûbunun ve genellikle İran şiirinin etkileri yeniden artmış, böylece bu etkiyi şiirlerinde yansıtan bir grup şair ortaya çıkmıştır.”²¹

Eserleri:

Divan :

2554 beyitten meydana gelen divanda 1 münâcât, 5 na't, 2 kaside, 16 mahlasnâme, 1 destan, 134 gazel, 1 sâkinâme. 1 müsemmen. 2 müseddes, 8 muhammes, 1 Kerbelâ mersiyesi, 3 tahmis, 2 tebriknâme, 25 tarih, 3 şarkı ve 17 müfred yer almaktadır. Neş'et divanı, öğrencisi Pertev tarafından 1786 yılında tertip edilen yirmiye yakın yazma nüshası vardır.

²⁰ Rıza Oğraş, Hoca Neş'et Divânı (İnceleme ve Tenkidli Metin), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1991.s.13-14-15-16

²¹ Mustafa İsen, “Hoca Neş'et”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, c. 18, Türkiye Diyanet Vakfı yayınları, Ankara, 1998, s. 557.

3. BÖLÜM

Bel_Yz_K1589 Nolu Metin

1.

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Hezec+----/+----/+----/+----

1. Elinden çekdiğim sākī-i dehrin nūş u semdir heb
Benim şahbâ diyü nūş itdigim zehr-âb-ı ğamdır heb
2. Sevâd-ı leşker-i sevdâ serinde dūd-ı dil çetri
Gedâyân-ı ser-i kūy-ı muḥabbet muḥteşemdir heb
3. Ne keyfiyyetle ser-şâr-ı muḥabbet olduğum bilmem
Bana esbâb-ı şādiden naşib ü behre kemdir heb
4. Gehī naz ü teğâfûl gâh bâr-ı derd-i hicrānuñ
Benim çekdiklerim ey bī-vefâ senden sitemdir heb
5. Sen itdikçe teveccüh oldılar aġyâr rû-gerden
Deründen dūr iden şāhım beni luḫ u keremdir heb
6. Kemālinden degildir dāğ-ber-dil kimseye kimse
Medâr-ı hıkd u kīn ğavġâ-yı dīnâr ü dirhemdir heb
7. Beni hem şu'le-'i âvâz-ı bülbül eyleyen Raġıb
Sükût-ı cān-ġudâz-ı nâz ile ol ğonce-femdir heb

2.

Mef'ûlü fâ 'ilātü mefâ 'ilü fâ 'ilün
Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. İtdi ten-i nizārımı feryād u nâle nâl
Kaldım o rütbe za'f ile yoġ irtihâle ḫâl
2. Evzâ'-ı bâz ġüneye mâ'il mizâc-ı 'aşġ
Bunda ġâd ḫamīde olur i'tidâle dâl
3. Ārâyış-i ġabûl hūner-i şervet olmasa
Olmazdı böyle cüz'-i mülâzım kemâle mâl
4. Sipâre-i ḫavâdiş-i eyyâm olup şuhūr
A'cûbe-i veġâyî'-i dehre risâle sâl

1. Râġıp, 2b

Koca Râġıp Paşa Divanı, Gazel 13, s. 205.

2. 2b

Koca Râġıp Paşa Divanı, Gazel 108, s. 301.

5. Var mı ‘ilācuñ itmege bir hāle hamūş
Olmaz müfid herzerdir ey mekāle kāl
6. Dinmezdi āl-i teşne-firīb olmasa serāb
Īmā ider bu nükte-i rengin-mişāle āl
7. Rāgıb hezār ma’nī-i nāzuñ hayāl idüb
Her gānzesinden oldu hedef perr ü bāle bāl

3.

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Kābiliyyet istemezler kadr ü cāha muḳbil ol
Şeh-süvār-ı tevsen-i baht ol hünlerde rācil ol
2. Ebr-i nīsān gibi feyzüñ olmasun maḥşūşa ḥaş
Pertev-i iḥsān ile mihr ol cihāna şāmil ol
3. Çin-i ebrūlar seni pāmāl-ı emvāc-ı fütür
İtmesün ey çeşm-i giryānım meded deryā dil ol
4. Kimseden ḥavf itme senden pür-hirās olsun kesān
Olma miğfer-veş sebük-ser şeşper-āsā pür dil ol
5. Başdılar ser-menzil-i kāme sebük-pāyān kadem
Ey girān-rev sen daḥi dermānde-i āb u gıl ol
6. Rāgıb olma kūr-dil-veş peyrev-i bī-dest ü pā
Olma muḥtāc-ı ‘aşā sen reh-neverd-i kāmil ol

4.

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Bezm-i meyde olma pür-çin-i ğāzab dem-beste gül
Ḥānde- rūlīḳdur olan bu şīşeye şāyeste gül
2. Ğālib-i gerden olur bāzīçesinde bī-ta’ab
Ḥātem-i ḥālūñ iden genc-i dehenden deste gül
3. Peyrev-i feyz-i nesīm oldu nevā-yı ‘andelib
Açılursa kūşe-i bāğa nola āheste gül
4. Zevḳ-yāb-ı zaḥm-ı peykānuñ olan derd-āşinā
İtdi her bir deşne-i ḥāre fedā biñ deste gül
5. Ğonce-i mīnāsı olmaz bir daḥi lebriz-i şerm
Şīşe-i nāmūsı zinhār itmesün işkeste gül

3. 2a
Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 107, s. 300

4. 2a
Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 109, s. 302

6. Sāye-i zūlf-i hām-ender-hāmdır ol ruhsārda
Yoḥsa bir gülşende olmaz sünbüle peyveste gül
7. Şā'ir-i rengīn-edāya berk-i sebzimdür biter
Gül-sitān-ı ṭab'-ı Rāġıbdan bu bir ber-ceste gül

5.

Fe'īlātūn fe'īlātūn fe'īlātūn fe'īlūn
Remel+ + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Yārini gerden-i aḥbābe idenler taḥmīl
Ne kadar olsa sebük-rūḥ olur elbette şakīl
2. Eglenür kaşd-ı ticāret ile cünbişlerden
Şanduñ ey ḥāce meger Kā'beyi sen ḥān-ı Ḥalīl
3. Var ise bir hünerüñ 'arz ile işbāt eyle
Olamaz mahz-ı mübāhāt bu da'vāya delīl
4. Māye-i feyz virür revnaḳı zīnet virmez
Zīver-i cevher ile rüşen olur mı ḳandīl
5. Şaçdı āteşlerini gürledi ol şūḥ yine
Ġālibā naḳb-ı niḳābe ruḳabā itdi fitīl
6. Ḳaralardan aḳaraḳ baḥr-ı sefid Rūma
Cū-yı eşküm görünür Nīl gibi baḥr-ı ṭavīl
7. Münkeşif olmadadur zıddı ile çün eşyā
Ṭa'n-ı a'dā gibi Rāġıb olamaz zīkr-i cemīl

6.

Meḫā'īlūn fe'īlātūn meḫā'īlūn fe'īlūn
Hezec+ --- / + + --- / + --- / + + ---

1. Ḳudūm-ı şevḳ ile tevbīḫ-i baḥt-ı şūm idelūm
Ayāġ-ı mül ile kesr-i ser-i ġamūm idelūm
2. Nizām-ı hey'et-i rezmi tamām bezme virüp
Şaf-ı sipāh-ı ġama şıdḳ ile hücūm idelūm
3. Kelāl geldi taşarrufdan ümm-i dünyāyı
Yeter şu Ḳāhirenüñ ḳahrı 'azm-i Rūm idelūm
4. Fūrūġ-ı āteş-i terdür 'ilāc-ı saḫt-dilān
O māh-pāreyi bezm-i ṭarabda mūm idelūm
5. Sezā-yı levm ü cezā nefsimiz iken Rāġıb
Nedir ġünāhı sipihrüñ ki biz şütūm idelūm

5. 3b
Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 110, s. 303

6. 3b
Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 112, s. 305

7.

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
Remel+ + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Nāvek ey ebrū-yı yār olsa da āhen çekerim
 ande bir çille-i saht olsa anı ben çekerim
2. Rıl-ı mürd-efken-i zehr-ābe-i gam çekdikce
 Cām-ı şahbā-yı muravva gibi birden çekerim
3. Kūlbemi Őu’le-i āvāz ile rūŐen iderim
 Gūl-i dāım eridūb revan-ı Őıven çekerim
4. Nāz-ı ebrū-yı hilāli çekemem lık o mehūn
 Tı-ı ebrūsuna haŐret ile gerden çekerim
5. Pāki-i dāmenimūn bā’iŐi kūtehligidür
 ‘IyŐdan Şanma ki perhız ile dāmen çekerim
6. Kimsenūn bārı deil derd-i elem cevr ü sitem
 Bārı kāfir ne çekersem hele senden çekerim
7. Őılet-i vaz’ı raıbūn çekilür mi Rāıb
 Hāır-ı dost iün zamet-i dūŐmen çekerim

8.

Mefā ‘ilün fe‘ilātün mefā ‘ilün fe‘ilün
Hezec+ - - - / + + - - / + - - - / + + -

1. Hırām-ı addūne ta‘bır-i āŐinā bularnam
 Bu nazma servi daı mışra’-ı resā bulamam
2. HūŐulūn isteyecek dilde mūdde‘ā bulamam
 Nıār-hāne iken naŐ-ı hoş-nümā bulamam
3. Bulur benim gibi biñ mübtelā o Őū ammā
 Çerā-ı mihr ile ben öyle meh-liā bulamam
4. O gūm-sürā-ı beyābān-ı hayretim hergiz
 Talebde ben beni Hıır olsa reh-nümā bulamam
5. Hezār cāmını nūŐ eylesem de devrānuñ
 NeŐāt ü neŐveye dā’ir yine Őafā bulamam
6. Neye irāde idersem ‘alāa rab idemem
 Ne urfa ayd imiş āzādelik rehā bulamam

7. 3a

Koca Rāıp Paşa Divanı, Gazel 113, s. 306

1. Beyit Navek: Yayun RD

8. Velehu, 3a

Koca Rāıp Paşa Divanı, Gazel 114, s. 307

7. anı ol fet ile ns  lfet-i drin
Nic'old Şimdi 'aceb nold Rgb bulamam

9.

Fe'iltn fe'iltn fe'iltn f'iln
Remel+ + - - / + + - - / + + - - / - + -

1. Neden y bu tehevvr ulua pdiŐhim
Var ise bendeligimdir sana ancak gnehim
2. DŐdi lazide olup a' rna h-1 zeknu
Zhir mest-i mey-i la'ln olaldan nigeheim
3. Hl-i Hind-y1 btn terbiye eylerdi yine
Olsa te'Őiri dai kevkeb-i bat-1 siyehim
4. Mje trc-1 dile Őf ekp ol Őh disn
Srme-reng eyledi gerdm gbr-1 sipehim
5. Mye-i tyenetim olmuş benim insniyyet
Hk- kabrimde de b-rh Őanemdir giyehim
6. Ysuf-1 MŐr-1 grbet dinilrsem yiridir
Hla-i zlf  zekan old  zindn  ehim
7. Hsrev-i mlket-i dil-suteganm Rgb
Şem'-veş Şu'le-i dg-1 cigirimdr klehim

10.

Mef'iln mef'iln mef'iln mef'iln
Remel- + - - - / - + - - - / - + - - - / - + -

1. Hyl-i zlf-i hm-ber-hm ki eyler htrm der-hem
Olur her medd-i hm tg-1 Őh dd-1 dil perem
2. Zll-i tesliyyet eyler 'ulv-gr teŐ-i 'aŐ
Gl-i dg-1 frzne Őererdr are-i Şebnem
3. Hevs teŐ-engz b sevd-hz-i hkinden
Tems eyledim iqlm-i 'aŐ baŐa bir 'lem
4. Hev-y1 zlf-i hlnle budur nm 'uŐŐku
Urur mnend-i ney ghi Őab ki bselikden dem
5. 'Aceb mi dilleri tekdr iderse ht-1 mevumu
opar ebr-i muayyelden dil-i hrŐid olursa nem
6. Keserse bezm-i Őahbdan aygn zhid-i huŐkn
Felekde n-i ebr gibi tg-1 hoş-adem bilmem

9. 4b

Koca Rgp Paşa Divanı, Gazel 118, s. 312

10. 4b

Koca Rgp Paşa Divanı, Gazel 116, s. 310

7. Hāsūdā her münkir eylesün mi ser-fürü Râgıb
Muhammerdir ser-â-pā ĩnetimde neş'e-i Ādem

11.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel+ + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Sırr-ı ezdāde müzāhir idigin bu 'ālem
Gösterir nağmedeki mudğam olan hey'et-i ğam
2. Maşdar-ı şöhret ü şıyt olmaz idi tabl ü 'alem
Zahma táb-āver olup itnese teşbīt-i kadem
3. Ehl-i hüsuñ nazār-ı çeşm-i hikem-bininde
Neşve-i 'ibrete dā'ir görünür sāğar-ı Cem
4. Dil ki mecrūh ola memnūn-ı nüvāziş olmaz
Zahmı āyinenūñ eyler mi kabūl-ı merhem
5. Hağğa kâ'il idi bī-şübhe bileydi her kes
Şüret-i Hağda niçün halk olundı Ādem
6. Bir giden bir daği gelmez ne 'aceb hikmetdir
'Ālem-i rāhata beñzer gibi iklīm-i 'Adem
7. Lezzeti eđ'imede zīneti pūşışde arar
Ne bilür neş'e-i idrāki nedir ehl-i şikem
8. Zūr-ı yek-ğamle-i endūha tayanmaz sākī
Olsa bünyān-ı tarab her ne kadar müstahkem
9. Kendi halin unudub 'āşıkā ağlardı o meh
Bilse bir kerre felekde nicedür cevr ü sitem
10. Semm-i hicrānuña emdür didi erbāb-ı mezāk
Nolur ey ğonce-dehen leblerüñi bir emsem
11. Heb olur h'āhiş-i dil eyleme ğām ibrāmı
Vağtı var 'arz-ı merāmuñ daği Râgıb-epsem

12.

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün
Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Düşse nola mihr ü mehi çarğun nazarımdan
Ayırdı beni göz göre nūr-ı başarımdan

11. Velehu, 4a

Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 115 s. 308.

10. Nolur: Nola, RD.

12. Velehu, 5b

Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 125 s. 320.

Gazelin 4. Beyiti Koca Râgıp Paşa divanında yer almamaktadır

6.Çün: Çok RD.

2. Rîzân oluyor dür yirine rîze-i yâķûť
Baķ âteşime ĥasret ile çeşm-i terimden
3. Bir ķatre degil eşkime nisbet yedi deryâ
Bir lem‘a degil âteş-i düzeĥ-şererimden
4. İtdi beni âşüfte hevâ-yı ser-i zülfi
Olsun o da âşüfte-terah seherimden
5. Hicr-i gül-i ruĥsârı ile bâliş-i râĥat
Bir pûte-i ĥâr olmadadır derd-i serimden
6. Çün berķ-ı ĥayâl oldu temâşâ ü ĥafâsı
Sîrâb-ı şafâ olmadım o sîm-berimden
7. Râĥıb göremem cāmını Cem sunsa şafâsın
Çeşmimde benim tîredir ‘âlem kederimden

13.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel+ + -- / + + -- / + + -- / + + -

1. Mey-i ‘aşķıyla görüp ehl-i fenâ medhüşun
Zâhid-i ĥuşķ pesend eylemez oldu hüşun
2. Ten-bürehne ider ol kimseyi çarĥ-ı ĥaddâr
Görse şâyeste eger ĥil‘at-i câha düşun
3. Baĥr-ı ĥamdan yine taĥlîs-i vücüd eyleyemez
Görmüşüz bezm-i meyün biz nice deryâ-nüşun
4. Çâşnî-gîr-i du‘â eylese destin bâlâ
Ne‘am-ı ĥân-ı İlâhînüñ açar ser-püşun
5. Neş‘esi raķşa götürse ne ‘aceb mestânı
Görmez misin ĥum içinde mey-ı âlüñ cüşun
6. Kaşdı iķrâr-ı vişâl itmedir eyleyse sükût
Nola bûs eylese ‘uşşâķ leb-i ĥâmüşın
7. Giryenâķ itse nola eh-i dili te‘şîri
Muķrib-i nâz burar sâz-ı niyâzuñ ĥüşun
8. Yine rez duĥterinüñ ĥalka be-güşı olamaz
Mihr ü mehden eger eyleyse felek mengüşun
9. Şanma pervâz ide taĥrîk-i şafâdan Râĥıb
Gülü ĥıfz itmek için bülbül açar âĥüşun

13. Velehu, 5b

Koca Râĥıp Paşa Divanı, Gazel 120 s. 315.

7. Burar: Urur RD.

14.

Mef'ülü fâ 'ilätü mefâ 'ilü fâ 'ilün
Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Ey hüsn-i şu'le-tâbını zîr-i niķâb iden
Açmazdan 'âşîķānı ruķuñdur kebâb iden
2. Ğaţţuñ Ğayâlidir baña bûy-ı dimâğ olan
Zülfüñ hevâsıdır beni âşüfte-Ğ'âb iden
3. Evza'-ı nâ-mülayim-i aĞbâb ola meger
Ehl-i kemâle çarĞ degildir 'azâb iden
4. Olmaz girân biğâ'a-i kâl â-yı i'tibâr
Bu bender içre sûd-ı ziyânın Ğisâb iden
5. İz 'âc-ı Ğulķ olsa da zî-kıymet 'âķibet
Pâ-mâl olur mişâl-i rikâb irtikâb iden
6. Bî-tâbî-i tehâlûkle yolda ķaldı hep
Ser-menzil-i merâme vaķitsiz şitâb iden
7. Beñzer o şaĞşa yüzi Ğül-endûd ola şanur
Mûy-ı sefidî şüste-i reng-i Ğızâb iden
8. Râğıb müdâheneyle riyâdır zemânede
Dünyâyı şanma cevr ü sitemdir Ğarâb iden

15.

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Hezec+ - - - - / + - - - - / + - - - - / + - - - -

1. Ğalâvet-yâb olur mı ni'met-i elvân-ı dünyâdan
Dehen-şüy olmayanlar bûs-ı dâmân-ı müdârâdan
2. Hevâ-yı nefsdan ser-mâye-i 'izzetdir istiğnâ
'Azîz olmazdı Yûsuf çekmese dâmen Züleyhâdan
3. Biri bîm ü biri ümmîd ile itdi kebâb âĞir
Fiğân dest-i leb-i Ğâmüşdan evvel çeşm-i Ğüyâdan
4. Sevâd-ı perde-i Ğaţţâ tevârî itme 'illetle
Ğıyâmet kopsa geçmez yek ser-i mü dil o sevdâdan
5. Degil Ğâlî perîşânî-i kâkül fitne-i Ğaţţdan
Ğaber sormak Ğaţţadır peyk-i âh-ı båd-ı peymâdan
6. Ser-â-ser Ğüs ü ân-ı şivedir yek-ķâlîba mesbûk
Budur fehm itdigim ma'nâ-yı nâzik ol ser-â-pâdan

14. Velehu, 5a

Koca Râğıp Paşa Divanı, Gazel 134 s. 330.

15. Velehu, 5a

Koca Râğıp Paşa Divanı, Gazel 119, .s. 313.

7. Leb-i cân-bahşınıñ i‘câzına söz yok le‘âfetde
Tekellüm eyledikçe fark olunmaz lafzı ma‘nâdan
8. Degildir boş tehî-destî nağd-i vaqti olmağdan
Kühen rindâne sâkî dest-keşlik câm-ı şahbâdan
9. Kapağı Şâma atmağdır dil-i şūrîdenüñ fikri
Rehâ bulsa eger zencîr-i zülf-i şüh-ı şeydâdan
10. Vefâdır mümkün-i ma‘düm ancak ittifâk üzere
Muhâlifdir bahşler kîmyâdan zat-ı anğâdan
11. Raḥîk-ı şafvetüñ tekdîr imiş ḥüsn-i mükâfâtı
Anuñ çün derd-i serdir çekdigim Râğıb aḥibbâdan

16.

Meḩā ‘ilün meḩā ‘ilün meḩā ‘ilün meḩā ‘ilün

Hezec+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Pes-i nüh tūy-ı çarḩ olmaz dil-âzâran için me'men
Ṭayanrnaz ṭîr-ı âh-ı inkisâre âhenin cevşen
2. Şerâr-ı şūr u Şer hep saḩt dillerden zuhūr eyler
Bu da‘vâye iki şâhid degil mi seng ile âhen
3. ‘Uyūb-ı nâsı ifşâdan İibâsın soymağ ehvendir
Baña ḩoş-ter gelür reh-zenlik olmağdansa Pervîzden
4. Müfid-i i‘tibâr olmaz teşâbih reng diyü virmez
Olur mı zîver-i destâr-ı rağbet sünbül-i ḩürmen
5. Şikâf-ı ḩâr-ı ḩasret ya olur gül-düz-ı istiğnâ
Degil ḩâlî iki nağşuñ birinden kûşe-i dâmen
6. Tecerrüddür iden çün sâliki ser-menzile vâşıl
Olur ğâlib bu yolda reh-nümâye şîve-i rehzen
7. Mükâfât iḩtîzasınca cezâ cins-i ‘ameldendir
ḩüdâ cânından itsün dūr iderse kim seni benden
8. Yürür keştî-i şahbâ kuvvet-i meh-tâb ile Râğıb
Olur bu zevrağa pirâhen-i fânûsdan yelken

16. Velehu, 6b

Koca Râğıp Paşa Divanı, Gazel 126, s. 321-322.

17.

Mef'ülü fâ 'ilätü mefâ 'ilü fâ 'ilün
Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Ümmîd-i neşvedir bize hep derd-i ser viren
Fikr-i şafâda olduğumuzdur keder viren
2. Cüş-1 bahâr-1 âteş şevk-1 kelimdir
Şâh-1 nihâl-i Tûr degil berk ü ber viren
3. Tâ sâk-1 'arşa dek niçün ey âh-1 bî-eser
Virürdi baña bu rif'at ile pâyeler viren
4. Gammâzî-i nigâh-1 tağassür mü âh mı
Bilsem o şûha râz-1 derûnum haber viren
5. Şehbâz-1 evc-i hüsne düşen nâz ise meger
Üftâdeler degil mi saña bal ü per viren
6. Tâb-1 şikest-i leşker-i zulmet muhâl idi
Hüsn olmasaydı pençe-i hürşide fer viren
7. Şimdi dirîg naqd-1 sirişkin mi eylesün
Râgıb o şuğa merdüm-i çeşminde yer viren

18.

Fe'ilätün fe'ilätün fe'ilätün fe'ilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Şöyle hem-meşreb ü yek-reng olayım câm ile ben
Döneyim lâle-i sürha mey-i gül-fâm ile ben
2. Vaşl odur reşk ide âmizişine şîr ü şeker
Bulamam çâşnî-i vuşlatı ibrâm ile ben
3. Dest-hoş-1 mey-i âl olmayacak sîb-1 zeçan
Müteselli olamam dâ'ie-i hâm ile ben
4. Olalı şubh-1 binâ-güşı sevad-âlûde
Rûz-1 vaşlın seherin fark idemem şâm ile ben
5. Bün-i nerm-hûsın o bî-rahmin arar hûblaruñ
Râgıb âşüfte-hevâyım dil-i hod-gâm ile ben

17. Velehu, 6a

Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 121, s. 324.

3: Bana: Sana. RD.

18. Velehu, 6a

Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 129, s. 325.

19.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. İtmeyen hergiz teḥāşī āb-ı rüyın pāsdan
Dāmen-i 'arzın nice taḥḥir ider ednāsdan
2. Nakş-ı 'irfānı ḡabūl itmez dil-i ālūdekān
Muḡṡaribdir resm-i ḡaṡṡ-ı ḡirkīnī-i ḡırtāsdan
3. Tīnetinde her kimūñ olmaz ḡamīr-i ma'rifet
Olsa da şūretde ādem farkı yok nesnāsdan
4. Zīver-i dūş eyleyen cāh-ı seḡā teşrīfini
Olamaz āsūde-dāmen pençe-i iflāsdan
5. Ādemi ışlāḡa mebnīdir leked-kūbī-i dehr
Diñle sırr-ı mācerāyı k'ez-rev-i kirbāsdan
6. Sade-diller neş've-dār erbāb-ı dāniş pūr-ḡumār
'Āḡılān ser-şār-ı ḡayretdir bu vārūn ṡāsdan
7. Şöyle Rāḡıb bī-dimāḡ itdi beni devr-i sipihr
Neş'vesi dursun ḡumārın ḡaldı dil iḡsāsdan

20.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Mest-i cām-ı vuşlatuñ hier ile meshūr olmasun
Gördiginden kimseler 'ālemde mehcūr olmasun
2. Kendi de maḡmūm olur dil-şādī-i a'dāsına
Düşmenim maḡzūnī-i düşmenle mesrūr olmasun
3. İnkisārından olur nūh künbed-i mīnā şikest
ḡalb-i 'āşık el-emān destūñde meksūr olmasun
4. Sāz-kār-ı kār-ı 'ālem ḡuvvet-i iḡbāle
Baḡt-ı fīrūz İsteriz bāzū-yı pūr-zūr olmasın
5. İ'tirāf-ı cürm ile nādāne ḡoş-terdir cezā
Kimse Rāḡıb ḡadr-i nādān ile maḡdūr olmasun

19. Velehu, 7b

Koca Rāḡıp Paşa Divanı, Gazel 132, s.328.

2. Resm: Semm RD.

5. Dinle: Anla RD.

20. Velehu, 7b

Koca Rāḡıp Paşa Divanı, Gazel 130, s. 326.

1. Meshūr: Mahmūr RD.

21.

Mef'ülü mef'ü 'ilü mef'ü 'ilü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. 'Ar'ar gibi ol kâmet-i dil-cûya ne dirsin
'Anber gibi ol kâkül-i hoş-bûya ne dirsin
2. Bu mülk-i dili ğaret iden hâl-i siyeh kim
Ġabğabda zühür eyleye ol rûya ne dirsin
3. Reftâr u hırâm eylese ol serv-i revânım
Ol demde kôpan na'râ-i yâ hûya ne dirsin
4. Kâfûra rnüşâbih didiler gerdenini halk
Rûyunda nümâyân olan ebrûya ne dirsin
5. Râġıb saña hûban mümeyyiz didiler hep
Ol iki turunç ile o pehlûya ne dirsin

22.

Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + --

1. Ârzü-yı vuşlatuñ gitmez dil-i mehcürdan
Dür olur mı fikr-i şahbâ hâtır-ı mahmürdan
2. Olmadı cû-yı sirişkim gülşen-ârâ-yı heves
Bir güler yüz görmedim ben t'ali'-i pür-şürdan
3. Berk-i sebz-i âteş olmuşdur reh-âverd-i Kelim
Meyve-çin olmak müyesser mi nihâl-i Tûrdan
4. Perde-püş-ı 'ayb olur seyr-i maķâmat-ı hevâ
Kimse bed âvâz işitmiş mi hâr-ı tanbûrdan
5. Görmedik bir mażhar-ı kurb-ı temâşâyı henüz
İstima' itmekdeyüz evşâf-ı hûsnûñ dûrdan
6. İntisâb-ı ehl-i devlet hâki hem eyler 'aziz
Zâ'il olmaz şıyṭ-ı 'izzet kâse-i fâġfûrdan
7. Ol kadar buldum zen-i dünyâyı Râġıb bî-vefâ
Çeşm-püş-ı ârzü oldum behişt ü hûrdan

21. **Velehu, 7a**

Koca Râġıp Paşa Divanı, Gazel 135, s. 331.

22. **Velehu, 7a**

Koca Râġıp Paşa Divanı, Gazel 133 s. 329.

23.

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Hezec+ ---/+---/+---/+---

1. Mübâlât eylemez rindâne-meşreb her huşuşunda
Meger kim bade-i gülfâm ile sâgar huşuşunda
2. Esâs-ı ma'rifetle hâne-i dil bulsun ârâyış
Tekellüf-ber-țarafdır bâliş ü bister huşuşunda
3. Aceb mi da'vî-i 'aşkûnla pür-dâğ eylesem sînem
Gerekdir naqş-ı hâtem keşreti mağzar huşuşunda
4. Eşer maqsûd eşerdir mışra-ı berceste kâfidir
'Aceb hayretdeyim ben sedd-i iskender huşuşunda
5. Ne çâre kullanılsa hıdmet-i dîgerde çâr ebrû
Hele câ'iz degil dellâk ile berber huşuşunda
6. Olur mı çeşm-i hasret hüsni-i 'âlem-sûzdan beste
Bağılmaz hâtır ı ahbâbe hiç dilber huşuşunda
7. Vaḥîd-i nükte-sence Râğıbâ el arkası yirde
Huşuşâ bu zemîn-i tâze țarḥ u ter huşuşunda

24.

Mefûlü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün
Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Oldı resîde tîğ-i sitem üstüh'ânıma
Ölsem bu derd ile acımam țătlı cânıma
2. Pür-çîn-i nâz idüp dimiş ebrûların o mağ
Kavş-ı kazâ nazîre olur mı kemânıma
3. La'İüñ şebih-i ğonca diyenler açıldılar
Şığmaz benim bu ğüne büyük söz dehânıma
4. Mümkün 'ilâcı zaḥm-ı nümâyānuñ ey țăbîb
Var ise çareñ eyle dil-i nâ-tüvânıma
5. Bir em olursa ḥaste-i 'aşka lebündedir
Efsûn-ı ğamzeyi oğuma degdi cânıma
6. Virmem fütur şabra olursam da teşne leb
Râğıb recâ-yı vuşlatı almam lisânıma

23. Velehu, 8b

Koca Râğıp Paşa Divanı, Gazel 137, s. 333.

4. Eser: Eger RD.

24. Velehu, 8b

Koca Râğıp Paşa Divanı, Gazel 144, s. 340.

4. Çaren: Gören RD.

25.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fâ'ilün
Remel+ + - - / + + - - / + + - - / - + -

1. abil-i 'aşk olsa dil ammâ heves-kâr olmasa
Zür-1 nakş u zür-1 maḥv-âyine-kerdâr olmasa
2. Belki tâb-âver olurdu dil nigâh-1 nâzına
Ĝamze-i şimşir-i ebrûlar arafdâr olmasa
3. Kimde var yârâ-yı 'arz-1 müdde'â ey tünd-ḥû
Âh-1 ḥasretten temennâlar be-dîdâr olmasa
4. Olsa hem-senc-i tesâvî bâr-1 da'vî-i hüner
Bu'l-fuzûlân gâh adr u kûh-1 pendâr olmasa
5. Neşve-dâr oldukca nâ-hem-vâr olur meşrebler
Mest-i ibâl-i zemâne böyle ser-şâr olmasa
6. Ḥod nedânî inet-i merdümde merkûz ol adar
Añlamaz pîş ü pesin ibâl-i idbâr olmasa
7. Eylemez Râĝıb kimseye ḥavf ü recâ
Da'vî-i Manşûr iderdi her kişi dâr olmasa

26.

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün
Hezec+ - - - - / + - - - - / + - - - - / + - - - -

1. Saın dest-i ferâga rişte-i tûl-1 emel virme
Niżâm-1 mülk-i istiĝnâya ĝafletle ḥalel virme
2. Olur berkende bünyân-1 'adâvet zür-1 nermîden
Hemân sen bâzû-yı saḥt-1 müdârâye kesel virme
3. İdersin ḥâk ber-ser ḥânümân-1 zühd ü tavâyı
Gel ey burcı şehâmet zür-1 meyden böyle bel virme
4. Bu meydân-1 muḥabbetdir 'aṭâye aḥz olur ĝâlib
Ayâĝ almaḳ zeber-destânedir pîrâne el virme
5. Meded hem-ḥâl-i sühr-âb eyleme bîmâr-1 hicrânuñ
Virürseñ nûş-dârû-yı ifâat bî-maḥal virme
6. Kibâr-1 devleti hem-meşreb-i pîr-i muĝân buldum
aşîde diñlemezler Râĝıb almazlar ĝazel virme

25. Velehu, 8a

Koca Râĝıp Paşa Divanı, Gazel 139, s. 335.

1. Aşk: Nakş RD.

26. Velehu, 8a

Koca Râĝıp Paşa Divanı, Gazel 140, s. 336.

27.

Mef'ülü mef'ü 'ilü mef'ü 'ilü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Reftâr idene vâdî-i 'aşk içre yolunca
Destinde reh-i râst 'aşâdır yorulunca
2. Telh eyledi kâmin heves-i hâma düşenler
Koy mevsimine meyve-i maşşûdı olunca
3. Âzrağş ile kâbil-i tekdîr olur ammâ
Çok şu götürür çeşme-i şafvet turulunca
4. Dil kaldı tehî mâye olup dîdelerim pür
Mînâ boşanur havşala-i câm tölunca
5. Bir kerre tokunsañ teline sâz-ı derûnuñ
Biñ dürlü nüvâzişle düzelmez bozulunca
6. Vaşf-ı 'Âlî Paşa ile teng olsa da Râgıb
Tezyil iderim kâfiyem encâm bulunca
7. Kerrâr-ı safı rezm ki 'azminde olurlar
Tevfîk u zafer hem-rehi şâgınca şolunca

28.

Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Kaldı nağş-ı hâtem-i la'lûñ dil-i ğam-pîşede
Gonce- i terdir ço açılson derûn-ı şîşede
2. Eylesün târâc-ı dil ki çîn-i ebrûña nigâh
İki şîr olmaz meşeldir sevdigim bir bîşede
3. İtdi Şîrîn-kâri-i Ferhâd nağş-ı bî-sütün
Ser-nüviştin kim kazâ resm eylemişdi tîşede
4. Olmadım reh-yâb-ı sırr-ı kâkül-i ham-der-hamuñ
Çok kilîd-i müşkili itdim küşâd endîşede
5. Cem' olan hağğ-ı lebünle zehr ü şekker handeyi
Pîş ile cedvâre teşbîh eyledim bir rîşede
6. Hırça-püş-ı hâniķâh-ı bî-niyâzîdir dilim
Eylemem Râgıb müdârâ şeyhe de dervîşe de

27. Velehu, 9b

Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 141, s. 337.

28. Velehu, 9b

Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 142, s. 338.

29.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Olmadıkça tā nüvişte fehres-i taqđırde
Maṭlab-ı maqşad bulunmaz nüşha-i tedbırde
2. Cilve-gāh-ı yār olan dil naqş-ı ğayr itmez kabūl
Şūret-i dığer muḥal āyīne-i taşvırde
3. Olmada ehl-i sevāduñ vaż'-ı baḥtı bāz-gūn
Ser fūrūdur kār-ı ḥāme ḥālet-i taḥrırde
4. Ḥūn-ı germ-i 'aşıķāndan mūy-ı āteş-dīdedir
Pīc ü tābı şanma cevher şafḥa-i şemşırde
5. Ol bütūñ çeşm-i sūḥan-gū vü leb-i ḥāmūşuna
Nükte-senc olmak kolay söz aşınā ta'bırde
6. Reh-revi ser-menzile vāşıl hevā-yı 'aşķ ider
Bir adım gitmez per ü bāl olmadıkça tırde
7. Aldı meydanı bu vādīde Nedīm-i yekke-tāz
Olma çok reftāre Rāğıb şāḥa-i tanzırde

30.

Mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilātün
Hezec + - - - / + + - - / + - - - / + + - -

1. Ne şūḥ-ı cilvedir 'ālem kebāb olur bunda
Hezār gevher-i endīşe āb olur bunda
2. Muḥabbet 'ālemi itmez kabūl-i zulmet ü nūr
Fūrūğ-ı zerre-i mihr āfitāb olur bunda
3. Gören bu kuvvet-i tāli'le dir ḥarābātı
Yapılsa sedd-i Sikender ḥarāb olur bunda
4. Ḥayāl-i tāb-ı ruḥuñda 'aceb leṭāfet var
Sirişk-i dīde-i ḥasret gül-āb olur bunda
5. Ne mümkün eylemek aḥvāl-i 'aşķı istıķşā
Hikāyet-i ğam-ı dil bir kitāb olur bunda
6. Şikenc-i zülfi degil tāb-ı müşikāf-ı ḥayāl
Esīr-i keşmekeş-i pīc ü tāb olur bunda

29. Velehu, 9a

Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 145, s.341.

3. bâz: vâj RD.

30. Velehu, 9a

Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 143, s. 339.

7. İderse cürmüne gürd ile yâr kaçd-ı ‘itâb
Sükût-ı Râğıbâ faşlü'l-ııtâb olur bunda

31.

Mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün
Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Müsâ‘iddir siyeh-kârî-i çeşm-i fitne perdâze
Hazer nâ-sâz-kârî töhmetinden baht-ı nâ-sâze
2. Komez elden nesîme gerçi cünbişlerle taqlîdi
Peyâm-ı yârdan kûtehdır ammâ dest-i yelpâze
3. Dırâz itme niyâzın kâmetin olma girân-sâye
Gelür feyz-i Hudâ geldikde bî-mîzân u endâze
4. Perîşân nüşâ-i eyyâm gelmez rabt-ı redbîre
Kâbül eyler mi evrâk-ı kühen hikmetle şîrâze
5. Olur her dem bahâr-ı hâr-zâr-ı renciş-i merdüm
İden Gülşen-serâ-yı güşünü mevķûf gammâze
6. Şikâr eyler yek-endâzında nesr-i tã‘ir-i çarķı
Gelince bâzı ‘anķâ bâl-i himmet şevķ-ı pervâze
7. Nezâketle dehân-ı yârdan güş eyledim evvel
Bu ş‘ir-i ter ‘aceb mi olsa Râğıb tâzededen tâze

32.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel+ + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Va‘de-i vaşl-ı dürüği o mehûñ güşumda
Kaldı hamyâze-i hasret gibi âgüşumda
2. Ne kadar olsa hüveydâ eşer-i hüsn-i kabûl
Cünbiş-i harf-i recâ yok leb-i hãmüşumda
3. ‘Aķl-ı kül hasret-i teh cür‘a-i idrâkimdir
Neş‘ve-i feyz-i ezel var mey-i ser-cüşumda
4. Yine dîvâneye dîvâne ider dil-sûzı
Rûķ-ı Mecnûn dolanur gerdi ser-i hüşumda
5. Tırfe pâ-mâl-i havâdiş mi olur bencileyin
Şûr u sevdâ büsr ü bâr-ı emel düşumda
6. Eyledim mezheb-i ebnâ-yı zamâñı taqlîd
Yâd yâdıma olur dost ferâmüşumda

31. Velehu, 10b

Koca Râğıp Paşa Divanı, Gazel 146, s. 34.

32. Velehu, 10b

Koca Râğıp Paşa Divanı, Gazel 147, s. 343.

7. Didi ol şuh dil i sâgare ber-dâğ olsun
Eşer-i büse-i Râgıb leb-i mey-nüşumda

33.

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
Remel+ + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Şanma ebnā-yı zemāne beni dil-rîş itdi
Her ne itdiyse baña baht-ı sitem-gîş itdi
2. Lezzet ü neş‘esi yok nuql u mey hâl ü lebüñ
‘Ayş ü nüşı bize devrinde felek niş etdi
3. Kalmadı rābıta-i hāne vü sāmān-ı vaṭan
Çille-i saht-ı vezāret beni dervîş itdi
4. Rehzen-i zühd ü hıred ğamze-i zer-dīde imiş
Buldı hüsñünde o şeh mülküni teftîş itdi
5. Komadı hayret-i dīdār didim nuṭka mecāl
Şadr-ı tūṭı vü āyīneyi der-pîş itdi
6. Haṭ gelüb cünbiş-i ebrūsı kemānın buldı
Ġamzesi tır-i cıger-düzını der-kîş itdi
7. Bir yire gelse cihān eylese müzdī hergiz
Râgıbā ‘ilm ü hüner kim baña bir iş itdi

34.

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
Remel+ + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Reh-nümā almada güm-rehlere fānūs gibi
‘Ālem ol şu‘le-i āvāz ile nāḳūs gibi
2. Ey girībān-ı teḥammül ne gülü-gır olduñ
Seni de çāk iderim perde-i nāmūs gibi
3. Kimdir ey şūh ‘aceb mazḥar-ı luṭfuñ bilsem
Bağdım aḥvāl-i raḳıbe o da me’yūs gibi
4. Şıyt-ı hüsñüñ tutar āfākı giderse böyle
Dögülür sīnesi üftādelerüñ kūs gibi
5. Yüz süren pāyüñe pāyinde bulur devletini
Var mı ser-māye-i rif‘at ḳademüñ būs gibi

33. Velehu, 10a

Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 152, s. 348.

3. Beni: Bize RD.

5. Devleti: Devletini RD.

34. Velehu, 10a

Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 158, s.354.

4. Dögülür: Dögülüp RD.

6. Ayağũñ denk alagör başmaya görsün sākī
Zāhidũñ bezme çöker şıķleti kábũs gibi
7. Rāğīb eyler seni de zīver-i dũş-ı devlet
Bir ķumāşũñ var ise hırķa-i sālũs gibi

35.

Mef'ũlũ mefā 'ilũ mefā 'ilũ fe 'ũlũn
Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Fermānın o şeh memleket-i dilde yürũtdi
Bīgāne heves her ne ki bulduysa gũrũtdi
2. Őaynatdı o ķalyoncu bũti baħr-ı hevāyı
Çok keşti-i dil lenger-i temkīn sũrũtdi
3. Dil-teşnelere ķalmadı yek-ķaķre-i feyzũñ
Ser-çeşme-i iħsānuñı ağyār ķurutdı
4. 'Aşık da varup kũyuña işler mi ķayırdı
İt gibi rakībi bir āzār-ı dendān urutdı
5. Teng oldı zemīn şıķleti def' itse mũnāsib
Rāğīb ķalemũñ mindere-i endīşe ķũrũtdi

36.

Fā 'ilātũn fā 'ilātũn fā 'ilātũn fā 'ilũn
Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + --

1. Şu'le-i dāğımla lāl itdim zebān-ı bũlbũli
Āteşe virdim ķemende dũd-mān-ı bũlbũli
2. Vāķıfān-ı sır-be-mũhr-i sırr-ı 'aşķ añlar ħamũş
Ġonce-i lebbesteden rāz-ı nihān-ı bũbũli
3. Ĥārĥār-ı hicrine eyler telāfī vaşl-ı gũl
Pũte-i ĥār itse ġam mı āşiyān-ı bũlbũli
4. Tāb-ı ġayret itdi ĥākister-nişīn pervaneyi
Gũş idince nāle-i āteş-feşān-ı bũlbũli
5. Her sũĥan revnaķ virũr mi sũz-ı dil taķrīrine
Ġonceden gũş eyle rengīn dāsītān-ı bũlbũli
6. Āteş-i gũlde ten-i pervāneyi itsũn kebāb
Şem' ķũn açmakda gũller veş dehān-ı bũlbũli

35. Velehu, 11b

Koca Rāğıp Paşa Divanı, Gazel 159, s.355.

36. 11b

Koca Rāğıp Paşa Divanı, Gazel 161, s.357.

Gazelin 6. Beyiti Koca Rāğıp Paşa Divanında bulunmamaktadır.

7.Gelmez mi: Anılmaz mı RD.

7. Bülbul ü gül kulkul-ı mînâ vü cām-ı mül yeter
Çekme Râgıb nâz-ı gülle imtinân-ı bülbüli

37.

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Hezec+ ---/+ ---/+ ---/+ ---

1. Ne dem işrâb-ı nüş-â-nüş ider ol âteşin lebler
Olur mânend-i mînâ pür-şafâ ervâh u qâlîblar
2. Münâfi-i edebdir her talebde şive-i ibrâm
Anuñ çün cilve-gerdir şüret-i nehy üzre maṭlablar
3. Beyâz-ı şun-ı haḫdan nüh varaḫdır hey'et-i eflâk
Zer-efşândır hüveydâ şafḫa-i Nîlide kevkebler
4. Kemânın çille ḫaddin ḫâm ider nâvek alur şaydı
Olur güstâh-ı fâiz lezzete ḫâ'ib mü'eddebler
5. Mişâl-i şem' zîr-i pâyüñ itmez pertevin rüşen
'Aceb mi dür olursa feyz-i luṭfuñdan muḫarrebler
6. Tezâhumdan şıyânetdir te'addüd râh-cüyânı
Ḥaḫîḫatde degildir muḫtelif ârâ vü mezhebler
7. Şabâḫ-ı ḫaşre dek gitmez sevâd-ı naḫşı dîdemden
Ki gelmez mı siyeh-kârî-i çeşmüñle geḫen şebler
8. İderdi şüret-i dîbâyı âdem büşiş-i dîbâ
Eger pâlân-ı zer-düz ile esb olsaydı merkebler
9. Teḫâlûf-ber-ṭarafdır mezheb-i rindî vü taḫvâde
Tevâfuḫ itse Râgıb bezm-i yek-rengîde meşrebler

38.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel+ +---/+ +---/+ +---/+ +---

1. Leb-i cân-baḫşı gibi ḫasteye bir em mi olur
Ten-i kâfûrı gibi dâğına merhem mi olur
2. Bir nefes giryeden ârâm idemez dîdelerim
Ġam-ı ebrûñla ḫan dökmedigi dem mi olur
3. Ehl-i taḫlîd ile rüşen-dil ider mi ülfet
Berk-i gül-ğonce-i taşvîrde şebnem mi olur

37. **Velehu, 11a**

Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 58, s. 251.

38. **Velehu, 11a**

Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 59, s.252.

2. İdemez: Degil RD.

4. Bir ayağı ile ğam-ı ‘ālemi pā-māl idecek
Kūşe-i mey-kededen özge bir ‘ālem mi olur
5. Cām-ı ser-şār gibi ben daḥi keyfiyyet ile
Lebini būs idedüşsem o bütüñ kem mi olur
6. Bir dil-i ğonce ki luḥfuñla ola işgüfte
Gül-i şad-berk gibi bir daḥi dirhem mi olur
7. Hāmedir Rāġıb olan fātih-i iḳlīm-i süḥan
Līk her dest-i heves-kāre müselleme mi olur

39.

Mefā ‘ilün fe ‘ilātün mefā ‘ilün fe ‘ilātün

Hezec+ --- / + + --- / + --- / + + ---

1. Egerçi fitnede ol sīm-i sa‘idüñ eli var
Belinde ḥançer-i ser-tizinüñ de medḥali var
2. Ol āhū-beçeyi şayd eylemekde güçlük yok
Raḳīb-i seg gibi ammā arada engeli var
3. Şafā-yı bezm-i ṭarabdan geçer mi tıfl-ı hevā
Ki ḥoş maḳāmdır aña terelli-yel-Ieli var
4. Nazāre dānişe olmaz bu fikr ile Rāġıb
Miyān-ı yār gibi nükte-i muḥayyeli var

40.

Mef‘ülü mefā ‘ilü mefā ‘ilü fe ‘ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Dil-ḥastelerüñ bilmedi şıḥḥat neye derler
Dārū-yı ifāḳatle ‘ināyet neye derler
2. Ser tā be-ḳadern gül gibi ol gūş-ı ḥaḳīḳat
Bübüldeñ işit nāliš-i ḥasret neye derler
3. Hem sīnesi pür-dāġ hem āvāzesi muḥrīḳ
Neyden bilinür sūz-ı muḥabbet neye derler
4. Bir sāġar ile yaptı hemān pīr-i ḥarābāt
Gösterdi bu gün şeyḥe kerāmet neye derler
5. Ma‘lūm oluyor noḳta-i mevḥūm-ı femünden
Gül-ġonce-i gülzār-ı İeṭāfet neye derler

39. 12b

Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 60, s. 253.

2.OI: O RD.

Gazelde 3 beyit eksiktir

40. Velehu, 12b

Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 62, s. 255.

6. Tā olmaya zehr-ābe çeş firkatūñ ‘āşık
Derk eyleyemez lezzet-i vuşlat neye derler
7. Şüretde eger Rāğıbız ammā ki cihāna
Fehm eylemedik ma‘nī-i rağbet neye derler

41.

Mef‘ūlü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün
Muzāri‘ -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. A‘da ki kibri der heves-i i‘tibār ile
Biz bulduq i‘tibārumuzı ihtikār ile
2. Nūr-ı kemāl cāh ile olur mı rû-nümā
Şebde ‘amāya fā‘ide olmaz fenār ile
3. Cāhil ki ıştılāh ile ıgrāk ider sözin
Temyiz idemem anı seng-i mezār ile
4. Mu‘bedle müstakīmi faziletde fark ider
Hem-rütbe olamaz yine kubbeye menār ile
5. Zevk u şafā redif-i keder oldığın hele
Zāhir olur te‘ākub-ı leyl ü nehār ile
6. Taḥsīnler o ‘āşığa hengām-ı hecr-i yār
‘İzzetā hemān muḳayyed ola ıştibār ile

42.

Mef‘ūlü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün
Muzāri‘ -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Āḫir bırağdı ‘ışık ile zāhid riyāsını
Ferş itdi şadr-ı mey-kedeye büriyāsını
2. Naḫl-i emel ḫazān-zede-i ye’sdür müdām
Biz görmedük bahār-ı ümīdün nemāsını
3. Kaşr-ı vücūd olsa ‘aceb mi ḫalel-pezīr
Mi‘mār-ı şun‘ süst bırağmış esāsını
4. Mey-ḫāre duğter-i rezi pinhān çekmesün
İsterse pīr-i bāde-fürüşün rızāsını
5. İtmiş sevād-ı cevher-i şemsīrden felek
İşkestegī-i ḫāṭırumun mūmyāsını
6. Her gördüğü nevāla olan leb-güşā-yı ān
Bir gün çeker müşādeme-i imtilāsını

41. 12a

İzzet Ali Paşa Divanı, Gazel 126, s. 232.

42. 12a

İzzet Ali Paşa Divanı, Gazel 126, s. 232.

7. Bismilgeh-i maḥabbetüñ āyīni başkadur
Cellād-ı ḥüsne küşte virür ḳan bahāsını
8. Gül bāğda nesīm ile eyler muḳābele
Ṭümār-ı ğoncadan çıkarub ibtidāsını
9. Endişesiyle ülfetümüz vardur ‘ālemün
Virmem ḥuşul-ı ḥ’āhişe mā-ḥülyāsını
10. Tek itmesün erāzil ü dūnāna iltifāt
Çarḫ-ı baḫilüñ istemezüz biz ‘aṫāsını
11. Def-i ‘adūda itme şitāb ‘İzzetā şaḳın
Bir ğün bulur bu ḫırş ile Ḥaḳḳuñ belāsını

43.

Meḫā ‘ilün meḫā ‘ilün meḫā ‘ilün meḫā ‘ilün

Hezec+ - - - - / + - - - - / + - - - - / + - - - -

1. Meh-i şeb-gerd-i ‘ālem ‘arız-ı dildāra beñzer mi
Nigār-ı pāk-dāmen şāhid-i bāzāra beñzer mi
2. Şi‘ār-ı istiḳāmet rāciḫ-i ḥubş-ı ḫıyānetdür
‘Aşā-yı rāst-peyker çüb-ı nā-hemvāra beñzer mi
3. Bize iḳrār ḫoşdur zāhidüñ şürb-i Yehūd’ından
Ḥudā āğāh iken ḫiç i‘tirāf inkāra beñzer mi
4. Metā‘-ı cürm ü ṫā‘ātuñ revāyişgāhı digerdür
Maḳām-ı tevbeye ‘işyān istiğfāra beñzer mi
5. Fūrū-māye bulur mı cevher-i zāt ehlinüñ ḳadrin
Ḥazef rağbetde silk-i lü’lü-i şehvāra beñzer mi
6. Tebessümde leṫāfet başḳa çin-i ebruvān başḳa
Ḳıyās eyle nevāziş ‘unf ile āzāra beñzer mi
7. Zemīn-i tāzede eş‘ār çoḳdur ‘İzzetā ammā
Sen inşāf ile baḳ bu şi‘r-i şirīn-kāra beñer mi

44.

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

Remel- + - - - / - + - - - / - + - - - / - + - - -

1. Tıfıdır gitdikçe ol meh-rū gelür āfetlenür
Ġün -be-Ġün artar fūrūğ-ı ḥüsni māhiyetlenür
2. Her ne rütbe deşt-i bīmārı ṫaleb bī-tāb olur
Genc-i istiğnā güzīnān ol ḳadar rāḫatlanur

43. 13b

İzzet Ali Paşa Divanı, Gazel 130 s.247.

44. Velehu, 13a

Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 66, s. 259.

3. Nâķış olmaz feyzi zâtı telhî-i eyyâmdan
Bâde telh olduķça artar neş‘esi kuvvetlenür
4. L‘âl olur elbet zebân-ı hâme-i pîçide Mûsâ
Ķılca ğamdan şab-ı erbâb-ı sũhan ‘illetlenür
5. Kâse-i lebrîz-i fâğfûr olsa da virmez şadâ
Ķervet efzâyiş bulunca aĝniyâ ħissetlenür
6. Râĝıb olsun ilşifât itsün de bir ‘âlî himem
Ķi‘r-i pâkim gör nice şaleblenür şevketlenür

45.

Mef‘ûlü mefâ ‘ilü mefâ ‘ilü fe‘ûlün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Erbâbı ile sũz u güdâza alışıķdır
El şem-i ķula tekyede bir eski ışıkdır
2. Pür-zîb ise de dâĝla her çend derdinũñ
Sineñde de yak tâzesin ‘âşık yakışıķdır
3. Dũşuñda perîşân görelî zũlf-i siyâhın
Hep gördüĝi düş ‘âşık-ı zârın ķarışıķdır
4. Zann itdi görüb ‘aks-i ruħuñ câmda sâķî
Mâ-beyni meger âteş ü âbuñ ķarışıķdır
5. Ya medhũñi ya zemmũñi Râĝıb ider inşâ
Mânend-i ķalem dost lisânı iki şıķdır

46.

Mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Añılsun kũy-ı nâ-řadî ki dil-şad olduĝum yirdir
Sipihrũñ imtinânından ser-âzâd olduĝum yirdir
2. Añılsun deşt-i vahşet-zâr-ı bî-pâyân-ı nâ-kâmî
Ki şad Mecnũna istiĝnâda üstâd olduĝum yirdir
3. Añılsun devr-i nüş-â-nüş-ı bezm-i âşinâyî kim
Beher sâĝarda Cem-veş ħayr ile yâd olduĝum yirdir
4. Añılsun kũşe-i vîrâne-i bî-ķaydî-i devlet
Ser ü sâmân-ı ârâm ile âbâd olduĝum yirdir
5. İder âzâde Râĝıb ķayd-ı külfetden giriftârın
Bu âsâyîş esîr-i dâm-ı şayyâd olduĝum yirdir

45. Velehu, 13a

Koca Râĝıp Paşa Divanı, Gazel 51, s. 243.

46. 13a

Koca Râĝıp Paşa Divanı, Gazel 47, s. 239.

47.

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
Remel+ + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Nâvek-endâz-ı kazâya nigehi tîr virür
Sâ‘id-i fitneye ebrûları şemşîr virür
2. Hüsni bâlâ-ter ider câma düşünce çesbân
Nev-‘arûs-ı sühana revnaķı ta‘bîr virür
3. ‘Aşķ olur kuvvet-i bâzûsuna bādîdsa hüsni
Şîri bu ‘arşanuñ âhûlarına şîr virür
4. Nazar-i pîr-i harâbat için altûn idine
Dürdine cür‘a-i mey neşve-i iksîr virür
5. Olayım kaydden âzâde diyen kayde düşer
Deliden uşlı haber nâle-i zencîr virür
6. Ne kadar taşlasa şûret virebilmez tedbîr
Kârûñ endâmına perdahtı taķdîr virür
7. Ne ‘aceb bi-mezedir bâğ-ı ümîdim Râğîb
Meşmer olsa şeceri meyve-i taşvîr virür

48.

Fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilātün fâ‘ilün
Remel- + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dest-şûy-ı ‘ayş olup meyhâneden çekdim ayâğ
Eyledim bûs-ı leb-i sâķî vü dilberden ferâğ
2. ‘Aks-i zülf-i ham-be-hamdır sîne-i üftâdede
Var ise ‘âlemde ancak ‘aşîķa dâğ üsti bâğ
3. Ba‘d-ez-in itmem çep-endâzî-i gerdündan hirâs
Ben hisâb-ı hicr ü vaşlı itdim ol âfetle şâğ
4. Dâğ-ı nevdîr rakş-ı mah üzre külef zann eyleme
Eyledi hüsni sipihri dâğ-ber-bâlâ-yı dâğ
5. Tâbiş-i fikr-i ruhiyle ol bütüñ şeb-tâ-seher
Külbe-i şevķimde rûşen revġan-ı gülden çerâğ
6. Seyr ideydik nûkte-senc olmaķ ġazel tarķ itmegi
Bir nefes bulsam sürûra şaġne-i ġamdan mesâğ
7. Bende yok benden haber kim cüst-cû eyler beni
Vâdî-i hayretde Râğîb şöyle oldum güm-sürâğ

47. Velehu, 14b

Koca Râğîp Paşa Divanı, Gazel 27, s. 219.

48. Velehu, 14a

Koca Râğîp Paşa Divanı, Gazel 98, s. 291.

49.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Mest olup itmiş giribānın kuşāde tā-be-nāf
Vaķtidir ol māh ile isterseñ olmaķ sīne-şāf
2. Revnaķ-ı şūr-ı kıyāmet ķāmet-i bālāsıdır
Ķāfdan neşr eyledi āşār-ı hüsñüñ tā-be-ķāf
3. Şāh-bāzān-ı hayāle şūhī-i çeşmüñ muţār
Āhūvāne hāk-i medhūş-ı nigāhuñdur muţāf
4. Baķ tenāsüb 'āleminde bīd-i Mecnūn 'aksine
İtmede dībā-yı āb-ı cūları zencīr-bāf
5. Dürd ü şāf-ı sākī-i dehrüñ harīfi olmayan
Urmasun bezmi taħammülde sebū-keşlikle lāf
6. 'Āleminde her kes eyler ĥod-be-ĥod da'vī-i zūr
Merd-i meydān-ı hüner ma'Iūm olur rüz-ı muşāf
7. Ĥulf-ı va'd eylerse eyler bī-vefāsından zuhūr
Yohsa olmaz nezr-i naķd-i cāne Rāģıbdan ĥilāf

50.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Bir eşer eyle ki olsun bele dā'ir nāmuñ
Var mı şübheñ eşer-i Cem idiginde cāmuñ
2. Rūşenī peyrevidir tıregi-i eyyamuñ
'Aķabinden irişür feyzi-i sabāh aĥşāmuñ
3. Seni taḥhīr iden evsāḥdan eyler tekdīr
Nükte ta'bīrine şıķletle budur ĥammāmuñ
4. Dil esīr-i ĥaḥḥ olub geçdi ser-i kāküldeñ
Şimdi rāciḥ görünür çine sevādı şāmuñ
5. Bizi rāḥatdan iden ĥ'āhiş-i rāḥat oldı
Bilmedik kimseye nā-rām idügin ārāmuñ
6. Başalı mey-kedeyi muḥteseb ıslāḥ itmiş
Ayāģı yirmi başar rind-i şarāb-āşāmuñ
7. Sīrete eyle nazār şūrete baķma Rāģıb
Düşme dām-ı ğalaḥ-endāzına her endāmuñ

49. Velehu, 14a

Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 99, s. 292.

50. Velehu, 15b

Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 100, s. 293.

51.

Mef'ülü fâ 'ilätü mefâ 'ilü fâ 'ilün
Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Devr-i felekde râhat u ârâmı görmedik
Bir vefk-ı kâm-kerdiş-i eyyâmı görmedik
2. Câmında hûn-ı dil idi Cem gördiği daği
Bir neşve-bağış olur mey-i gül-fâmı görmedik
3. Olmağda fitne-zâr-ı şeb-i zülf siyâh-baht
Şubh-ı ümîdi müntic olur şâmı görmedik
4. Neşv ü nemâ-yı tohm-ı ürmîd ıztırâbıdır
Her kayd-ı dânedir çekilen dâmı görmedik
5. İbrâm olur gerçi ber-ârende-i merâm
O tünd-hüyü râm ider ibrâmı görmedik
6. Sâyeste-i kabâ-yı zer-ender-zer-i nigâh
Âyîne-i felekde bir endâmı görmedik
7. Râğib 'aceb mi hasret ile bî-çarâr isen
Hayli zamân o şüh-ı dil-ârâmı görmedik

52.

Mefâ 'ilün fe 'ilätün mefâ 'ilün fe 'ilätün
Hezec+ --- / ++ -- / + --- / ++ --

1. Ol âfetüñ ruğ-ı hoy-gerdesi gül-âb қоқар
Şemîm-i dâne-i hâlînde müşk-i nâb қоқар
2. Kimüñle hem-қadeğ-i bezm-i 'ayş idüñ kâfir
Ki hoşқа-i dehenüñ қоқladum şarâb қоқар
3. Yine kimüñ cigerin yağdı ğamze-i mestüñ
Dimâğ-ı câna bu meclisde bir kebâb қоқар
4. Ruğuñ mı berg-i ter-i yâsemen midür bilmem
Hamîr-i mâyesi gülden midür gül-âb қоқар
5. Ne i'timâd bu şeyhâne tavruña zâhid
Ki tıynetüñde senüñ hâlet-i şebâb қоқар
6. Lebin 'aқide gibi aldum aғzuma 'İzzet
Hemân çü râyiha-i müşk o la'l-i nâb қоқар

51. Velehu, 15b

Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 101, s. 294.

52. Gazel-i 'İzzet, 15a

İzzet Ali Paşa Divanı, Gazel 14 s.164-165.

53.

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Hezec+ ---/+---/+---/+---

1. Dem-i vuşlatda bî-ārām olınca ba'zı aḥmaqlar
Telāş-ı hırş ile ol nāzenīn-i ḥüsni ṭartaqlar
2. Cemāl-i 'arızı zīnet virür ḥüsni-ı Ḥudā-dāda
Olur muḥtac ebrū vesmeye ḥinnāya parmaqlar
3. Sükūt-ı düşmene aldanma mekrinden emīn olma
Dem-i fırsatda ğayz u kīnesin izhār için şaqlar
4. Eger taḥsīl-i kām itmezse de āsūdedür ğammdan
N'ola erbāb-ı cüretten müsellemler olsa qorqaqlar
5. Budur pervāzgāh-ı devletün āyīn-i dīrīni
Olanlar evc-pervāz-ı ğurūr elbette alçaklar
6. Güşād-ı 'uqde-i ḥaṭırdan 'acizdür yine ādem
Medār-ı ḥall ü 'akd-i kār iken parmaqla ṭırnaqlar
7. İ'ānet itmede cinsiyyetün şartı oldığın añla
Sebūdan feyz-yāb olmağdadur seyr eyle bardaqlar
8. O yalın yüzli dil-ber ṭıfl iken gehvārede 'İzzet
Bırakdı ḥānmān-ı şabr ile sāmāna kundaqlar

54.

Fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün
Remel+ +---/+ +---/+ +---/+ +---

1. Dil-i sevdā-zede ol ḥaṭṭ-ı siyeh-fāma baqlar
Rūzedār-ı elem-i fūrḳati aḥşāma baqlar
2. Vaḥşet-ālūde nigāh itmede dil-ber ammā
Nāzdur maqşadı gelmekde bir ibrāma baqlar
3. Eylemez ṭıynet-i bed-aşla eşer zīb-i libās
Bilmeyen sükker ile telḥi-i bādāma baqlar
4. Yārūn esrār-ı kad ü zūlfini fehmi eylemeyen
Resm-i ser-sūre-i ğarrā-yı Elif-lām'a baqlar
5. Ṭutma destūnde o deñlü kadeḥ-i 'ayşı meded
Devr için sāki-i meclis ṭurıyor cāma baqlar
6. Reh-ğüzārında yine şūr-ı kıyāmet koptı
Herkes ol dilber-i mevzūn-ı ḥoş-endāma baqlar

53. **Gazel-i 'İzzet, 15a**
İzzet Ali Paşa Divanı, Gazel 18, s. 167-168.

54. **Gazel-i 'İzzet, 16b**
İzzet Ali Paşa Divanı, Gazel 50, s. 191.

7. Dil-i dīvāneyi fikr-i haṭuñ itmiş medhüş
‘Aqıl-ı ‘ākıbet-endiştir encāma baqar
8. Dehen-i ḥāhişe şimdilik urup mühr-i süküt
Büse-cüyende-i la‘l-i lebi bayrama baqar
9. Rūzgār içre turup fülke-i ümmid ‘İzzet
Ayırmaga sāhil-i maqşūda bir eyyāma baqar

55.

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Sāgar şahbāyı zāhid kūşede tenhā çeker
Rind-i bī-ḳayd-ı tekellūf anı bī-pervā çeker
2. Şūret-i ḥāl-i riyākārāna olmaz i‘timād
Şayd için ḥübānı zāhid her gice esmā çeker
3. Rabṭ-peyvend-i maḥabbet olmasun mı saḫter
‘Işq itdükçe teḳāzā ḥüsn-i bī-pervā çeker
4. El-ḥased ol rinde kim lu‘biyyet-i şahbā ile
Her gice āgūşına bir şūḥ-ı müsteşnā çeker
5. Yārümüñ ser-keşlik ‘İzzet yaḳışur endāmına
Nev-nihāl-i ‘işvedür elbet ḳad ü bālā çeker

56.

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Keyf ü kār-ı vuşlatı dūr olmaduḳça bilmedüm
Neş’e-i şahbāyı maḥmūr olmaduḳça bilmedüm
2. Ne’ydüğün ey bī-taraḫḫum derd-i dāğ intizār
Müjde-i vaşluñla mesrūr olmaduḳça bilmedüm
3. Yapılam dirken yıkıldum kūşe-i mey-ḥānede
Ben ḥarāb-ābādı ma‘mūr olmaduḳça bilmedüm
4. Lezzet-i gül-şekker-i la‘lin dimāğ-ı ārzū
Zehr-i düşünam ile pür-şūr olmaduḳça bilmedüm
5. Merhem-i zaḫm-ı maḥabbet ‘İzzetā merg oldığın
Dāğ dāğ-ı ḡammıla rencūr olmaduḳça bilmedüm

55. 16b

İzzet Ali Paşa Divanı, Gazel 55, s.195.

4. Beyit: “lu‘biyyet-i sahba ile” kısmı mecmuada yazılmamaktadır

56. 16a

İzzet Ali Paşa Divanı, Gazel 95, s. 222-223.

Gazelin 1. Beyiti Mecmuanın 54b sayfasındadır.

57.

Mefâ 'ilün fe 'ilātün mefâ 'ilün fe 'ilātün

Hezec+ ---/ + + ---/ + ---/ + + ---

1. O şūha baḡ hele nāzük-dehen ki añladamam
Tekellüm itmede şīrīn-sūḡan ki añladamam
2. Efendi vā'izi kürside diñledüm vāfir
Mübālaḡātında bir lāf-zen ki añladamam
3. Rübūde itdi dil-i zār-ı bir baḡışla hemān
O cāduvāne nigeḡ pūr-fiten ki añladamam
4. Çözildi bend-i kemer zūr-ı nes'e-i mey ile
Açıldı dāmen-i gül pīreḡen ki añadamam
5. Tütüldü dāmḡeh-i bezme ol büt-i ser-keş
Hezār mekr ile ammā düzen ki añladamam
6. Biz olduḡ 'īd üzeri ḡayf būseden maḡrūm
O bī-vefa hele peymān-şiken ki añladamam
7. Bu heft beyt ile ḡunyāḡer-i ḡayāl 'İzzet
Sürūda başladı bir perdeden ki añladamam

58.

Mef'ūlü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Ebrū-yı yāra ḡurre-i ḡārrā mıdur disem
Yoḡsa miyān-ı ḡurredeki rā mıdur disem
2. Gelmiş nigāhı kūşe-i ebrūda cünbişe
Āyā ḡāzab mı vuşlata imā mıdur disem
3. Gerçi serivde ḡaddine vardur müşābehet
Ammā ḡüsünde ol daḡı bālā mıdur disem
4. Olmuş sefid ü sürḡ neşāt-ı şarābdan
Ruḡsār-ı dil-bere gül-i zībā mıdur disem
5. Düşīne bezm-i şoḡbeti itmişti nūra ḡarḡ
Rūy-ı nigāra māh-ı şeb-ārā mıdur disem
6. Bir Rūm-beççedür bizi Mecnūn iden velī
Kāfir mi bilmem ümmet-i 'İsa mıdur disem
7. Ol çeşm-i ḡamzekār 'aceb āşüb-ḡīz olur
Cādū mıdur ya fitne-i dūnyā mıdur disem

57. Velehu, 16a

İzzet Ali Paşa Divanı, Gazel 96, s.223.

58. 16a,17b

İzzet Ali Paşa Divanı, Gazel 97, s. 223-224.

8. Şarılmaduğ miyânına būs itmedük femin
Bu kıl ü kâl bir çurı ğavġâ mıdur disem
9. ‘İzzet nigâh-ı diġkat ile baġ da söyle râst
Bilmem Şu kıadd-i dil-keşe Tübâ mıdur disem

59.

Mef’ûlü fâ ‘ilâtü mefâ ‘ilü fâ ‘ilün
Muzâri’ – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Ebrüya yâr çin-i girih-gîr virmesün
Zinhâr dest-i düşmene Şemşîr virmesün
2. Bi’llâhi kendü ħüsnine ħayrân olur meded
Âyîne dest-i dil-bere taşvîr virmesün
3. Ser-beste-râz-ı ‘ışık olur fâŐ kimseler
Ol çeşm-i meste ruġŐat-ı taġrîr virmesün
4. Bir gün ider zühûr tebâŐîr-i Őub-ı kâm
Dil dest-i âha nâle-i Şeb-gîr virmesün
5. Taġdîre ser-nihâde ol ‘İzzet ki küŐiŐün
Bî-hûde taġ’a zaġmet-i tedbîr virmesün

60.

Mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün
Hezec+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Yed-i luġfuñla eyle zîver-i ser-Şişe-i himmet
Gül-i kâmım füsürde kalmasın dest-i ħazân üzre
2. Du’â hengâmıdır ĤaŐmet yeter tasdî’i terk eyle
Melâ’ik oldu âmîne müheyya âsumân üzre
3. Hemîşe Şâ’irân-ı nükte-fehmân u raġam-sencân
Alınca tâ’-be-maġŐer kilik-i çâlâki benân üzre
4. Benim gibi olup her biri midhat-güy-ı eġvârı
Zılâl-i himmeti düŐŐün anın da nükte-dân üzre

59. Gazel-i ‘İzzet, 17b

İzzet Ali Paşa Divanı, Gazel 101, s.227.

60. Tetimme, 17a

ĤaŐmet Divanı, Kaside 8, s. 36-37.

Kasidenin ilk 40 Beyiti eksik olan sayfalardan birinde yer almaktadır

61.

Mef'ûlü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün

Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Güller ne dem ki revnağ-ı bağ-ı cihân olur
‘Âlem o demde rāh-rev-i gülsitân olur
2. Bülbüllerin figānı güle nā-becā mıdır
Bir gül yanaıklı āfet için terk-i cān olur
3. Kāt kāt kumāş-ı berg-i gül olunca āşikār
Nağd-i sirişk-i bülbül o dem der-miyān olur
4. Ser-mestî-i hezāra mey-i reng ü bûy ile
Her bir nihāl sākî-i sāgar-keşān olur
5. Bülbül hevā-yı gülşen ile girye-rîz-i ‘ışk
Gül-gönceler o hāle tebessüm-künān olur
6. Gülşende şimdi ‘ālem-i āb etmege cihān
Mānend-i cüy sāye-i serve revān olur
7. Terk eyledim şafā-yı gülistānı istemem
Gülşen baña hayāl-i ruḥ-ı dilberān olur
8. Bir gül-‘izārın ‘ışkı ile ‘andelîb-i dil
Bu beyt ile zemzeme sâz-figān olur
9. Bād-ı rahîyle her nedim āhım vezān olur
Dāğ-ı derûn reşk-i gül-i ergāvān olur
10. ‘Uşşāk-ı zār giryede ol şūḥ ḥandede
Bülbül figān u nālede gül şād-mān olur
11. Tîğîñ miyāna bend edicek serv-i kāmety
Resm-i şirāte cāy-i kıyāmet ‘ayān olur
12. Seyr et ḥabābı baḥre girince o sîm-ten
Fānūs-ı şem‘-i şu‘le-ver-i ḥüsn ü ān olur
13. Bağmaz nigāh-ı luḫf ile bir kerre ḥālime
Korğar ḥilāf-ı kâ‘ide-i dilberān olur
14. Bir gün dedim ki aña eyā şūḥ-ı şîve-kār
Nām u nişānım arayasıñ bir zamān olur
15. Ey serv-i ser-firāz-ı melāḥat bu perçemiñ
Düşse hayāli bir dile sünbulsitān olur
16. Ḥaşmet tolaşma perçemine kıl ü kālî ko
Cārüb-ı bāb-ı āşaf-ı çerḥ-āsitān olur

61. Velehu, 17a, Tetimme, 18b, 18a, 19b, 19a
Haşmet Divanı, Kaside 9, s. 37-38-39-40-41.

17. Ol zāt-ı bî-‘adîl-i melâ‘ik-şîfât kim
Hâşâk-rûb-ı pîş-i deri gîsuvân olur
18. Düstûr-ı kâmrân u melek-ḥûy-ı ins ü cân
Vaşf-ı güzîni nâṭıka-zîb-i cihân olur
19. ‘Unvân-tırâz-ı devlet-i sulṭân-ı baḥr ü ber
Ḥıdmet-güzârı mâlik-i derya vü kân olur
20. Hem-nâm-ı sıhr-i Ḥâzret-i Şâhen-şeh-i Rûsul
Kim âsitânı cümleye dârü’l-emân olur
21. Ol âşaf-ı yegâne ki keşti-i câhına
Fânûs-ı çerḥ u bâl-i melek bād-bân olur
22. Ol baḥr-i bî-kenâr-ı ‘inâyet ki kaṭresi
Sâḥil-nişîn-i ye’se lelî-feşân olur
23. Ger ‘ankebûta himmet ederse şebîkesi
Şayyâd-ı baḥre dâmgeh-ı mâhiyân olur
24. Ḥükmü ta‘alluḫ etse cihânîñ emânına
Gürgân-ı şîr-pençe şegân-ı şubân olur
25. Rûy-ı hevâda ḳudreti zamm olsa zerreye
Mîhr-i cihâna dâ‘ire-i âsumân olur
26. Ḥürşîd-i âsumân-ı merâḥim ki zerresi
Cüyendegân-ı me‘mene kûh-ı girân olur
27. Gülzâr-ı cûdu sâyesi dârü’l-emân-ı ḥalk
Yek berg-i verdi ‘âleme bir sâyebân olur
28. Ser-levha-i ‘ızam ki devât-ı kemâline
Encüm ğubâr-ı rîk ü felek rîk-dân olur
29. Gülşen-serây-ı ‘ilm ü ma‘ârif ki her gülü
Erbâb-ı fehîm ü dânişe bir gülsitân olur
30. Ser-medd-i ḥaṭṭı şâhid-i ma’nâya ebruvân
Kilki zebân u ḥoḳḳa-i l‘ali dehân olur
31. Bir şemmesi girerse ele bûy-ı ḥulḳunuñ
Mülk-i Ḥıṭâ’ya minnet ile armağân olur
32. Feyz-i nesîm-i ḥulḳu ne dem irse gülşene
Berg-i ḥazân-dîde gül-i ergavân olur
33. Ḥürşîd-i ḥıfzı zerrece bâğa verirse fer
Tâb-ı bahâr âfet-i bād-ı ḥazân olur
34. Ey âşaf-ı zamâne ki nuṭḳ-ı ‘inâyetiñ
Cism-i za‘îf-i ḥaste-i ḥırmâna cân olur

35. udsi-meniş firişte-siriştsin ki perteviñ
Meş'al-fürüz-ı řāh-reh-i udsiyān olur
36. Sen bir 'aā-yı Hāzret-i Hāsıñ bu devlete
Her hıdmetiñ abūl-i řeh-i nūkte-dān olur
37. Bilmem suanda řā'irim ammā hoş-āmedi
Her bir sözümde şıd u řadāat 'ayān olur
38. Hāyli vezir gördük efendim zamānede
Her biri kendi kendine řāhib-ırān olur
39. Vallāh miřl-i zātıñı 'ālemde görmedik
Kim vatı böyle sūr u sūrūr u emān olur
40. Devriñ zamān-ı Āřaf u Harūn'u andırır
Rey-i müniriñ emn-i dil-i ins ü cān olur
41. Gün gibi rūřen eyledi dünyāyı perteviñ
ab'ıñ fūrūĝ-ı bāřıra-i ahterān olur
42. Yok ıl adarca dal olunur bir ızıl iřiñ
Ne ĝarv-ı bade ne heves-i mū-miyān olur
43. Pākize-dāmen eylemiş Allāh zātıñı
Ancak iřiñ rızā-yı şeh-i kām-rān olur
44. Bir bir yazıp mekārimiñi Hāřmetā uluñ
Evřāfiñ ile leva-ırāz-ı beyān olur
45. Lākin bu itidār-ı sūan terbiyeñledir
Ger iltifātıñ olmasa hālim yaman olur
46. Bir řā'ir eyledin ki beni haşre dek cihān
Bī-cā kelāmıma dai sābāř-h'ān olur
47. 'Unvān-ı devlet olduĝu eş'arın āřikār
řā'ir kelāmı ĝuř-zed-i dūřmenān olur
48. Çok devletinde mu'ciz-eřer māhir-i sūan
Ammā yanımda her birisi bī-zebān olur
49. Hāā benim o řā'ir-i mu'ciz-edā-yı Rūm
Her bir lisāna nuk-ı dilim tercemān olur
50. Sāyeñde germ ü serdini çekmem bu 'ālemiñ
Bāĝ-ı keremde bār-ı emel her zamān olur
51. Kim söyleşir benimle bu dünyāda ol zamān
Nad-i nūvāziřiñle dilim kām-rān olur
52. Bamam 'aā-yı sīm ü zere himmet isterim
Ser-menzil-i maāřıdıma reh-zenān olur

53. Degmez mi bu aşide-i ęarrā ne istesem
Her bir kelāmı Nefi'ye rūh-ı revān olur
54. arh-ı kaside etmede űstād-ı māhirim
Őā'ir cihānda ben gibi mu'ciz-beyān olur
55. Ol őā'irim ki bāde-i gűl-reng-i ab'ımıñ
Nāmı cihāna neŐe-i rıtl-ı girān olur
56. Āb-ı hayāt-ı şi'rim ile zevk-yāb olan
RaŐŐ-ı hayāt-ı sermed ile hem-'inān olur
57. Kim mālİK olsa beyt-i dil-ārā-yı nazmıma
Bender-geh-i arāfete bir hanedān olur
58. Devlet-serāy-ı ab'ıma ruŐsāre-sāy olan
Feyz-i hűnerle ęıba-keŐ-i ħusrevān olur
59. Ol nűkte-dān-ı nādire-gűyum ki ői'rimiñ
Her ħarfı sebt-i kűngűre-i āsumān olur
60. avr-ı sűĥanda Nefi gibi cűmleye őalā
Gelsin benimle var ise bir imtiĥān olur
61. Ĥin-i tekellűműmde tekellűfden 'ārıym
Nukumda rűh gibi leāfet 'ayān olur
62. Bu iftiĥār zāt-ı gűzĭninledir seniñ
Kim vaŐf-ı zāt-ı nűkte-veriñ bana őān olur
63. ĤaŐmet o lafı vaĥt-i du'ā geldi kim du'ā
Nazm āĥirinde vird-i dil-i őā'irān olur
64. Tā kim nesĭm-i feyz-i sehergāh-ı rűzgār
Ĝonce-kűŐā-yı gűlŐen-i kevn ű mekān olur
65. Rűy-ı ĥazānı gűrmeye ol naĥl-i devleti
Tā ol zamān ki bāę-ı cihān pűr-ĥazān olur

62.

Fe'ilātűn fe'ilātűn fe'ilātűn fe'ilűn
Remel+ + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Ey veliyyű'n-ni'amım őāh-ı őefā'at-ger iűn
Ya'nĭ sultān-ı rűsul Ĥazret-i Peyęamber iűn
2. Pāre-i kebd-i cięer-gűŐe-i őāh-ı kevineyn
Cām-nűŐān-ı őehādet ol iki server iűn

62. Velehu, 20b, Tetimme, 20a, 21b, 21a, 22b, 22a
ĤaŐmet Divanı, Kaside 22, s. 71-72-73-74-75.

3. Hulle-pūşān-ı tebāşir-i duḡūl-i Firdevs
Tāc-dārān-ı ḡilafet o muḡarrebler için
4. Ḳurretü'l-'ayn-ı cihān pertev-i 'ayn-ı 'ayān
Merdüm-i dīde-i sultān-ı Sikender-fer için
5. Āteş-i fūrḡat ile tābiş-i dūzah mānend
Her seher eyledigim āh-ı şerer-perver için
6. Ne ḡadar şıḡlet ise dinle benim feryādım
Oldu āzürde-i eyyām dil-i nā-şādım
7. Ḥāliyā renciş-i hicrān ile bī-dermānım
El-meded sūziş-i ḡirmān ile āteş-dānım
8. Etdi hūnābe-i çeşmim o ḡadar cūşiş kim
Beñzedi pençe-i mercāna şaf-ı müjḡānım
9. Şöyle pür-hūn-ı sirişk oldu ki bu dīdelerim
Döndü ḡan şīşesine 'aynı ile çeşmānım
10. Niçe ḡan aḡlamasın çeşm-i ter-i ḡam-dīde
Āteş-i hecr-i peder yakdı dili sultānım
11. Edemem dā'ire-i sabr u tahammülde karār
Çıksın evc-i felege velvele-i efgānım
12. El-meded el-meded ol āteş-i sūzān-ı nifāḡ
Etdi şahn-ı dilimi dūzah-ı pür-sūz-ı firāḡ
13. Āh devletlu vefāt-ı peder öldürdü beni
Felek açdı baña dervāze-i beytü'l-ḡazeni
14. Ber-ḡaraf rābita-i meyl-i vaḡan ḡönlümde
Şīve-i keşmekeş-i hecr ile ḡırdıḡ reseni
15. Olamam bir daḡı dem-sāz-ı hevā-yı ārām
Ḍarb-ı mızrāb-ı ḡazā bozdu o perde düzeni
16. Ḳalmadı dā'ire-i şarḡ ü sāmān-ı peder
Niçe der-piş-i taḡayyül edeyim ben vaḡanı
17. İlticā-yı emele ḡalmadı ḡāḡat dilde
Aḡamam nīk ü bed nuḡḡa muḡaşşal deheni
18. Āh edersen bu ḡarāretle felekler ḡuḡuşur
Ḳorḡarım yerde beşer ḡökde melekler ḡuḡuşur
19. Hūn ile dīdelerim ḡoldu efendim ḡoldu
Şararub ḡül gibi ruḡsāre-i şevḡım şoldu
20. ḡül gibi açılamm bāḡ-ı feraḡda ḡayri
Pençe-i dest-i ḡazā ḡonce-i kāmım yoldu

21. Olmamışken mey-i iqbāl ile ser-mest-i ğurūr
Bu ħumar ile bu ħamyāzeyeye bā'ış noldu
22. Geldi bu dār-ı mü'cāzāt-ı cihāna çün dil
Etdigi var ise devletlu efendim buldu
23. İlticā eylemezem āĥere inşā'allāh
Ġayri bilmez gönül luḫfuña maġrur oldu
24. Melce'-i çāre-resm sensin efendim sensin
Tañrıdan mültemesim sensin efendim sensin
25. Bir zamān şöĥbet-i cān-baĥşına dil maḫhar idi
Murġ-ı dil tūḫı gibi kām-ver-i şekker idi
26. Dergeh-i 'ātıfetiñ cilve-gehim olmuşken
Gūyiyā Ḥaşmet'in ol bābda Dārā-der idi
27. Yāl ü bālım var idi sāye-i luḫfuñda benim
Şimdi tāb-ı elem-i hecr ile yaġım eridi
28. Ne zen-i dehre ne bintü'l-'inebe meyl etdim
Ülfet ü şöĥbete ḫaşr eyledigim hep er idi
29. Ya'nī cürmüm nedir ey kām-ı kerem hiç bilmem
Şöhret-i kāzibemiz gerçi biraz ber-ter idi
30. Şübhe yok dilde budur mā-ḫaşal-ı efkārım
Baña halkıñ nazarı degdi 'ināyet-kārım
31. Vākı'ā derd-i şemātet beni etdi sersem
Sizi taşdı' ederim gūş-zedim söylersem
32. Jāj-ḫāyın anasın aġladır erbāb-ı şamem
Ben taḫammülde kuşūr etmem er oġlu ersem
33. Sen hemān şaġ ol 'ināyetlü kerīmü's-şiyemim
Ḥaşmı iskāt ederim ben de süḫan-perversem
34. Ḥāḫ-i pāyine yüzüm sürmedir ancak ġarazım
Ya'nī nā-merd olayım manşıb u māl istersem
35. Māye-i feyz-i neşāt-ı dil-i ġam-nākimsin
Cāna minnet yoluña rūḫ-ı revānı versem
36. Bendeyim ben saña devletlu efendim bende
Kim ne söylerse baña şöñra olur şermende
37. Ḥānedānıñ şeref ü 'izz ile ma'mūr olsun
Kec baĥanlar ḫarem ü devletiñe kör olsun
38. Dürr-i zātın şadef ü māyesi olduklarıçün
Cilvegāh-ı ebeveyniñ daḫi pür-nūr olsun

39. Haḡ Ta‘ālā seni tevfiḡe refiḡ etsin kim
Zīr-i sāyeñde cihān emn ile mesrūr olsun
40. Yoḡdur evşāfiñi imlāya dilimde ḡudret
Süstī-i ḡab‘ ile bu mertebe ma‘zūr olsun
41. İttikāgāh-ı sūḡan-perver iken dergeh-i şeh
Ne revā ben gibi bir ehl-i sūḡan dūr olsun
42. Künc-i ḡurbetde niḡün ḡaldım efendim böyle
Bildir aşlın baña Allāh’ı seversen söyle
43. Bilsem ‘arz-ı hünere ben de liyāḡat yoḡ mu
Neşr-i āşār-ı sūḡan etmege ḡudret yoḡ mu
44. Ya‘nī bī-behre miyim ma‘rifet-i dānişde
Yoḡsa erbāb-ı sūḡan şınıfına raḡbet yoḡ mu
45. Māni‘-i luḡf u kerem ise ma‘ārif şimdi
Bizde de el gibi bir pāre hamāḡat yoḡ mu
46. Cürm ü ‘işyānımıza gerḡi nihāyet yoḡ ise
Meslek-i Muşḡafavī üzre şefā‘at yoḡ mu
47. Āsitān-ı şeh-i devrāna varılmaḡ güc ise
Bāri sāḡillere ‘azm etmege ruḡşat yoḡ mu
48. ḡaldı āḡir burada bende-i efgendeleri
ġitdi İstānbül’a menfā‘da olan bendeleri
49. Gerḡi etvār-ı siyeh-kār-ı ḡaḡada ‘alemim
Līk şimdi nigeḡ-endüz-ı zuhūr-ı keremim
50. ‘Afv-ı sultān-ı zamān bizleri güldürmez mi
ḡaşyet-i cürm ile ben girye-künān-ı nedemim
51. ḡavf-ı dergāh-ı şehen-şāha ḡıyām etdikḡe
ġüyyā magfirete tā‘if-i beytü’l-ḡaremim
52. Tevbe-i meyde sebātım yoḡise sultānım
Dem-be-dem nūş-ı ayaḡ etmede sābit-ḡademim
53. Bir kızıl işde yed-i ma‘rifetim yoḡ ancak
Cürmümüz var ise bir cām ile bir ḡonce-femim
54. Sen de luḡf et kerem et ḡaşmet-i pür-derd ü ḡama
Söyle aḡvālını ol pādişeh-i muḡtereme
55. Ya‘nī ‘arza giriceḡ ḡāl-i dili taḡrīr et
Bir bir iḡlās-ı ‘ubūdiyyetimi tefsīr et
56. Nice inkār olunur rütbe-i istidā‘dım
Şevket ü Şā‘ib ü ḡassān’a beni tanzīr et

57. ‘Avn-i Bâriyle şu‘ûbetli bir emre kullan
‘Uhdesinden gelemezsem o zamân tazîr et
58. Dönmeyim hâne-i vîrânıma luţf eyle hemân
Köhne beytü’l-ğazen-i hâtırımı ta‘mîr et
59. İktizâsına göre eyle efendim hareket
Hâtır-ı pâdişeh-e enseb ise tezkîr et
60. Bâ-ğuşuş ehl-i sühân himmete şâyân-ter olur
Anlara luţf-ı şehen-şah-ı zamân ekşer olur
61. İttiâz-ı şu‘arâ pâdişeh-e sünnetdir
Şâ‘irân lâzıma-i dâ‘ire-i devletdir
62. Pâdişâhân-ı cihân nâdire-dânsız olamaz
Şehr-yârâna sühân vâsıta-i şöhretidir
63. Hııbeveş kim okusa midhat-ı sulţânı ne dem
‘Arş-ı ‘alâya çıka nâmı bu ne rif‘addir
64. Şâ‘irân olmasa bu ‘arşa-geh-i ‘âlemede
Nâm u şân-ı küremâ güm-şüde-i ğaybetdir
65. Herkesiñ kârı mı meddâh-ı şehen-şâh olmak
Vaşf-ı sultâna sezâ nâtıka-i Hâşmet’dir
66. İ‘tibâr eyleye şevketlu efendim kıluna
Ben de şarf eyleyeyim nakd-i hayâli yoluna
67. Hâzret-i Hâk anı manşûr u muzaffer etsin
‘Adl ü dâd ile cihâd ile mu‘ammer etsin
68. Seyf-i tevfiğ-i zafer ile cihân-gîr olsun
Ser-be-ser ‘arşa-geh-i dehri musahhar etsin
69. Görmedik mişlini bu pâdişeh-i devrâniñ
Hızr-ı tevfiği Hudâ zâtına yâver etsin
70. Zîver-i dest-i zafer ede Kıızıl Elma’yı
Hûn-ı a‘dâ ile bu arzı muhammer etsin
71. Biz de târiğ-i kaşâ’id yapalım vaşfında
Ol dağı kullarını luţfuna mazhar etsin
72. Yüzünü yere koyub eyle du‘âyı Hâşmet
Vere tahtında Hudâ ol şehe yüz yıl müddet

63.

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
Remel+ + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Etse āyīne-i dil kesb-i cilā-yı tevfiķ
Görünür dīde-i maķşūda liķā-yı tevfiķ
2. Hār-zār-ı emeli gülşen-i iķbāl eyler
Bir nefes olsa vezān bād-ı sabā-yı tevfiķ
3. Şarf-ı sermāye-i sāmān ile der-dest olmaz
Naķd-i ihlāşladur bey‘ u şirā-yı tevfiķ
4. Gösterir mu‘cize-i tavır-ı yed-i beyzāyı
Olur ejder-küş-i evhām ‘aşā-yı tevfiķ
5. Gūşe-i dāmenine dest-i ta‘arruz edemez
Zīver-i düş-ı merām olsa ķabā-yı tevfiķ
6. Şadefāsā kef-i ihlāşı olunca bir dil
Dür-nişār olmadadır ebr-i hevā-yı tevfiķ
7. Bā-ħuşuş ol şeh-i Dārā-fer ü ‘anķā-tab‘ıñ
Oldu cārüb-ı deri perr-i hümā-yı tevfiķ
8. Ya‘nī haķān-ı zamān Hāzret-i Sultān ‘Oşmān
Sürdü Hāķ dergehine rüy-ı recā-yı tevfiķ
9. Verdi Allāh Ta‘ālā aña bir düstūr kim
Cebhesi maţlā‘-ı hürşid-i şafā-yı tevfiķ
10. Yedine mühr-i hümāyūnunu teslīm etdi
Oldu sultān-ı cihān cilve-nümā-yı tevfiķ
11. Rāġıb-ı ehl-i sühan Hāzret-i Rāġıb Paşa
Tab‘-ı pākizesi mir‘āt-ı liķā-yı tevfiķ
12. Şadr-ı Cem-pāye Hudāvend-i ‘avāţif-māye
Nefehāt-ı sühanı gonce-küşā-yı tevfiķ
13. Şāhib-i seyf ü kalem āsaf-ı ‘allāme-şiyem
Pertev-i şubĥ-ı himem nūr-ı Hudā-yı tevfiķ
14. Nefĥa-i nuţķu tarāvet-dih-i gülzār-ı sühan
Pertev-i tıġ-ı cihān-giri ziyā-yı tevfiķ
15. Bür‘-i sā‘a nazarı teb-zedegān-ı ye‘se
Zāt-ı ĥikmet-menişi dār-ı şifā-yı tevfiķ
16. Şāhid-i ‘ilmine dil-dāde fuĥūl-i ‘ulemā
Āb u tāb olmuş aña ĥüsn ü bahā-yı tevfiķ

63. Tarih-i Râgıp Paşa, Velehu, 23b, Tetimme, 23a, 24b
 Haşmet Divanı, Kaside 14, s. 55-56-57-58..

17. Kākül-i eşheb-i iclālîne dil-beste-i ‘ışk
Sünbül-i bâğ-ı zafer müşk-i Hıfâ-yı tevfiķ
18. Nāfe-cüyân-ı ğazālân-ı maķāşıd oldu
Nükhet-i hulķu ile ğāliye-sāy-ı tevfiķ
19. Ż‘arbe-i sâ‘at-i iķbāli olur vaķtinde
Güm-sürāğ-ı emele şit-i derā-yı tevfiķ
20. Şive-i tarz-ı sühan nāţıķa-ı fazlında
Her ne nuţķ etse olur hüsn-i edā-yı tevfiķ
21. Meh gibi kesb-i kemāl etmedeyiz nūrundan
Pertev-i zātı anıñ şems-i đuhā-yı tevfiķ
22. Nedir ol hüsn-i tevāzu‘ o ‘uluvv-i himmet
Derc olunmuş diline arz u semā-yı tevfiķ
23. Tab‘ı bir bülbül-i hoş-lehçe-i ‘irfandır kim
Nālesi ğülbün-i ma‘nāda nevā-yı tevfiķ
24. Tīğ-i sertiz-i zafer kabza-i teşhîrinde
Pîş-i eyvân-ı oţāğında livā-yı tevfiķ
25. Bildirir hayr u şeri şit-i şedā-yı kikli
Döndürür Haķķ’a dili nağme-i nāy-ı tevfiķ
26. Sedd-i reh olmaz aña şib ü firāz-ı evhām
Sāha-i düldül-i tedbîri fezā-yı tevfiķ
27. Kandırır teşne-lebi bâdiye-i hırmānı
Āb-ı ihsāmı füyüzāt-ı inā-yı tevfiķ
28. Ğonce-i devleti revnaķ-dih-i bâğ-ı iķbāl
Bülbül-i nāţıķası nağme-serā-yı tevfiķ
29. Nāv-dân-ı ķalemi ķatre-nişār olsa bulur
Naħl-ı huşķ-ı emelim neşv ü nemā-yı tevfiķ
30. O sühan-dân-ı cihân devlet ile olduķda
Dergeh-i pâdişehi nāşiye-sāy-ı tevfiķ
31. Mihr-i iķbāl-i sühan-senc-i zamān toğdu hele
Gitdi kaħt-ı hüner ü geldi rehā-yı tevfiķ
32. Āşafā dest-i kemālindeki kilķ-i hüneriñ
Nazm u neşrinde olur nādire-zāy-ı tevfiķ
33. Ey veliyyü’n-niamım vaķt-i heveskārîde
İltifātıñ dile vermişdi şafā-yı tevfiķ
34. Hāk-i pāyıñ baña çok gördü felek şoñra velî
Fürķat-i zātıñ ile itdi cüdā-yı tevfiķ

35. Ba‘d-ez-în Haşmet-i şeydâ kılunuz bu deme dek
Görmedi rûy-ı dil-ârâ-yı vefâ-yı tevfiķ
36. Maķdemiñ eyler o mâ-fâta telâfi bilirim
Bulurum sâye-i cûdunda ğinâ-yı tevfiķ
37. Āşafâ vaşfiñ ile mişķale-i iħlâşım
Verdi mirât-ı dil ü ŧab‘a cilâ-yı tevfiķ
38. Arayıp buldu bu pākize zemîni ķalemim
Beyt-i evşâfiñi ŧarħ etdi berây-ı tevfiķ
39. Söyledim sâdece bir beyt ile târiħiñi kim
Nokħa-i ‘aybını göstermez edâ-yı tevfiķ
40. Oldu târiħ-i dil-âvîzi anıñ bu beyt kim
Ya‘nî her mışra‘ı bir feyz-resâ-yı tevfiķ
41. Sa‘d ŧâli‘le gelip Ĥazret-i Râĝıb Paşa
Müħr-i devlet yedine oldu ‘atî-yı tevfiķ
42. Ĥaşmet ol şadr-ı cihân-ķadr-i meķârim-kâra
Olalım nâŧıķa-cünbân-ı du‘â-yı tevfiķ
43. Maşdar-ı ħayr ü sa‘âdet ola zâtı dâ‘im
Şadr-ı iķbâlini Mevlâ ede cây-ı tevfiķ

64.

Fâ ‘ilâ tûn fâ ‘ilâ tûn fâ ‘ilâ tûn fâ ‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Rû-nümâ olduķda şevvâliñ meh-i rûşen-geri
Çerħ-i ‘idiyye ŧakındı bir müzerkeş ħançeri
2. Maķdem-i ferruħ-dem-i teşriñi ilbâs eyledi
Rûze-dârâna ser-â-ser şevb-i zîb ü zîveri
3. Şöyle pertev-baş-ı sūr oldu cihâna ‘id kim
Dehri etdi zûlmet-i şâm-ı kûdûretten berî
4. Bâde-nüşân eyledi tertûb bezm-i ‘işreti
Destine sâķî-i gül-ruħşâr aldı sâĝarı
5. ‘Āşık-ı dâĝ-âşinâ ol sine-i şad-çâķine
Şardı merhem yerine kâfûr-i cism-i dilberi
6. Gûşe gûşe ihtizâzından o serv-i ķadlerin
Gülşen-i ‘Adn’e mûmâşil rûy-ı ‘arziñ her yeri
7. Īdgâhda ben de cân atdım güzel seyrânına
Nâz ile refħâr eder gördüm o yerde bir perî

64. Velehu, 24b, Tetimme, 24a, 25b, 25a, 26b, 26a
Haşmet Divanı, Kaside 11, s. 45-46-47-48-49.

8. Vaşfa āgāz edeyim bu maṭla‘-ı ğarrā ile
Gördüğüm ol māh-peyker dilber-i ḥaṭ-āveri
9. Nev-ḥaṭānıñ pür-ḥalāvet buse-i cān-perveri
Cümleden şirindir Şām’ıñ nebāt-ı sükkeri
10. Mū-be-mū diḳḳat edip her ‘uzvuna etdim nigāh
Yok miyān-ı nāzikinden mā-‘adā noḳşān yeri
11. Ḥāl-i ‘anber-bārı da bir başqa dāğ oldu dile
Nār-ı ‘ıṣḳı micmer-i ḳalbimde yaḳdı ‘anberi
12. Biñ belā-yı şermle dedim eyā şūḥ-ı cihāñ
Ḥayf şad ḥayf eylediñ mecnūn dil-i sevdā-geri
13. ‘Ömrümün varı efendim merḥamet etseñ ne var
Lezzet-i buseñle olsam telḥi-i ğamdan berī
14. Sāye-i vaşlıñda bir ‘id edelim bāri seniñ
Buse-i la’liñ ola ‘uşşāḳa bayram sükkeri
15. Bozma aġzım dadını ey dilber-i şirīn-edā
Şun aġız miski deyu baña o müşġin beñleri
16. Döndü o āfet dedi naḳdīne-i laf istemem
Bī-ser ü sāmān olma vaşlımıñ ḥāhiş-geri
17. Naḳd-i zer lāzım hem-āġūşī-i vaşl-ı dilbere
Yoḥsa fırsat-cüy-ı vaşl olma cihānda serseri
18. Yok mudur bir sana rif‘at-baḥş-ı şān-ı ‘itibār
Böyle sen ey Ḥaşmet-i şeydā niçün ḳaldıñ geri
19. Bir efendim var felekde ki aña reşk-i melek
Gerd-i pāy-ı raḥşına çeşm-i kevākib müşteri
20. Nām-dāş-ı Faḥr-i ‘Ālem āşaf-ı deryā-himem
Zīver-i şadr-ı kerem ehl-i diliñ nam-āveri
21. Āfitāb-ı evc-i himmet māh-tāb-ı ma‘delet
Şubḥgāh-ı devletiñ ḥurşid-i pertev-perveri
22. Āsumān-mesned melek-meşreb o deryā-himmetiñ
Şandal olmaz keştī-i cāhında çerḥiñ çenberi
23. Ol raḳam-senc-i mekārım ki devāt-ı ḳadriniñ
Ḥoḳḳa-i firūzesi gerdün-ı encüm-zīveri
24. Himmeti bir zerre-i nāçize verse taḳviyet
Sedd iderdi kūh-ı Kāfāsā mehebb-i şarşarı
25. Ger vezān olsa nesīm-i luṭfu süy-ı gülşene
Açılır her ḥeşne-i hār üzre bir verd-i ṭarı

26. Āsaf-ı devrān ki bīm-i tīg-i sertīzi ile
Ġamze-i dilber daḡi terk itdi kār-ı neşteri
27. Pertev-i cān-sūzu berķ-i hırmen-i sūziş olur
Her ne dem alsa ele şemşir-i āteş-peykeri
28. Nīzesi peyveste çerḡa şöyle bīm-i ḡākten
Nāfesin bālāya çekdi ḡubbe-i nīlüferi
29. Kākül-i Zühre fetili pertevi nūr-ı şabāḡ
Çerḡ-i mīnā-fām gūyā aşma ḡandīl-i deri
30. Sāye-gir-i himmeti balā-nişinān-ı felek
Vāye-dār-ı ni‘met-i bī-minneti ins ü perī
31. Murḡ-ı ‘anḡā şem‘-i bezm-i ḡadriniñ pervānesi
Zülf-i ḡavrā gülşen-i aḡlāḡınıñ sünbülleri
32. Gülistān-ı tab‘ınıñ gül-ḡonce-i mazmūnudur
Naḡme-rīz-i ḡānde eden bülbul-i şiven-geri
33. Nev-bahār-ı himmeti vaḡt-i ḡazān bilmez nedir
Gülsitān-ı cūdunuñ dā‘im öter bülbülleri
34. Nāḡun-ı tedbirine vābeste keşf-i mübhemāt
ḡall ider yek laḡzada biñ ‘uḡde-i müşkilleri
35. Zīver-i şadrā cihān-ḡadrā müşirā āşafā
Ey serir-i mülket-i luḡfuñ şeh-i dād-āveri
36. Mühr-i devlet zīver-i engüşt-i iḡbālīñ olub
Hātemāsā verdi nāmın fass-ı şadra zīveri
37. Olmadı dil-ḡ‘āhım üzre vaşf-ı zātīñ neyleyim
Sen gibi memdūḡa mālīk olmadım çokdan beri
38. Şā‘im-i hicrān idim noḡşānıma etme nazar
Rūze-dārānıñ olur ‘işyanı maḡfūr ekşeri
39. İltifātıñla edersen ‘id-ber-bālā-yı ‘id
Neşve-i luḡfuñla def‘ eylerse dil derd-i seri
40. Ben de naḡd-i fikrimi evşāfına vaḡf eyleyub
Tevbe şad tevbe lisāna almayam ben dīgeri
41. Başıınıñ tācı efendim ḡayri fikr etmek muḡāl
Ba‘d-ez-īn yād etmezem evşāf-ı ḡüsni dilberi
42. Sen gibi zāta medīḡa-gūy olan şā‘ir hele
Hiç tenezzül mü eder fikr ü ḡayāle dīgeri
43. Dürr-i nazmı sen bilirsin naḡd-i luḡfu ben ḡuluñ
ḡadr-i zer zer-ger şināsed ḡadr-i gevher gevheri

44. Gitmiş idi senden evvel sūḳ-ı nazmıñ revnaḳı
Başka ḳāra başladı ehl-i ma‘ārif ekşerī
45. Bir varak-pāre daḫi girmezdi dest-i raġbete
Nüşa-i mergūbeler olmuşdu baḳḳal defteri
46. Şā‘irān ekşer keserdi şaḥn-ı dīvān-ḥānede
Şi‘re ġālib idi ol dem şan‘at-ı āhengerī
47. Şimdi devriñde revācın buldu bāzār-ı kemāl
Gūşe gūşe gezmesun erbāb-ı ‘irfān serserī
48. Vādī-i vaşfıñda gelsinler temāşa edelim
Her biri alsın ele kil-k-i belāgat-perveri
49. Ben ḳuluñ da ‘arz-ı kālā-yı ma‘ārif eyleyim
Olayım devrinde bāzār-ı sūḥan şebenderi
50. Medḫ ederse yine ṭab‘-ı nūkte-dānım medḫ eder
Zāt-ı pūr-cūduñ gibi bir ‘ārif-i şad-aḫteri
51. Ḥusrev-i nazmım deyu da‘vā edersem yaraşır
Baña ḳaldı taḫtgāh-ı mülket-i dāniş-verī
52. Rub‘-ı meskūn-ı ma‘ārif ḳabza-i fazlımdadır
Tīġ-i kilkim kār-zār-ı müşkilātın defteri
53. Zerrece nūr-ı ṭulū‘-ı mihr-i ṭab‘ımdır benim
Pertev-efrūz-ı ḥayāl-i ‘Unşurī vü Enverī
54. Bir gülistān-ı sūḥandır bu dil-i pūr-feyz kim
Pertev-i ḥūrşid-i himmetle şüküfte gülleri
55. ‘Ālemi şirīn-mezāk-ı ḳand-i ‘irfān eylerim
Elim’üs-sem ḳaçan ol ḥāme-i ney-şekeri
56. El-ḥased keyfiyyet-i āşār-ı renginim gören
Olmada şevḳ-āver-i keyf-i şarāb-ı kevserī
57. Nevk-i ḥāmemdir benim ser-çeşme-i āb-ı ḥayāt
Cüst ü cüy etmem yedimde maṭlab-ı İskenderī
58. Ben sūḥan-sencide laf etmem delilim āşikār
İşte meydān-ı sūḥan merdim diyen gelsin beri
59. İstesem mazmūnu bī-zaḫmet ḳorum her şekle ben
Destime yek-laḫza alsam ḥāme-i çabuk-teri
60. Derc olur bir noḳta-i mevhūma esrār-ı ‘ulūm
Kil-k-i sehḫār eyler icrā şan‘at-ı efsūn-geri
61. Neyleyim bu iḳtidār-ı ṭab‘la devletlu ben
Olmadım ḥayli zamāndır feyz-i himmet mazḫarı

62. İltifât-ı dil-nüvâzıdır beni ihyâ eden
Yoğsa zîb-i dest-i rağbet edemem sîm ü zeri
63. Ey melek-ğaşlet vezîr-i âşaf-ı Hâtem-nihâd
Eyle maqrûn-ı ‘inâyet sen bu ‘abd-i kemteri
64. Hâşmetâ söz âhîr oldu eyle âgâz-ı du‘â
Terk-i taşdı‘ eyle aç dest-i recâ şimdengeri
65. Hâşre dek ‘îd-i şeref-zâ ‘âlemi teşrîf edub
Rûşen etdikçe cihânı mâh-ı pertev-perveri
66. Âfitâbâsa ola pertev-fürûz-ı ma‘delet
Zâtı olsun neyyir-i evc-i sa‘âdet maşdarı

65.

Fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Gelen eyyâm-ı şevk-encâm-ı devr-i ‘îd-i adhîdir
Zihî hengâm-ı ferhunde zihî vaqt-i ferağ-zâdır
2. Cihân teşrîfine kurbân keser iqbâl ü h‘âhişle
Bu bir ‘îd-i ğinâ-bağşâ-yı kalb-i halk-ı dünyâdır
3. Ser-â-ser münselib târ-ı küdüret şahn-ı ‘âlemden
Zamâne rûşenâ-yı pertev-i nûr-ı mücellâdır
4. Huşûşen gül-‘izâr u serv-ğadd ü ğonce-femlerle
Müzeyyen her taraf mânende-i gülzâr-ı me‘vâdı
5. Zenân u dilberânîñ nâz ile geşt ü güzârından
Ki her bir ğüşe bir mecmû‘a-i Yûsuf Zelîhâ’dır
6. Bu dem hengâm-ı vuşlatdır hayâliyle ser-i rehde
Tûrup deryûze-i bûs u kinâra dil müheyyâdır
7. Kâdimî ‘âdetim gördükde bir şûh-ı dil-ârâyı
Dil-i âşüfte dâmân-ı visâle çihre-fersâdır
8. Kıpıldım el-amân bir gül yanaqlı âfet-i câna
Beni bülbül gibi nâlân eden ol verd-i ra‘nâdır
9. Benim cânım fedâ olsun o zâlim şûh-ı fettâna
Güzeldir tâzedir terdir civândır çaddi bâlâdır
10. Siyâh-çerde bir âfetdir diliñ baht-ı siyâhıdır
Kıyâs olmaz bu ‘ışk-ı âhere bir başka sevdâdır

65. Velehu, 26b, Tetimme, 27b, 27a, 28b, 28a
Haşmet Divanı, Kaside 10, s. 41-42-43-44-45.
46: Her dem: Cild, HD.

11. Giriftâr olmayan bilmez nice ta‘bîr edem hâlim
Zebân ‘aciz-âver-i taqrîr ü nuṭṭum âh u ŧekvâdir
12. Temennâ-yı viŧal etdikde ol zâlim dedi baña
Bu nâ-bercâ tekâlîfiñ cimâda ḥande-fermâdir
13. Ne ŧadr-ârâ-yı rif‘atsin ne ḥıl‘at-pûŧ-ı ḳudretsiñ
Dil-i zârîñ ḳabâ-yı ‘izz ü devletden mu‘arrâdır
14. Niçün bir bâb-ı vâlâya varıb ruhsûde olmazsın
Seniñ ey Ḥaŧmet-i ŧeydâ ‘aceb hâliñ temâŧâdır
15. Dedim ey nâzenînim bir efendim var ki ‘âlemde
Beni yek-naẓarda maḥsûd-ı aḳrân etmege ḳâdir
16. Bu ğarrâ mısra‘ı ğuş etmedin mi ey perî sen kim
Kerîm ü kâm-rân var ise ‘Abdullâh Paŧa’dır
17. Vezîr-i âsumân-ḥaŧmet müŧîr-i ḳahramân-ŧavlet
Vekîl-i salṭanat Âsaf-naẓîr-i kiŧver-ârâdır
18. Sabâḥ-ı leyle-i râḥat ŧu‘â-ı mihr-i emniyet
Ziyâ’-ı ṭâlî‘-i devlet fûrûğ-ı çeŧm-i dünyâdır
19. Dilîr-i âsumân-mesned ŧebistân-ı vaḳârında
Çerâğ-ı bezmi ḥûrŧîd ü felek fânûs-ı minâdır
20. Bulunmaz ḥâr u ḥâŧâk-ı keder eyvân-ı câhında
Anîñ cârûbî ŧehbâl-i ḥümâ-yı luṭf-ı Mevlâ’dır
21. O bir âyîne-i ŧûret-nümâ-yı meymenetdir kim
Cemâl-i ŧâhid-i ümmîd-i dil anda hüveydâdır
22. Olunca mühr-i devlet zîver-i engüŧ-i iḳbâlî
Raḳam-ğîr-i iŧâretğâh-ı ma‘dûm oldu ŧeh Nâdir
23. Vücûduyla cihân zevk-âŧinâ-yı emn ü râḥatdır
Ḳudûmuyla felek raḳŧ-âver-i ŧevḳ-i tesellâdır
24. Zamân-ı devletiñde her dil-i pür-ḥûn-ı âlâmîñ
Derûnu sâğar-ı Cem’dır fiğânı bülbülâsâdır
25. ŧafâ-yı ‘itidâlınden felâket-dîde-i dehrîñ
Dü çeŧm-i ḥûn-feŧânı neŧ’e-baḥŧ-ı câm-ı ŧahbâdır
26. Ne mümkin olmaya dil-beste-i aḥlâḳı bir ‘âdem
Riyâz-ı ḥulḳunuñ sünbülleri hep zülf-i ḥavrâdır
27. Müselsel cûy-bâr-ı bî-ḳarâr-ı re’y ü tedbîri
Murâdı ğülŧen-i emn ü emâna dâ’im icrâdır
28. Tüfeng ü ṭobu ra‘d-âŧûb-ı meydân-ı ŧecâ‘atdır
Fûrûğ-ı tiği berḳ-i ḥırmen-i cânğâh-ı a‘dâdır

29. İder ğarķ-āb-1 tūfān-1 ‘adem a‘dāy1 remzinde
Nuķūs-1 cevher-i Őemsīri mevc-i cūŐ-1 deryādır
30. Hele zūlmet-niŐinān-1 Őeb-i ğam yok zamānında
Őebān-rūz āfitāb-1 luķfu ‘ālemde hūveydādır
31. ‘İnāyet-perverā mesned-tırāzā merĥamet-kārā
Saņa aĥvālīmi ‘ilām edersen baņa evlādır
32. Kerīm-i nūkte-perversiñ ķadir-dānsiñ hūner-versin
Bu aĥlāķ-1 meĥāsin saņa baĥŐ-1 Ħak Ta‘ālā’dır
33. Dilim sāğar-keŐān-1 bezm-i nūŐ-ā-nūŐ idi evvel
Bu dem zehrābe-nūŐ-1 ķahr-1 dehr-i ğuŐŐa-peymādır
34. Őafā-yāb-1 mey-i la‘l-i leb-i dildār iken Şimdi
Gōnūl mehcūr-1 devr-i sāğar-1 ser-Őār-1 Őahbādır
35. ĦulāŐa tevbe-kār-1 bāde vū maĥbūbum el‘āne
Hevā-y1 medreseyle dā’imā dil tevbe-gūyādır
36. Ru’ūs-1 ĥārice bā’is ola tırdum deyu Őad hayf
Vücūdum nūr-1 istiğfār u zūhd ile mürebbādır
37. Bu rütbe ‘iŐmetimden olmadı bir fā’ide ĥāŐıl
‘Abeş ĥamyāzelerle dil teĥi-dest-i murabbādır
38. Neler çekdim efendim sa’y-i ĥāricde biraz yazsam
Đenārāsā yedimde ĥāme ta‘bīr-sūz-1 imlādır
39. Kerem-kārā kadir-dānā nazar kıl vāķıf-1 ĥāl ol
Cihānda cürmüm ancak iķtidār-1 Şi’r ü inŐādır
40. Hemān ser-Şadr-1 iķbāl ol sa‘ādetle efendim sen
Ēaraz vasf-1 güzīninde ķuŐūr-1 ‘ōzrū inhādır
41. Taĥayyül etdigim üzre be-ķavl-i Nefi-i üstād
Deriñde bende olma dehre Őāĥ olmaķdan a‘lādır
42. Ol üstād-1 sūĥan-perdāz-1 ‘icāzım ki eŐ‘āra
Bütün dībāce-i Őeh-nāme-i feyż-i tecellādır
43. Gōnūl gencīne-i pūr-gevher-i feyż-i İlāhīdir
Deĥānım sūķ-1 ma’nīdir zebānım sūd-baĥŐādır
44. Derūnum maŐrıķ-1 mihr-i seherğāĥ-1 tecellīdir
Dilim pertev-pezīr-i Őubĥ-enfās-1 Mesīĥādır
45. Harīm-i ĥāŐ-1 endişem maķarr-1 sırr-1 Rabbanī
Tahayyülgāĥ-1 tab‘ım Beyt-i Ma‘mūr-1 mu‘allādır
46. Benim mecmū‘a-i hikmet-meāl-i Ői‘r ü inŐāma
Meh ü ĥurŐīd iki Őemse felek her dem muķallādır

47. Hurūşumda sühan dür gibi sāhil-zīb-i nuṭkumdur
Benim zāt-ı güher-pāş-ı kemālim baħr-i ma'nadır
48. O rütbe revnaķ-ārādır gülistān-ı hayālim kim
Hezār-ı nükte-āvāz-ı bahā vü dīde-güyādır
49. Devātım menba'-ı cüy-ı leṭāfet gülşen-i nazma
Çemen-zār-ı hayāle hāme bir serv-i dil-ārādır
50. Şarīr-i hāme bülbül harf sünbül gonce-gül mazmūn
Yedimde levha-i dīvān-ı nazmım gülşenāsādır
51. Olunca kabza-gīr-i tīg-i sertiz-i kalem derler
Cihānda var ise şāh-ı serīr-i şı'r ü inşādır
52. Yeter Haşmet yeter kadriñ bilindi terk-i laf eyle
Ser-āğāz-ı du'ā et vaşf-ı zātıñ ğayr-i iṭrādır
53. Şeref-mend eyledikçe 'ālemi maşser olunca 'id
Kudūm-ı meymenet-pīrāsı hayr-ı maşz-ı Mevlādır
54. Nice Hātem-menişler ana kurban olsun 'ālemde
Kerim ü kām-rān var ise 'Abdullāh Paşa'dır

66.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel++--/++--/++--/++--

1. Tāc u tahtıñ ede me'sūd u mübārek Bārī
Ey şehen-şāh-ı kerem-pīşe mekārım-'unvān
2. Taht-ı tevfiķ-i Hudā mesned-i iķbālīñ olub
Bula zātıñla şeref devlet-i Āl-i 'Osmān
3. Hayr-maķdem deyu 'id eyledi hep bendeleriñ
Ey kerāmetlu mehābetlu şeh-i vālā-şān
4. Devha-i bāğ-ı merāħim dediler zātıñ için
Sāye-i re'fetiñi eylediler cāy-ı emān
5. Yüz süren gūşe-i dāmān-ı mülūkāneñize
Oldular her biri şad şevķle şād u handān
6. Başladı cümlesi evşāf-ı hümāyūnunuza
Olmada böyle cihān nāṭıķa-cünbān-ı beyān
7. Allāh Allāh nedir ol nūr-ı mücessem dediler
Görmemiş misliñ anıñ hem ne görür çeşm-i cihān

66. Haşmet, Velehu, Tarih-i Culus-ı Sultan Osman, 28a, Tetimme, 29b, 29a

Haşmet Divanı, Kaside 24, s. 83-84-85.

14. Zebān: Dehān, HD.

26. Oldum: Olduk, HD.

8. Böyle bir şâh-ı melek-ıala't u kudsî-fitrat
Oldu iqbâl ile evreng-i cihâna sultân
9. Pertev-i subh-ı zafer cebhe-i pür-nûruñda
Ferr-i hürşid-i şeref levh-i ruhunda rahşân
10. Ğonce-i gülşen-i aĥkâm u 'adâlet deheni
Müşk-büy-ı nefesi feyz-i nesîm-i ihsân
11. Meymenet anda vü hayr anda sa'âdet anda
"Menhelü'l-'azb-i" meĥâsin denilirse şâyân
12. İşte âsar-ı selef işte tevârih-i mülûk
Var mıdır böyle şehen-şâh-ı 'adîmü'l-aĥrân
13. Beni söyletmediler şâ'ir-i pâkîze iken
Düşdüler birbirine vâdî-i medĥinde cihân
14. Nevbet-i nuĥ-ı sühân degmedi Ĥaşmet kuluna
Baña açdırmadılar vaşf-ı güzîninde zebân
15. Bârî esvâĥ-ı şehirde varayım geşt edeyim
Olayım her tarafa peyk-şifat müjde-resân
16. Bulduĥum 'ademe böyle diyeyim târiĥiñ
Âleme müjde cülûs eyledi Sultân 'Osmân
17. Ĥaĥ Ta'âlâ ede her rûzunu 'id-i nuşret
Zulmet-i şâmı ola subh-ı fütûĥ-ı ihsân
18. Husrevâ pâdişehâ zîver-i taĥt-ı şerefâ
Ey nesâĥ-bend-i nizâm-ı ĥalel-i kevñ mekân
19. Şâ'irim gerçi ĥoş-âmedci degildir taĥ'ım
Sühânım etmezem âmiĥte-i levş-i yalan
20. Gün gibi dehre tulû'uñda ser-â-ser 'âlem
Dediler böyle gerek zıll-i zalîl-i Yezdân
21. Tavf-ı bâbıñda eyâ ka'be-i maĥşûd 'âlem
Emr ü fermân-ı hümâyûnuna lebbeyk-zebân
22. Eyle dervâze-i iclâliñi bâb-ı rifat
İlticâyı der-i vâlâña eder 'âlemiyân
23. Zâtıñızdan umarız Ĥazret-i Allâh bilir
Ğayri kimden umulur zerrece luĥf -ı ihsân
24. Bâ-ĥuşûş Ĥaşmet-i şeydâ kulunuz ĥünkârım
İ'tibârıñla ola nâdire-sencân-ı zamân
25. Sâye-i şaltanatında olayım bî-pervâ
Şöhret-i midĥat-i zâtın ile saĥib-dîvân

26. Bende oldum saña ey şāh-ı cihānım bende
Ġam yemez sen gibi sultāna hemān bende olan
27. Pes bu devlet bize Bārī'ye teşekkür edelim
Zāt-ı pür-cūduñu Hāq eyledi dehre ihsān
28. Gün-be-gün zāhir ola kevkebe-i şaltanatıñ
Pertev-i 'adliñ ile rüşen ola şaħn-ı cihān
29. Tev'emān elsine-i halk ile aqlām-ı kader
Böyle baħş olmuş ezel huṭbe-i 'unvāniña şān
30. Kudsıyān söyledi tārīhini Sultān Ġāzī
Ben de şebt eyledim ey şāh-ı kerīm-i devrān
31. Fāl-i hayr olduĝuna şübhe mi var hünkārım
Ya'nī tārīh-i cülusuñ ola "Ġāzī Sultān

67.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel+ + -- / + + -- / + + -- / + + -

1. Seyl-i pür-cūş gibi feyz-i meserret geldi
Hār u hāşāk-ı keder gitdi leṭāfet geldi
2. Gül gibi güldü yüzü mevsim-i gülde dehrīñ
Çin-i ebrū-yı kesel gitdi beşāşet geldi
3. Geldi nev-rüz-ı şafā serdī-i ĝam maħv oldu
Çemen-i ravza-i maḫşūda nazāret geldi
4. Dāĝ-dār olma göñül lāle-şıfat sen gül açıl
Mevsim-i lāle gidib güllere nevbet geldi
5. Ba'd-ez-īn bülbül-i dil eylemesin vāveylā
Keyfimiz şaħn-ı dile gül gibi kat kat geldi
6. Şadr-ı tahtında qarār eyleye Şultān 'Oşmān
Devr-i 'adlinde cihān halkına rāħat geldi
7. Toldu bāzār-ı cihān bender-i inşāfindan
Kāfile kāfile kālā-yı 'adālet geldi
8. Fikr ederken yine aħvāl-i 'ibādullāhı
Hāṭır-ı pākine bir āşaf-ı devlet geldi
9. Etdi bā-'avn-i Hudā anı vekīl-i muṭlaḫ
Cünbiş-i emn ü emān çerħa o sā'at geldi
10. Ya'nī Paşa-yı felek-kevkebe düstūr-ı kerīm
Herkesede dest-i şerīfinden 'ināyet geldi

67. Velehu, Haşmet Ber-Ay-ı Tarih-i Sadaret Mustafi Paşa, 30b, Tetimme, 30b, 30a, 31b
Haşmet Divanı, Kaside 15, s. 58-59-60.

11. Muştafā-nām u melek-haslet ü kudsî-fitrat
Ḥāmī-i dīn-i mübīn hādī-i sünnet geldi
12. Melce'-i ehl-i recā püşt ü penāh-ı fuḡarā
Āb-ı rüy-ı vüzerā maşdar-ı himmet geldi
13. Ḥātem-i devr-i zamān Āşaf-ı şāhib-'irfān
Ḳāleb-i devlete cān ref'-ı leṭāfet geldi
14. Oldu leb-riz-i ğmā kīse-i şad-çāk-i ümīd
Menba'-ı cüy-ı 'atā 'ayn-ı mürüvvet geldi
15. Ol şeref-baḡş olalı şadr-ı kerem-pīrāya
Teng-dest-i emeliñ destine vüsa't geldi
16. Sīr-çeşm oldu cihān feyz-i ḡudūmünden anıñ
Hān-ı yağma gibi İstānbül'a ni'met geldi
17. Bir geliş geldi sa'ādetle efendim ki benim
Ḥaḡ-perestāna şafā düşmene şıḡlet geldi
18. 'Azm edib tā Mora'dan cānib-i İstānbül'a
Kimseyi yakmadan ol şems-i 'adālet geldi
19. Münteşir oldu 'adāletle cihāna nāmı
Harekātıñ işiden 'ādeme ḡayret geldi
20. Fuḡarā zümresine eylediği yollarda
Nev-be-nev ol ḡaber-i 'ıffet ü şefḡat geldi
21. İştirā eyledi mālīyle ne ki lāzım ise
Kimseniñ dānesine etmedi raḡbet geldi
22. Bu velī ḡaşletidir ṭavr-ı vezīrāne degil
Bu reviş bu yürüyüş ḡalka kerāmet geldi
23. Şad şükür Ḥaḡḡ'a yine şadrı şeref-yāb etdi
'Arz-ı ḡāl eyle gönül vaḡt-i şikāyet geldi
24. Ey veliyyü'n-ni'amım diñle biraz feryādım
Hāk-i pāyine yüzün sürmege Ḥaşmet geldi
25. Sendedir raḡm u vefā sendedir iḡsān u 'atā
Sāye-i 'āṭifetiñ ḡalka sa'ādet geldi
26. Ey benim himmeti çok minneti yoḡ sulṭānım
Baña ḡayrin nazarı 'ayn-ı rezālet geldi
27. Sāye-i devletiñiz dūr olalı farḡımdan
Söylesem başıma ḡaylice felāket geldi
28. Ben neler çekdim 'ināyetlu efendim bilseñ
Fūrkat-i zātıñ ile 'aḡlıma ḡıffet geldi

29. Lâkin Allâh Ta‘âlâ yine ihsân etdi
Feyz-i teşrîfiñ ile şimdi ifâkat geldi
30. El-yevm def‘-i harâret ederim sâyeñde
Âb-ı rûy-ı emelim hıfzına kudret geldi
31. Nazra-i ‘âtıfeti senden umar gönlüm kim
Âherin luţfu dile maḥz-ı şemâtet geldi
32. Söyledim ‘âleme tebşîr ile bu târîhi
Müjdeler dehre yine şâhib-i devlet geldi
33. Ḥaşmetâ ḥatm-i kelâm eyle bu târîh ile sen
Gel du‘â eyleyelim vaḫt-i icâbet geldi
34. Ḥaḫ Ta‘âlâ anı şadrında mekîn etsin kim
Şadra teşrîfi ile ‘âleme râḫat geldi

68.

Mef‘ûlü mef‘û ‘îlü mef‘û ‘îlü fe‘ûlün
Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Ḥâmem olalı dâye-i eḫfâl-i belâgat
Pâkîze-nejâd olmadadır zâde-i Fikret
2. Mecrâ-yı hüner olalı yenbû‘-ı devâtım
Feyz-i sühânım oldu cü silsâl-i selâmet
3. Nây-ı kalemim şevḫle cünbân ger olaldan
Tâ evce irer naḡme-i ta‘bîr-i melâḫat
4. Gencîne-i derbeste-i ‘irfânı açub dil
Seyr itdirdim ḫalka nev-âşâr-ı ḫabî‘at
5. Nev ḫâlîb-ı elfâzda ebkâr-ı mezâmin
İzhârda kim ehl-i dile ḫarz-ı belâgat
6. Bir benddir kâlâ-yı kemâl eyledim icâd
Her noḫtasıdır âdeme ser-mâye-i şervet
7. Bir ḫaşr-ı şafâ-baḫş-ı sühân eyledim inşâ
Her rûz nîlîniñ manzarı bir bâḡ-ı leḫâfet
8. Vârise şalâ zümre-i erbâb-ı ḫayâle
Bu sâḫa-i ‘irfânda yoḫ da‘vete ḫâcet
9. Teng eylerim âfâḫı ser medd-i ‘ayâna
Devrimde meger ref‘ oluna resm-i feşâḫat

68. **Velevu, Na‘at-ı Şerif, 31b, Tetimme, 31a, 32b**

Mecmuada yer alan nat-ı şerif “velevu” yani bu da onun diyerek Haşmet’in kasideleriarasında yer almaktadır. Natı şerif mahlassız olup Haşmet Divanında bulunmamaktadır.

10. Beyhūde degil bunca mübāhāt gurūrum
Zan itme yaqışmaz baña bu hil‘at-i faḥret
11. Vecd ur pür şevk medīhgile çü mecnūn
Maḥbūb-ı Hūdā na‘tına dil itdi ‘azīmet
12. Muḥammed ḥem olub şāh-ı resel mufaḥḥar-ı ‘ālem
Oldı kalemim şān zerre-i ṭurre-i ‘azamet
13. Me’vā-yı şerefdir ki vālāsına varsam
Giryān olarak söylesem ey kân-ı şefā‘at
14. Ey maḥrem-i esrār serāb-erde-i iclāl
Ey gevher-i zibinde-i sertāc-ı nübüvvet
15. Ey ‘illet-i tekvīn serāpā-yı ‘avālim
Ey bādişeh-i ḥıṭṭa-i vālā-yı risālet
16. Hādī-i sebil peyk-i resel melce-i gülsün
Ey baḥr-i kerem kân himem-i māye-i raḥmet
17. Ref‘-i zulm ketm-i ‘adem itmez idi ḥak
Envār-ı vücūdīñdan eger olmasa himmet
18. Hicr-i ḥürrem ve eşer-i şerīfiñe ḥoḳḳa
Me’mūr idi aşḥāb-ı kirām eyledi hicret
19. Ḥizmetde saña başka şeref eyledi peydā
Cibrīl-i emīn eşmede iblāğ-ı muḥabbet
20. Yek ‘arza neḥār-ı keremiñ mültsim midir
Heb ḥayl-i yemdirler eyā ‘ayn-ı hidāyet
21. Birbirlerince nesh iderek geldi şerāyi‘
Ḥaḳ virdi saña ni‘met ibḳā-yı şeri‘at
22. Ser-çeşme-i i‘cāzīñ o Ḳur‘ān-ı mübīnle
Oldı faşḥā cümlesi bes mānde-i ḥiclet
23. Yoluñda ticāret ideniñ rabbi ḥer mevfur
Bir rūḥ virüb aldı cū maḳşūre-i cennet
24. Hiç ‘aḳla sıgar rütbe midir da‘vet-i mi‘rāc
Olmasañ eyā faḥr-i resel aḳreb-i ḥazret
25. Ḥallāḳ-ı ümem kim seni ‘izz ü ‘azametle
Bizzat şenā eyleye ey ‘ayn-ı ‘ināyet
26. Ḥaddi midir endīşe-i inşā-yı medīhiñ
Ḥilmü görmek kılmasa irās-ı cesāret
27. İtmezsen eger müznibe imdād
Bī-şübhe olur ḥaşrde rüsvā-yı melāmet

28. Red itme beni cürm-i kabâhatle derinden
Cürmüm ne kadar çoğise çok sende de himmet
29. Takşirlerim Hazreti Mevlâya niyâz it
Kıl zembimi vâreste-i eltâf-ı semâhat
30. Ol hak ki anıñ rahmeti deryâsına nisbet
Bir zerre degil bunca haţâyâ vü cinâyet
31. Biz her ne kadar mücrimisek mü'min haqqa
A'mâlde tâkşir velî buldı nihâyet
32. Va'diñ vâre eyâ kân-ı kerem ehl-i kebâir
Luţfiñla ola cümlesi şâyân-ı şefâ'at
33. Cürmümle eger baña mücâzât olunur
Kârım heme âh u nedm ü zillet hasret
34. Kesmem emelim rahmet ü gaffardan aşla
Sende vâre iken feyz u aţâyâya vesâţet
35. Ayırma beni ma'ser-i ibrâda yamak it
İtdikde sa'âdetle de cennete rıhlet
36. Her subh u mesâ ravza-i pâke ola vârid
Envâ' şalât ile selâm ile taḥiyyat
37. Hem âline vü cümle-i ashâbına olsun
Rıdvan-ı Hüdâ vâşıl-ı bî-hadd ü nihâyet

69.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel+ + -- / + + -- / + + -- / + + --

I

1. Beni tenhâ koduñ ey âfet-i hünî-meşreb
2. Şimdi kimler ile şöhet edeyim leb-bâ-leb
3. Var mıdır sevdiğim âğuşuma senden enseb
4. Şarılıb yatar iken sine-be-sine her şeb
5. Şimdi kurbânıñ olam söyle baña noldu sebeb
6. Aşinâ-yı ezeliye bu tegâfül bu gazab

II

1. Çeşmimi gıbta-i seylâbe-i Ceyhün etdiñ
2. Dîdemi bezm-i gama sâğar-ı gül-gün etdiñ
3. Sînemi külhan-ı hasret dilimi hün etdiñ
4. Meded ey kâfir-i tünd-hü beni mecnûn etdiñ
5. Şimdi kurbânıñ olam söyle baña noldu sebeb
6. Aşinâ-yı ezeliye bu tegâfül bu gazab

III

1. Āherin derdi ile nāle vü āh eylemedim
2. İncinirsiñ deyu bir ferde nigāh eylemedim
3. Cebhe-i ‘ışkıımı yanında siyāh eylemedim
4. Sensiz ey şūh bu ‘ālemde günāh eylemedim
5. Şimdi kurbānıñ olam söyle baña noldu sebep
6. Aşinā-yı ezeliye bu tegāfül bu gazab

IV

1. Beni şad-pāre eden hecr-i müjeñdir böyle
2. Seni de haste eden sūz-ı dilimdir böyle
3. Gel de çoç başıñ için Hāşmet’i kurbān eyle
4. Nemden āzürdesin ey ğonce-dehānım söyle
5. Şimdi kurbānıñ olam söyle baña noldu sebep
6. Aşinā-yı ezeliye bu tegāfül bu gazab

70.

Mef’ūlü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün
Muzāri’ -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. H̄āb-ı huzūru āh u bükādan uçurmuşuz
Biz reng-i rūyu āb u hevādan uçurmuşuz
2. Ey dil hevā-yı nefis ile bu rüzgārda
Evrāk-ı zühdü dest-i riyādan uçurmuşuz
3. Ey nazenīn şanma gönül perçemindedir
Şehbāz-ı şevki biz o yuvadan uçurmuşuz
4. Etdi eşer o seng-dil-i şirīne giryemiz
Biz cūy-bār-ı ‘ışkı kayadan uçurmuşuz
5. Dest-i zebān olunca asā-gir-i medd-i āh
Murğān-ı şabrı bām-ı hayādan uçurmuşuz
6. Bu bād-berk-i nazmı çü tıfl-ı hevā-perest
Hāşmet bu nev-zemīn edādan uçurmuşuz
7. Eyyām-ı devletiñde eyā kılzüm-i himem
Keştī-i ye’si mevc-i şafādan uçurmuşuz

71.

Mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün
Hezec+ - - - - / + - - - - / + - - - - / + - - - -

1. Kemend-i ser-bülend-i ahımı dest-i zebān çekmez
Olur edhem-süvār-ı semt-i sevdā dil ‘inān çekmez

70. Gazaliyāt-ı Hāşmet, 33b
Hāşmet Divanı, Gazel 90, s.152, 153.

71. Velehu, 33b
Hāşmet Divanı, Gazel 91, s.153.

2. Hümārım var demez ğayret-keşân-ı bezm-i istignâ
Çeker hamyâze-i hırmânı cām-ı imtinân çekmez
3. Ğubâr-ı hâtırimdan çeşm-i fettânı mükahhaldır çekmez
O şûhuñ üstüne çok sürme kuhl-ı İşfahân çekmez
4. Aña dest-i nüvâziş etmese tımâr düşdükçe
Dilâsâ çille-i bihüdeyi bir gez kemân çekmez
5. Hâdeng-i rûha perdir hâksârî-i vücûd ey dil
Kuhul-mânendi bâr-ı sahqı mîl-i sürmedân çekmez
6. Yürek kılcı kalır endâmını gördükçe besbelli
Sırrını dil-keşiñ Hâşmet anıñ müy-ı miyân çekmez
7. Rakam gösterme gücdür Āsıma dīvân-ı nazmında
Ki her tuğrâ-keş-i levh-i eşer böyle nişân çekmez

72.

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
Remel+ + -- / + + -- / + + -- / + + -

1. Dīdem oldu görelı la‘l-ı lebiñ cām-ı feraḥ
Ğayri düşdü nazarımdan mey-i gül-fâm-ı feraḥ
2. İsm ü resmi yok anıñ ḥarf-i vefâ mânendi
Ki ola naqş-ı niğın-i dilimiz nâm-ı feraḥ
3. Dâğ-dâr olsa füsün-ı niğehinden ‘uşşâk
Açılır sînelerinde gül-i bādâm-ı feraḥ
4. Şayd olur rüyunu bir kerre gören âvâre
Dânedir ḥâlleri turreleri dâm-ı feraḥ
5. Haḫtı geldikte lebiñ emmege ruḫşat bulduḫ
Hâşmetâ ‘işretimiz gicesidir şâm-ı feraḥ

73.

Mef‘ülü mefâ ‘ilü mefâ ‘ilü fe‘ülün
Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Cām-ı meyi ruḫsâre-i taḫvâya niḫâb et
Gösterme ‘ubūdiyyetini ḫalka hicâb et
2. Görsün revişin şevḫi ayağ-ı mey ile dil
Pây-ı ğamı pîçide-i emvâc-ı şarâb et
3. Germâbe-i vuşlat ışınır âteş-i terle
Sen tarḫ-ı esâs-ı heves-i ‘âlem-i âb et

72. **Gazaliyât-ı Haşmet, 33a**

Haşmet Divanı, Gazel 29, s.129.

73. **Velehu, 33a**

Haşmet Divanı, Gazel 26, s.122.

4. Ten nâle ile nâl ü gönül l'al ile pür-cüş
Geh mevc-i şarâb et dili geh târ-ı rebâb et
5. Dâğ-ı dili Hâşmet haç-ı ruhsârına şakla
Var terbiyet-i gülşeni der-dest-i şehâb et

74.

Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Muşhaf-ı rüyunda ebrû medd-i bismillâhdır
Şafha-i hüsünüde haç tesvîd-i kilik-i âhdır
2. Vâsıl etmez güft u gû gülzâr-ı kâma âdemi
Pây-ı iqdâma zebân-ı halk hâr-ı râhdır
3. Gül hazâna muntazır bülbül figâna münhaşır
Çeşm-i 'ibretde gülistân 'ayn-ı şivengâhdır
4. Tıynet-i pākîze etmez çirk-i dünyâyı kabûl
Eyleyen tathîr-i dâmen dest-i istikrâhdır
5. Haşmetâ kec-rev-hırâm-ı cünbiş-i iqbâl ile
Kendini üftâde-i çâh eden ehl-i câhdır

75.

Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Bezme pertev-bağş olunca gerden-i berrâkımız
Çeşm-i mihr-i şubha döndü dîde-i müştâkımız
2. Târ-ı mevc-i bâdedir şîrâze-i mecmû'amız
Bâd-ı âh-ı gam perişân edemez evrâkımız
3. Yağmadık bir kimseyi kül etmedik bir hâneyi
Hânümân-ı dildedir ancak bizim ikrâkımız
4. Âfitâbâsâ edince sâgarı der-dest-i nâz
Pençe-i hürşide döndü dest-i sîmîn-sâkımız
5. Vaşf-ı ebrûsuñ o şûhuñ edelim başka kalem
Ola bu tîmâr-ı nazma bir kılıç ilhâkımız
6. Hâşmetâ evfâk göründü tab'ıma çâr-ebrûvân
Ekserî şekl-i murabba' üzredir evfâkımız

74. Velehu, 33a, Tetimme 34b

Haşmet Divanı, Gazel 108, s.161.

75. Velehu, 34b

Haşmet Divanı, Gazel 29, s.129.

76.

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Hezec+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Hâṭ-âver olsa da ḥüsn nazar resm-i maḥabbetdir
Gözetmek eski yâr u hem-demiñ 'ayn-ı mürüvvetdir
2. Hârîdâr-ı kerem-bâzâr-ı istiğnâyım 'âlemde
Baña sermâye-i kenz-i ğinâ naḫd-i ḳanâ'atdır
3. Niğâh-ı iltifât etdirdi yâre âh-ı pür-sûzum
Sevâd-ı dūd-ı âhım sürme-i çeşm-i 'inâyetdir
4. Dil aḥbâbı tekdîre 'azîmet vaḳt-i fırsatda
'Adūdan aḫz-ı sâra niyyet ibrâz-ı denâatdır
5. Refi'ü'l-ḳadr-ı insânî tevâzū'-pîşegân ammâ
Nüvâziş-kârî-i hezlâne zıdd-ı ademiyyetdir
6. Anuñ âşüftegâni sâyesinde haşr olur Hâşmet
O zîbâ ḳad-i bâlâ serv-i şahrâ-yı ḳıyâmetdir

77.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün
Remel+ + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Ol perî âh-ı seḫergâh ile şâd olmadadır
Bâğ-ı 'âlemde gül üşküfte-i bād olmadadır
2. Görünür nîk ü bed enzâr-ı ḫaḳâyıḳ-bîne
Sırr-ı Hâḳ cilve-ger-i ḫâl-i 'ibâd olmadadır
3. Seng-i âteş-zenedir bâ'is-i iş'al-i çerâğ
Pertev-i zât hele şule-nihâd olmadadır
4. Bâde-nüş olmasa dil 'arz-ı hüner müşkildir
Hâme terḳîme mey-âşâm-ı midâd olmadadır
5. Bir iki bûse için zülfüne bağlandı dilim
Düzd-i şeb-gerd gibi reh-rev-i zâd olmadadır
6. Hânedân-ı ni'am ol baş-ı simâṭ et Hâşmet
Bâb-ı tevfiḳ-i Hüdâ saña güşâd olmadadır

76. **Velehu, 34a**
Haşmet Divanı, Gazel 57, s.137.

77. **Velehu, 34a**
Haşmet Divanı, Gazel 71, s.144.

78.

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Dil-i vîrânımı ne mîr ü ne hûd-i şâh yapar
Dest-i mi‘mâr-ı keremle anı Allâh yapar
2. Ey kavî-bünye-i iqbâl dilimden hâzer et
Niçe ma‘mûreleri bir şerer-i âh yapar
3. İttifâkı çekemem luğf-ı kerem-kârânı
Beyt-i iqbâlimi bahtımda benim kâh yapar
4. Semt-i bigâneden ümmîd-i ‘imâret etme
Niçe vîrâneyi bir câm ile ol mâh yapar
5. Haşmetâ kendiñi yap cây-ı harâbâtı sen
Beyt-i vîrân-şudeni Hâzret-i Allâh yapar

79.

Mef‘ûlü mefâ ‘ilü mefâ ‘ilü fe‘ülün
Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Her meclisiñ aḥbâbını hem-dem mi şanırsıñ
Her gördüceğin bâde-keşi Cem mi şanırsıñ
2. Güller gibi giryânlığa sen ḥande idersiñ
Ey ḡonce-dehen eşkimi şeb-nem mi şanırsıñ
3. Vâkıf mı ḥabâ-bây-ı revâ bây-ı vücûda
Her kıâleb-i insânı sen âdem mi şanırsıñ
4. Biz mest-i ser-endâz-ı mey-i ‘ışk-ı Ḥudâyız
Zâhid bizi kendiñ gibi sersem mi şanırsıñ
5. Her bir nigehiñ sürşe âvâza recâdır
Yoḥsa dil-i dem-besteyi ebkem mi şanırsıñ
6. Diñle sözü mü Haşmeti şâyân-ı vişâl et
Ben eyledigim pendî saña kem mi şanırsıñ

78. Velehu, 34a, Tetimme, 35b

Haşmet Divanı, Gazel 71, s.144.

79. Velehu, 35b

Haşmet Divanı, Gazel 149, s.181.

80.

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Şikeste sāğarıma köhne 'işrethānedir dünyā
Şafağdır zīr-i şermi serin-gün peymānedir dünyā
2. Nümāyān her perīşānlıkda bir cem'iyet-i hātır
Şehāb-ı pençe-i mihr ile zūlf ü şānedir dünyā
3. Meger naħcireden hālimdir bāz-ı kazā her dem
Nice sīmurğ evc-i lā-mekāna lānedir dünyā
4. Olurdiñ cünbüş-i mestāneden dāğ-ı heves zāhir
Kemend-i kehkeşān zincīr ü hikmethānedir dünyā
5. Hemān nahvet-fürüş kesb-i nağd-i kām ise maṭlab
Hezār şevk iseñ gel şem'sen pervānedir dünyā
6. İder her lahızadan durur kerde arz-ı istiğnā
Gehī kerem āşinā-yı şevk gehī bīgānedir dünyā
7. Pür eyler şeş cihāmı Zihniyā āvāze-i nazmım
Giriv-ı kus-ı enduşuñla nevbethānedir dünyā

81.

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Hākāyık-āşinā-yı 'āleme bīgānedür dünyā
'İmāret-yāb-ı istiğnāya bir vīrānedir dünyā
2. Bu bezm-i ser-nigün-sāğarda kim def'-i humār etmiş
Dökülmüş bāde-i şevki tehī humhānedir dünyā
3. Yağar ehl-i diliñ şem'-i şeb-ārāveş cigergāhıñ
Çerāğ-ı bezm-i nādāna yanar pervānedir dünyā
4. Görüb bī-rābıta etvārı düşme kayd-ı tensīka
Sebük-mağzāna 'ākıl 'ākile dīvānedir dünyā
5. Hümā-yı 'arş-pervāz-ı tecerrüd et diliñ Haşmet
Ki bī-ħad büm-ı şüm-ı ğaflete bir lānedir dünyā

80. Velehu, 35b, Tetimme, 35a

Gazel Haşmet'in Gazelleri arasında velehu denilerek gösterilmiş, Fakat Haşmet Divanında mevcut olmayıp gazelin sonunda "Zihni" mahlası yer almaktadır

81. Velehu, 35a

Haşmet Divanı, Gazel 7, s.114.

82.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Høkka-ı ma' cün-ı kırmız-reng-i rindandır kadeh
Püte-i kibrit-i aħmer dense şâyandır kadeh
2. Çeh çeh-i bülbül şadâ-yı kulkül u gülşen-i bezm
Nev-nihâl-i gül şuraħî verd-i ħandandır kadeh
3. Pâdişeh-meşreb eder hengâm-ı nüşide dili
Tuħfe dest-âvîz-i Cem'dir tâc-ı şâhandır kadeh
4. Hâtemâsâ zîb-dest-i bezm-i nüş-â-nüş olur
Tamlâ yâkût-ı şarâba bir nigîndandır kadeh
5. Hâşmetâ rûħ-ı revândır râħ bilmem bâdeyi
Vaqt-i ser-şârı ümîde kâleb-ı cândır kadeh

83.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Kõndu faşş-ı kâlebe çün gevher-i yektâ-yı rûħ
Oldı nâm-ı âdemî naķş-ı nigîn-ârâ-yı rûħ
2. Olmadı zevķ-âşinâ-yı rü'yeti çeşm-i ħired
Girmedî âgûş-ı fehme şâhid-i ma'nâ-yı rûħ
3. Jeng-dârî-i 'anâşırdır mebâdî-i şuver
Oldu andan levħ-i dil âyîne-i sîmî-yı rûħ
4. Hâr-ı ġaflet câme-çâk-i şıħhat olsa gül gibi
Rişte-i medd-i nefes olmaz rûfû-baħşâ-yı rûħ
5. Pîrehenle gördüm anı şem'-der-fânüsveş
Cismi rûħ-ı pür-fütûħ u pîrehen mînâ-yı rûħ
6. Mâye-i cân bûsesi mânende-i câm-ı elest
Hâşmetâ dedim leb-i rengînine şahbâ-yı rûħ

84.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Sîne pür-dâġ olmasa girmez ele maţlûblar
Şayd olunmaz ey gönûl naķdînesiz maħbûblar

82. Velehu, 35a, Tetimme, 36b

Haşmet Divanı, Gazel 37, s.128.

83. Velehu, 36b

Haşmet Divanı, Gazel 38, s.128.

84. Velehu, 36b

Haşmet Divanı, Gazel 48, s.133.

2. Būse-i la‘li tutar ancak dehān-ı ŧekveyi
Mūm-ı surh ile mūhūrlenmekdedir mektūblar
3. ‘Arz-ı kālā etme erbāb-ı baŧiretten ŧaķın
Rū-nūmādır dūr-bīn-i diķķate ma‘yūblar
4. Bādedir būrķa‘-gūŧā-yı ŧerm-sārī-i viŧāl
İlticā-yı sāye-i sāgar eder maķcūblar
5. Sāyesinde gam yer ekser haŧret ol nān-pāreye
Bildigim Hāŧmet kibār-ı devlete mensūblar

85.

Mefā ‘ilūn fe‘ilātūn mefā ‘ilūn fe‘ilātūn

Hezec+ ---/ ++--/ +---/++--

1. Ne dem ki cām-ı ŧarab-zā tolar ŧaŧar boŧalır
Sebū-yı bezm-i aķibbā tolar ŧaŧar boŧalır
2. Bu bezm-i neŧ’e-fūrūzun uŧūl-i devriyle
ŧarāb u sāgar u minā tolar ŧaŧar boŧalır
3. Tolunca dīde-i ter çeŧme-sār-ı ekŧimden
Miŧāl-i kırba-ı saķķa tolar ŧaŧar boŧalır
4. Edince halvet o ŧūh ile ķulleteynāsā
Dū-çeŧm-i ‘aŧıķ-ı ŧeydā tolar ŧaŧar boŧalır
5. Zuhūr-ı mevce-i tūfān-ķurūŧ-ı hādīŧeden
Fezā-yı meŧreb-i dūnyā tolar ŧaŧar boŧalır
6. Bu āb u tāb-ı zeķanla derūn-ı dil Hāŧmet
Hulāŧa delvķeāsā tolar ŧaŧar boŧalır

86.

Mef‘ūlū fā ‘ilātū mefā ‘ilū fā ‘ilūn

Muzāri‘ --+/-+-+/-+---+/-+-

1. Cām-ı cihān-nūmā-yı ŧarab her ne dem yūrūr
Tūrna gōzū ŧarāb ile dil ‘ālemi gōrūr
2. Budur me‘āl-i perveriŧi bāg-ı ‘ālemiñ
Naħl-ı emelde bār-ı merām olmadan ķūrūr
3. Bu ŧaydgāh-ı deŧt-i temennāda hep tehī
Fitrāk-i esb-i tāzī-i h‘āhiŧ ipiñ sūrūr
4. Bārān eder siriŧk-i cihānı ŧehābveŧ
Dūd-ı siyāh-ı āh ne dem ‘ālemi būrūr

85. Velehu, 36a

Haŧmet Divanı, Gazel 50, s.134.

86. Velehu, 36a

Haŧmet Divanı, Gazel 51, s.134.

5. Sen görmedinse vuşlat-ı cānānı Hāşmetā
Turna gözü şarāb ile anı gören görür

87.

Fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilūn
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Rāzdān-ı 'ışka hālin 'āşıkān söyler yatur
Derdini nabz-āşināya hastegān söyler yatur
2. Gelse bir ŝeb bī-tekellūf der-firāş olub o ŝūh
Leb-be-leb dil-hā`hını baña hemād söyler yatur
3. Zaḥm-dārı her dem iskāt idemez ŝirīn-edā
Kıŝsa-ı zaḥmından eţfāl-i hıtān söyler yatur
4. Sīne sīr-āheng-i nālişdir gelür dem-sāz-ı āh
Hālimi sanţūr u nāy-ı pür-fiğān söyler yatur
5. Vaqt-i hicrān bā'is-i efzāyiş-i efgān olur
Her ŝebān-geh subḥ olunca bülbülān söyler yatur
6. Hāşmetā kim nuţk eder bu nev-zemīni yā meger
Zīver-i āgūş-ı ta'limim olan söyler yatur

88.

Fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilūn
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Bezme gel nūş-ı şarāb-ı 'ıŝk u ŝevk ile boyan
Ey nihāl-i naḥvetim cūy-ı murād ile şulan
2. Çeşmimi pür-sāz-ı nūr etdi ḥayāl-i lebleri
Āb-ı ḥuşka āteş-i terdir leţāfet-baḥş olan
3. Ğamze der-dest eylemiş ebrū-yı ḥūn-efşānını
Düşmen-i cān destine girdi kılıç ey dil ṭayan
4. Mācerā-yı 'ışkı 'arz et pāyiña bir kerre var
Ey sirişk-i dīde ol serviñ kenārında ṭolan
5. Deşt-püyān-ı ma'ārif pey-rev olsun işrine
Meslek-i nā-refte-i 'icāzı Hāşmetdir bulan

87. Velehu, 36a, Tetimme, 37b

Haşmet Divanı, Gazel 63, s.140.

88. Velehu, 37b

Haşmet Divanı, Gazel 185, s.199.

89.

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
Remel+ + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Zülfi şeb-büy-ı fiten sîm-beden budur bu
Sünbül-i bâğ-ı bahâr müşk-i Huten-bûdur bu
2. Koykladım gâh ruhuñ gâh o ğonce deheniñ
Kuvve-i şammeme tâb viren bûdur bu
3. Pîrehen vâsiða-i şem beden-i kâfûra
Kâm-ı ümmîdimize berg-i viren bûdur bu
4. Gül gibi ħande edince dehen-i yâra dîdim
Hoĸka-ı pür-dürer-i bahr-ı ‘Aden budur bu
5. Münteşir râyiħa-i sünbül-i ğisûsundan
Ĥaşmetâ nûkhet-i şad-çîn ü Huten bûdur bu

90.

Mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün
Hezec+ - - - - / + - - - - / + - - - - / + - - - -

1. Ben oldum ħaste ħummâ-yı ğamıyla künc-i fûrkatde
Esîr-i pister-i ibrâm-ı vaşl olsun ol âfet de
2. Kimi dâğ-âşinâ-yı ğam kimi dil-ħaste-i hicrân
Göñül üftâdegâniñ birini gördüñ mü şîĥhatde
3. Şorardım mü-be-mü fevt eylemezdim ol gül-endâmı
Benim ħatırcıĝım hiç şormadı eyyâm-ı miĥnetde
4. Girince ğuşe-i dâmân-ı vaşlı dest-i ümmîde
Neler etsem gerekdir ol perîye ĥîn-ı vuşlatda
5. Unutmam vâdî-i ‘ışķında Ĥaşmet çekdiğim cevri
İki destim ĝirîbânındadır rûz-ı kıyâmetde

91.

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
Remel+ + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Seyl-i ĥûn-âbemi cûlar gibi gel çağlatma
Yeter ey iki gözüm çeşm-i teri ağlatma
2. Sû-be-sû zevķ-i kenâr ‘âlem-i âba maĥşûş
Kim demiş zevraķ-ı şahbâ ile yâre çatma

89. Velehu, 37b
 Ĥaşmet Divanı, Gazel 199, s.205.
90. Velehu, 37a
 Ĥaşmet Divanı, Gazel 222, s.216.
91. Velehu, 37a
 Ĥaşmet Divanı, Gazel 232, s.221.

3. Döşe gül-bister-i ibrāmı der-āgūşa çalıŝ
O mehi bağrına baş tek çabalayub yatma
4. Çerez-i çeşme yeter dıde-i bādāmıñ çün
Piste-leb olduđuñ ey ğonce femim çıtlatma
5. Çille-i hecriñ ile döndü kemāne kıaddim
Koma elden beni ođ gibi yabana atma
6. Emr-i dünyā içün etme telef āb-ı rüyuñ
Haŝmetā var yürü çirk-āb-ı fenāya batma

92.

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
Remel+ + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Pāy-māçāna otur bağma ğöñül ibrāma
Nāma şöhret yeridir zır-i suşur-ı nāme
2. Uymaz endāma tekellüfle kabā-yı devlet
Herkesiñ mevhıbedir zatına zıb-i cāme
3. İşlerin kim yürüdür meslek-i dil-ıhıhide
Pāy-ı fikri kıomadān dā’ire-i encāma
4. Külhan-ab dili pür-āteŝ-i hicrān etdik
Ğayrı ey ŝuđ bizi kıoyma mısıñ ğammāma
5. Gelse bir kerre mey-i nāb ile bezm-i nūŝa
Tevbeler mi kıayanır Haşmet o sım-endāma

93.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel- + -- / - + -- / - + -- / - + --

1. Cevher-i mađŝüdu bulmaz bağr-ı terke girmeyen
Gevheri teftiŝde ğavvāŝ olur ‘uryān-ı ten
2. Merdüm-i çeşmim ğirībānında kıaldı ser-mehveŝ
Niçe ayrılısın ğözüm ol ğerden-i kıāfurdan
3. Kār-sāz-ı ğıāhiŝ-i dil olmadı kıānün-ı çerđ
Darb-ı mızrāb-ı kazā kıılmıŝ anı bozuğ düzen
4. Kāle-i rengın-kumāŝ-ı neŝeden olmuş añā
Reng-i ŝahbā cāme-i gül-ğün-‘arağdan pırehen
5. Ğöz diken Haşmet bize şad-çāk olur mānend-i gül
Ben idim ol ğonce-femle cām-ı gül-fāmı diken

92. Velehu, 37a, Tetimme, 38b

Haşmet Divanı, Gazel 227, s.219.

93. Velehu, 38b

Haşmet Divanı, Gazel 191, s.201-202.

94.

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Hezec+ ---/+---/+---/+---

1. Ğubâr-ı hâtırımla sürmeveş çeşm-i felek rüşen
 Kıo olsun igbârim tütüyâ-yı dîde-i düşmen
2. Olur âsûde zaḥm-ı tîğ-ı ğamdan rezm bezminde
 Kıılanlar ḥalkâ-i mevc-i şarâb-ı nâbdan cevşen
3. Verir bîm-i tehî-destî kişiyeye şeh-per-i himmet
 Dile râh-ı ḥatarda bâl u perdîr ḥaşyet-i reh-zen
4. Şadâkatden gelir işkestelik Yûsuf-nihâdâna
 Degil mi câde-i 'işmet şikâf-ı çâk-i pîrâhen
5. Emînim Ḥaşmetâ âmed-şüd-i peyk-i şemstetden
 Göründü çeşm-i hûşa deşt-i gurbet vâdî-i Eymen

95.

Fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün
Remel+ +--/+ +--/+ +--/+ +--

1. Etmediñ ḥüsn-i naẓar baña neden 'irâzîñ
 Bize körlük müdür ey nûr-ı başar iğmâzîñ
2. Bûse-ḥâhâna lebiñ verdi cevâb-ı lâ'yı
 Kaṭ'-ı ümmîde ne ser-tîz imiş miḳrâzîñ
3. Kıalbe ser-çeşme-i şafvetden aḳar 'ayn-ı şafa
 Şüşṭ u şû eyle diliñden vesâḥ-ı iğrâzîñ
4. Saña sevdâ ile gelmiş 'ilel-i ğün-â-ğün
 'Add olunmaz seniñ ey ḥaste-i 'ışḳ emrâzîñ
5. Zîb ü zîverde degil cevher-i zâtım Ḥaşmet
 Çekemem 'ârıza-ı şıḳletini â'râzîñ

96.

Mef'ûlü mefâ 'ilü mefâ 'ilü fâ 'ilün
Hezec -- +/+ -- +/+ -- +/+ --

1. Makşûde dil ümmîd ile reh-yâb degildir
 Dergâh-ı emel ehl-i dile bâb degildir

94. Velehu, 38b

Ḥaşmet Divanı, Gazel 186, s. 199.

95. Velehu, 38b

Ḥaşmet Divanı, Gazel 152, s. 183.

96. Velehu, 38b, Tetimme 38a

Ḥaşmet Divanı, Gazel 88, s.152.

1.Maksûd: Maksûde HD.

2. Tekmîl-i kuşûr etmedir âyîn-i maḥabbet
Noḳşâna nazar eyleyen aḥbâb degildir
3. Her eşki kıyâs eyleme dür-dâne-i ihlâş
Her ḳatresi ebrîñ dür-i nâ-yâb degildir
4. Cân ‘âlemdir telḫ-cevâb-ı leb-i şîrîn
Bî-neşedir ol bâde ki telḫ-âb degildir
5. Devr etme şaḳın der-be-der eyler seni Ḥaşmet
Ebvâb-ı kibâr ehl-i dile bâb degildir

97.

Mef‘ûlü fâ ‘ilâtü mefâ ‘ilü fâ ‘ilün
Muzâri‘ -- + / - + - + / + -- + / - + -

1. Seyr et o ḡonce-i teri zîbâ-revişlidir
Gâhî yeşil ḳabâlî gehî al binişlidir
2. Oynar cigerde ḥançer-i ḥûn-rîz-i ḡamzesi
Ol bî-âmân âfetimiñ aşlı Nîşlidir
3. Yokdur dehâñı medḥine bir dürlü ḳudretim
Anı ne dürlü vaşf edeyim incü dişlidir
4. Ḳadd-i bülendiñ ‘âşîḳ-ı şeydâya gösterir
Ol şeh-levend mülk-i hasen gösterişlidir
5. Etdi nazîre Ḥaşmet-i sihr-âferîn sana
Fethî elinde ḥâme füsûn-ger menişlidir

98.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + -

1. Verdi sevdâ-yı cünûn kâkül-i cânâne baña
Mû-be-mû meşḳ-i perîşânî eder şâne baña
2. Ayrılır mı nazarım şem‘-i ruḥundan k’oldı
Müje-i çeşm-i heves şeh-per-i pervâne baña
3. Uḡradıḳ ḳayda bu ‘işret-kede-i ‘âlemde
Ḥalkâ-i silsiledir gerdiş-i peymâne baña
4. Dâḡ-ı dūzaḡ-ı şerer Eymen-i sînem görse
Şu‘le-zâr-ı cebel-i Ṭûr daḡı yana baña
5. Ḥaşmetâ şâ‘ir-i âlüfte-dil-i ‘icâzım
Âşinâ-yı ezeli ma‘nî-i bîḡâne baña

97. Velehu, 38a, Tetimme, 39b

Ḥaşmet Divanı, Gazel 70, s.143.

98. Velehu, 39b

Ḥaşmet Divanı, Gazel 5, s. 113.

99.

Mef'ülü mefâ 'ilü mefâ 'ilü fe'ülün
Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Āhū-revişim kıymetini bilmeze gelmez
Gelmez deme ol şūh bize gelmeze gelmez
2. Bādām-ı lebi piste vü çeşmi ola bādām
Gelse o perī bezm-i meye bī-meze gelmez
3. Perkār-şıfat devr edemem dest-i talebde
Pāy-ı emelim istedigim merkeze gelmez
4. Tenhāca aḥıbbāsı ile görmege 'işret
Gökşu'ya gider göz göre hiç Körfez'e gelmez

100.

Mefâ 'ilün fe'ilātün mefâ 'ilün fe'ilātün
Hezec+ --- / + + --- / + --- / + + ---

1. Teğāfūlāne reviş nā-sezā edālardan
Nedür bu çekdigümüz cevır bī-vefālardan
2. Dilā se rūzede āşnālar āḥır-i kār
Unutdılar seni itdükleri şafālardan
3. Zamāne ehl-i dile kaşd-ı luḫ iderse daḥı
Meger olur mı maḥall yaklaşa cefālardan
4. N'ola unutmasalar bāri istemem mektüb
Kitāb-ı ğayrde teslīmden du'ālardan
5. Bedīhedür bu nevīn-nazm-ı pāk-i şevke-me'al
'Aceb mi dūr ise ḥālet-fezā edālardan
6. Bu devr içinde heme rāstī budur 'İzzet
Vefā ümīdini kaḫ' itdüm āşnālardan

101.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün
Remel- + --- / - + --- / - + --- / - + ---

1. Öpmek isterdüm lebūñ ḥ'āb içre ğāfildür diyü
La'li işrāb eyledi ser-mest ü kanzildür diyü

99. Velehu, 39b

Haşmet Divanı, Gazel 104, s.159.

Gazelin 2 beyiti 49A'da yer almaktadır.

100. 39a

İzzet Ali Paşa Divanı, Gazel 106 s. 230.

Gazelin ilk beyiti 40B'de yer almaktadır. 39A ve 40B sayfaları karışmıştır.

101. 39a

İzzet Ali Paşa Divanı, Gazel 112 s. 233.

2. Fülkesin çekmiş kenâra dâğdur şanma gönül
Baħr-ı bî-pâyân-ı ‘ışka sîne sâhildür diyü
3. Gerden-i billürü üzre tügmeler imâ ider
Halli şeh-beyt-i giribânun ne müşkildür diyü
4. Vaqt-i iqbâlinde ħurşidün zevâlin fehm idüb
‘Âkıl itmez i‘tibâr iqbâle zâ’ildür diyü
5. Ħançer-i ebrüyü der-dest eylemiş ol çeşm-i mest
Ħükmlunmaz mı sen inşâf eyle kâtildür diyü
6. Mâye-i esrâr-ı ħikmetdür baķılsa ‘İzzetâ
Âdemün kıoymuşlar adın gerçi kim gildür diyü

102.

Mef‘ûlü fâ ‘ilâtü mefâ ‘ilü fâ ‘ilün
Muzâri’ -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Sâķinün öpme la‘l-i lebin cāmın almadın
‘Âkıl ider mi ħayre heves kāmın almadın
2. Râħat olur mı nefis-i siyekâre-i ħariş
Âħuşına nigâr-ı dil-ârāmın almadın
3. Ķand-i nebâtuñ anılayamaz çâşnisini
Bir kimse zevķ-ı lezzet-i düşünâmın almadın
4. Dil-berandan ey dil oħşayarak iste büseyi
Girmez reside mîve ele ħāmın almadın
5. ‘İzzet meşâffgâh-ı maħabbetde kimseler
Merd-i neberd-i ‘ışķ olamaz nāmın almadın

103.

Mef‘ûlü fâ ‘ilâtü mefâ ‘ilü fâ ‘ilün
Muzâri’ -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Ħayrân olur çü âyine her şüretün gören
Şeb-nem gibi saña kapılır tal‘atün gören
2. Pâ-mâl ü ħâksârün olur dâmenün gibi
Dil-keş-ħırâm-ı nâzuñ ile kâmetün gören
3. Reftâr-ı nâz düşmen-i ârâmdur meger
Sevdâ-yı vuşlata şarılır kâmetün gören
4. Olmaz mı dest-şüy-ı ferâġat vişâlden
Dil-ħastegân-ı derd ü ġam-ı fûrķatün gören

102. 40b

İzzet Ali Paşa Divanı, Gazel 104 s.229.

103. 40b

İzzet Ali Paşa Divanı, Gazel 105 s.229.

5. Vaşluñ bahāsı naqd-i revān oldıgın bilür
Bāzār-ı i'tibārda germiyyetüñ gören
6. 'İzzet gibi rübüde olur reng-i rüyuña
Ey şüh bezm-i bādede keyfiyyetüñ gören

104.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel+ + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Kim ki mānend-i sipihr ol mehi āgūşa çeker
Kīne-i çarḥ-ı sitem-gīşi ferāmūşa çeker
2. Dāğ-ı saḥtı iken 'ālem o kemān-ebrūdan
Bāzū-yı fitne anı ṭarf-ı binā-gūşa çeker
3. Çekmez evzā-ı felek bār-ı girānın ol kim
Pāyini dāmenine hırķasını dūşa çeker
4. Süst-i imān-ı tevekkül olur erbāb-ı şerre
Mūr-ı ḥarmen gibi dā'im ta'ab-ı tūşa çeker
5. İtdi rüşen baña kütāhī-i ömri şem'ün
Āteşinī-i zebān āfet-i ḥāmūşa çeker
6. Bezm-i meyden yudı el çekdi ayāğın ammā
Ṭab-ı Rāğıb ṭuramaz ol leb-i mey-nūşa çeker

105.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
Hezec+ --- / + + -- / + --- / + + --

1. O ṭūṭiyā ki cilā-baḥş-ı çeşm-i devletdir
Ġubār-ı dergeh-i erbāb-ı feyz ü himmetdir
2. O rüşināyī-i ṭāli' ki dāğ olur mihre
Fürüg-ı pertev-i lebriz-i cām-ı 'işretidir
3. Medār-ı leyl ü nehārı 'abeş ḥayāl itme
Ya şām-ı vuşlat-ı 'āşık ya şubḥ-ı ḥasretidir
4. Bināsı devlet ü cāhuñ tedāvül üzre iken
Tehālük-i 'uḳālā bunda cāy-ı ḥayretidir
5. Felek virür mi meger ādeme tek ü tenhā
Egerçi ḥuld-ı berrin kūşe-i ḳanā'atdır
6. Zamān ider seni de āşinā-yı sūd u ziyān
Bu kār-ḥānede aḥz u 'atā be-nevbetdir

104. Velehu, 40a
Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 49, s.241.
105. Velehu, 40a
Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 45, s.237.

7. İden edā-yı hatt-ı dil-keşe bizi Râgıb
Esîr ü şifte hep şîve-i kitâbetdir

106.

Fâ 'ilātün fâ 'ilātün fâ 'ilātün fâ 'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Virdi bezm-i şevka peygām-ı kudümün cūşlar
Oldı güller gibi lebrîz-i tebessüm gūşlar
2. Tūṭı vü āyîne şāhiddir bu kavlin şıdkına
Nuṭkuna şüret virür gūyālaruñ hāmūşlar
3. Geh hayālün geh vişālünle olur reşk-ı nigîn
Devlet-ḥüsünüde hiç kıalmaz tehî āgūşlar
4. Lāyibālî vaz-ı rāhat-baḥşa ma'nidir ḥired
Bunda ḥasret-keş olur zevk-ı cünuna hūşlar
5. Bār-ı minnet çekmeyen olmaz berārā-yı kemāl
Bî-ta'ab şâyeste-i teşrif olur mı dūşlar
6. Tâc-ı fâgfûra değışmezler sifâl-i köhneyi
Câm-ı meyden geçmeyüb serden geçen ser-ḥoşlar
7. Şūḥ-ı endek-sâlenün rüsvây olur dil-dâdesi
Oynadır 'uşşâkıñı etfâl-ı bâzî-gūşlar
8. Ḥâtır-ı aḥbâbdan Râgıb ferāmūş oldı hep
Bezm-i ünsâ üns-i ülfet zevk-ı nüş-â-nūşlar

107.

Fâ 'ilātün fâ 'ilātün fâ 'ilātün fâ 'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Şanma menşür-ı ḥired bâ-'iffet ü taqvâ yürür
Bezm-i Cemdir bunda ḥükm-i câm-ı ğam-fersâ yürür
2. Bîsütünü zor-ı Ferhâd eyledi sâ'ir-meşel
Himmet-i 'uşşâk olunca küh pâ-ber-câ yürür
3. İmtiyâz-ı şâbit ü seyyârı müşkildir hayâl
Zann ider sükkân-ı geştî şâhil-i deryâ yürür
4. Geçse de zemm-i raķîbi ḥoş geçer ta'bîrde
'Âşıkun ḥaķķında zâlim âh-ı bî-pervâ yürür

106. Velehu, 41b

Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 45, s.237.

3. Reşk: Eşk RD.

107. Velehu, 41b

Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 46, s.238.

5. 'Älem-i ābuñ hevāsı mu'tedil eyyāmdır
Mevsim-i şayf ü şitāda zevrağ-ı şahbā yürür
6. Her meṭā'un bir revācı var bu bender-gāhda
Geh teḥammül geh niyāz ü gāh istignā yürür
7. Tıtdı şarğ u ğarbı ser-tā-pā şadā-yı tal'ati
Medḥine ol meh-veşüñ Rāğıb degil dünyā yürür

108.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Hāşıl-ı devr-i zamān Ḥazret-i Sultān Maḥmūd
Ḥusrev-i saf-şiken-i leşker-i endūh u elem
2. O şehen-şāh-ı semā-rütbe ki şāyeste olur
Tobuna gülle felek māh rikābında 'acem
3. Āsumān-ı ḥaşeme mihr-i münevver zātı
Evc-i iqbāle kamer ḥusrev-i seyyāre-ḥaşem
4. Seng-i kürsī gibidir ḳadrine nisbetle anıñ
Zīr-i eyvān-ı şükūhunda zemīn-i 'ālem
5. Çāvuşān-ı ḥarem-i cāhına çevgān meh-i nev
Şahn-ı bāzī-gehine gūy sipihr-i 'azam
6. Ḥükmü nazm-āver-i aḥvāl-i perişān-ı cihān
Zātı arāyiş-i ma'müre-i dünyāya ehem
7. Olsa ger terbiye-i ḥıfzı nesak-bend-i nizām
Dür gibi rişte-i mihre dizülürdi şeb-nem
8. Nāfe-i müşke döner nükheth-i ḥulḳuyla zemīn
'İtr-ı şāhī olur enfās-ı nefisinden yem
9. Olsa bir āh zamānında resīde felege
Şişe-i sünbül olur kāse-i çerḥ-i tārem
10. O şeh-i memleket-ārā o hüner-pīrā kim
Münḥaşır dest-i mülūkānesine tīg u 'alem
11. Nefehāt-ı süḥanı mürde-i ekdāra ḥayāt
Dāğ-ı ḥırmān-ı dile reşha-i kilki merhem
12. Āb-ı şemşiri verir bāğ-ı ğazāya revnağ
Tāb-ı iḳdāmı eder rezmi bezimgāh-ı neğam

108. 41a, Tetimme, 42b, 42a, 43b

Haşmet Divanı, Kaside 6, s. 25-26-27-28.

Kasidenin ilk 14 beyiti eksik olan sayfalardan birinde bulunmaktadır.

13. Nizesin zerd-i murād etse edīm-i hāke
Aradır yāresine gāv-ı zemīniñ merhem
14. Peyker-i tīg-i zafer-perveriniñ hāletini
Şağ olur etse taḥayyül dil-i saḥt-ı Rüstem
15. Gösterince dem-i şemşir-i memālik-girin
Kehkeşān şanma felek sīne-şikāf oldu o dem
16. Söylesem menḳabe-i Rüstem-i ḳahr u ğazabın
Sem‘a her lafzı verir tır gibi zaḥm-ı elem
17. Genc-i pür-naḳd-i seḥā şāh-ı cihān kim edemez
Baḥş-ı yek-rūzesini ‘ömrü içinde Hātem
18. Nev-bahār-ı keremi revnak-ı bāğ-ı āmāl
Reşḥa-i kilik-i teri nehr-i yenābi‘-i kerem
19. Südde-i devleti bālīn-i ser-i ehl-i kemāl
Harem-i ma‘deleti matla‘-ı aḳmār-ı ḥikem
20. Kişveristān-ı himem ḥāris-i mülk-i dāniş
Şāh-ı iḳlīm-i süḥān kāşif-i rāz-ı mübhem
21. Şāh-ı gerdün-ḥaşemā bedr-i kevākib-sipehā
Ey şeh-i encümen-efrüz-ı niżām-ı ‘ālem
22. Bunca müddet ki raḳam-rizī-i evşāfiñda
Dilim ‘acz-āver-i icrā vü zebānım ebkem
23. El-yevim yine murādımca edā edemedim
Çünki çoḳdan beri dil cilve-geh-i ye’s ü elem
24. Āh bu ḫab‘-ı siḫir-sāz ile ben lāyık mı
Böyle mevsimde olam gūşe-nişīn-i ğam u hem
25. Mā’il-i zevḳ ü şafā olduĝu ḫab‘-ı şā’ir
Benden a‘lā anı şevketlü efendim ‘alem
26. Bend olur murğ-ı dilim zülf-i girih-girinde
El-amān bir büt-i gül-çihreyi bir yol görsem
27. Aḳçe yoḳ nişleyeyim kīse-i şad-çākimde
Ġazel almaz o perī ben de ne yabsam bilmem
28. Şā’iriyet başıma oldu belā ḥünkārım
Zevḳe me’lūf dilim şabr u taḥammül edemem
29. Zülmet-i şām-ı küdüret ile geçdi vaḳtim
Şubh-ı ümmīdimi göstermedi gerdün bir dem
30. Böyle mi nādire-perdāz olurdu ḫab‘ım
Olmasa dilde ğam-ı rütbe-i ḥāric müdĝam

31. İ'tibâr eyle baña şâ'ir-i mu'ciz-güyem
Devletiñde olayım ben de efendim mükrem
32. Var mı benden gibi şâ'ir ki ola dil-beste
Turre-i şâhid-i güftârına Rûm ile 'Acem
33. Benim ol şâ'ir-i nev-sâl ü nev-âyîn-i sühan
Tâze mazmûn u ma'âniyle tolu endişem
34. Hürde-sâl olduğuma bakma benim hünkârım
Münderic zât-ı za'îfâneme sırr-ı Âdem
35. Benim ol şâ'ir-i nev-güfte-i sihr ü 'icâz
Tab'ıma nükte vü mazmûn u ma'ânî mülhem
36. Oldu her nuţkuma biñ dürlü ma'ânî muzmer
Olsa şâyeste sözüm 'arş-ı mu'allâya raqam
37. Berķ urur âyine-i dilde füyûzât-ı İlâh
Kıatı âsân görünür tab'ıma râz-ı mübhem
38. Tûr-ı pür-nûr-ı tecellî-i sühandır tab'ım
Yed-i beyzâ-yı kemâlâta 'aşâdır hâmem
39. Reşha-i kilkime leb-teşne yenâbî'-i hayât
Şîve-i nuţkuma dil-beste hezârân-ı İrem
40. Bülbül-i nâţıkıma Tûr-ı tecellî Gülşen
Gönce-i tab'ıma esrâr-ı tekellüm şeb-nem
41. Şâhid-i tab'ıma bu hüsn-i edâ ile olur
Haţt-ı zîbâ-raqamım turra-i müşgîn-perçem
42. Dürd-i haţt-ı siyehim vesme-i ebrû-yı bütân
Gerd-i pây-ı kalemim sürme-i âhû-yı harem
43. Küştegân-ı kesele rûh verir âşârım
Feyz-i enfâs-ı Mesîhâ ile nuţkum hem-dem
44. Cûy-ı hâmemle bulur bâğ-ı taḥayyül revnaķ
Bâd-ı nuţkumla olur gönce-i mazmûn hurrem
45. Reşehât-ı kalemim çeşme-i feyz-i esrâr
Nefeḫât-ı sühanım nuţk-ı Mesîh ü Meryem
46. Mihr-i evc-i hünere pençe-resândır tab'ım
Reh-i nâ-refte-i 'icâza revândır hâmem
47. Rub'-ı meskûn-ı ma'ârif yed-i teşhîrimde
Sell-i seyf-i şeh-i iklim hünere-endişem
48. Haşmetâ erdi sühan gâyete âğâz-ı du'â
Eyle kim saña odur cümleden a'lâ vü ehem

49. Mâlik-i her dü cihân ede bi-ḥaḳḳ-ı Ẹur'ân
Cümle İrân ile Tûrân'ı anıñ mülküne zam

109.

Mef'ûlü mefâ 'ilü mefâ 'ilü fe'ülün
Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Kim 'ıŝḳ-ı Ḥudâvend ile âh-ı seḫer eyler
Her bir ŝererin meş'al-i râh-ı eşer eyler
2. Bir dil ki umûrun ede tefvîz Ḥudâya
Müşkillerini bî-ta'ab âsân-ter eyler
3. Bir dil ki karîn olmaya tevfiḳe be-her-ḫâl
Tedbîrini üftâde-i çâh-ı ḫaḫar eyler
4. Sermâye-i tevfiḳi eger etmese der-dest
Sûdâger-i kâlâ-yı ta'aḳḳul zarar eyler
5. Mir'ât-ı diliñ âh-keşân-ı ğam-ı dünyâ
Nâ-şâf-ı şafâ-beste-i jeng-i keder eyler
6. Güyâ-yı "Tevekkeltü 'İlallâh" olanlar
Her emrini merhûn-ı ḳazâ vü ḳader eyler
7. Baş eylemeyen rûyunu dergâh-ı Ḥudâya
Ebvâb-ı maḳâşidda özün der-be-der eyler
8. Tevcîh-i nigâh etmeyen ârâyîŝ-i dehre
Eḫvârını âzâde-i ta'n-ı beşer eyler
9. Sevdâ-yı 'alâyîḳ dil-i âĝâha yaḳıŝmaz
Mirât-ı diliñ ehl-i nazâr şâf-ter eyler
10. Me'mûl eder insâmı dil-âzürde-i ḫırmân
Lâkin dili hengâm-ı ye'is kâm-ver eyler
11. Âmed-şüd-i şeh-râh-ı temennîde bu ḫalkıñ
Menzil yerine varmadan 'ömrü güzer eyler
12. Hîç fâ'ide vermez ne ḳadar verziŝ ederse
Bîhûde yere vaḳtini âdem heder eyler
13. Melḫûzu kimiñ oldu zuhûrâta muvâfiḳ
Kim re'yini dil-ḫ'âhı gibi cilve-ger eyler
14. Kim perde-i tedbîre yaḳa şem'-i ḫayâliñ
Eŝkâl zuhûrunda ḳazâ ḫandeler eyler

109. Velehu, Der-Medh-i Râĝıp Paşa, 43b, Tetimme, 43a, 44b, 44a, 45b,45a
Haşmet Divanı, Kaside 7, s. 29-30-31-32-33-34-35.

40. Dehre u: reh-rev HD.

48. Mesela: farazÂ HD.

15. İmdi bu daħi sun‘-ı hikem-perver-i Hâkır
Kim her işi vâbeste-i sun‘-ı kader eyler
16. Ger kâr-ı cihân dest-i hâlâyıkda bulunsa
Gördükleri iş ‘âlemi zîr ü zeber eyler
17. Bir şahşı Hüdâ etmeye re’yinde murahhâş
Zîrâ dem-i endîşede âdem neler eyler
18. Zâtında görür şüret-i nokşân u kuşurun
Âyîne-i ahvâline her kim nazar eyler
19. Evzâ‘-ı Hüdâ-dâdını terk eyleyen âdem
Dâ‘im dilini nâvek-i hezle siper eyler
20. Bir ferde yakışmaz hele bu sâhte etvâr
Erbâb-ı hîred tavr-ı sefehden hazer eyler
21. Her kim ki ola tır-ı sefihaneye mâ‘il
Te‘dîb anı ol âşaf-ı vâlâ-siyer eyler
22. Ol âşaf-ı yektâ-rev-i vâdî-i kemâlât
Ser-kâfile-i fazla izin râh-ber eyler
23. Ol âşaf-ı Hâtem-meniş ü feyz-eşer kim
Tâb-ı nazarı hâk-i siyeh-fâmı zer eyler
24. Hem-nâm-ı şehen-şâh-ı rûsul Hâzret-i Râğîb
Dehri şeref-i zâtla pür-zîb ü fer eyler
25. Düstûr-ı felek-mertebe kim çerh-i cihân-gerd
Hürşîd hilâli aña tîğ u teber eyler
26. Vâlâ-şadır ol mertebe kim şân-ı refi‘i
Şehbâl-i hümâyı aña cârüb-ı der eyler
27. Pertev o kadar neyyir-i táb‘ında ki gerdün
Her zerre-i nâçizini necm-i seher eyler
28. Bahş etmede sîm ü zer-i ihsanı felekde
Dest-i keremiñ maţla‘-ı şems ü kamer eyler
29. Almağa hemân nâmiye-bahşâ-yı işâbet
Hürşîd-i felek re’yini nûr-ı başar eyler
30. Şerh olsa tefâşîl-i kemâlâtı yanında
Bu nüşha-i çerh-i felegi muhtaşar eyler
31. Takrîf edemem vefret-i âşâr-ı hayâlin
Emvâcını ‘ummân daħi ol kadar eyler
32. Yek-nokta-i ser-saţr-ı kemâlâtı añılsa
Ma‘nâsı dili bahr-i muhîţ-i dürer eyler

33. Kim görse o incü gibi manzûme-i tab'ın
Târ-ı nigehiñ rişte-i dürr ü güher eyler
34. İcrâ-yı riyâz-ı sühân eylerse midâdın
Naḥl-i kâlemin mîve-feşân-ı eşer eyler
35. Üslûb-ı ḥakîme o kadar kudreti var kim
Bîm-i seferi ḥalet-i zevk-i ḥazar eyler
36. Devrinde şafâ öyle ki âh etse bir âdem
Dûd-ı dilini ebr-i hevâ-yı zafer eyler
37. Neşr olsa eger ğâliye-i ḥulku zemîne
Bu 'arsa-gehi nâfe-i pür-müşk-i ter eyler
38. Nâr-ı ğazabı olsa şerer-ḥîz-i sirâyet
Gülşenleri hep şahn-ı saḳardan biter eyler
39. Her bir gül-i ḥandâni eder âteş-i suzân
Her kaṭresini jâlelerin bir şerer eyler
40. Bir bir geçirip kuvvet-i bâzûsu kılıçdan
Düşmenlerini dehre ü semt-i saḳar eyler
41. Pîrâye-dih-i mesned-i dîvânı olunca
Erbâb-ı emel cümle kazâ-yı vaṭar eyler
42. Ey âşaf-ı rüşen-nazarâ şâf-zamîrâ
Ḥâk-i kademiñ tecliye-i çeşm-i ter eyler
43. Sâyende evic-gîr-i merâm olmağa şimdi
Luṭf u himemiñ murğ-i dilim bâl ü per eyler
44. Kâsır iken evşâf-ı güzîniñde ḥayâlim
Şevk-i keremiñ kilki yine cilve-ger eyler
45. Bir böyle eşer taḥîna bezl etdi özün kim
Her beyti zemîn-i dil-i 'ârifde yer eyler
46. Ser-çeşme-i ḥayvân-edâ dinse sezâdır
Zîrâ ki ol Nefî'yi daḥi zinde-ter eyler
47. Tanzîrine tertîb-i maḳâl eylememişler
K'eylerse anı Ḥaşmet-i mu'ciz-eşer eyler
48. Olsa meşelâ Nefî'ye pey-revlik edenler
Ta'ḳîd-i sühân etmede 'arz-ı hüner eyler
49. Söz müdür o kim nükte-şinasân-ı ma'ânî
Endîşe-i mefhûmuñ anıñ derd-i ser eyler
50. Lâkin ḳuluñuz ṭavr-ı dil-ârâ-yı nazımda
Memdûḥumu âşâr-ı dilim nâm-ver eyler

51. İnşâf edelim var mı nazîrim bu ‘aşırda
Kim nuţkunu ben gibi dūr-i mu‘teber eyler
52. Gelsin baķalım var ise bir Rüstem-i ma‘nî
Şemşîr-i zebânım anı bî-pâ vü ser eyler
53. Ol şâ‘ir-i şîrîn-süĥanım lezzet-i nuţkum
Şâh-ı kaşab-ı ĥâmemi bir ney-şeker eyler
54. Ol şâ‘ir-i gencîne-dilim cevdet-i tab‘ım
Naķdîne-i nuţkum ile deryâyı pür eyler
55. Ressâm-ı naķş-bend-i füsûnum ki ĥayâlim
Ser-meşķ-i dil-i Mânî‘ye tarĥ-ı şuver eyler
56. Bir bülbül-i âteş-nefes-i gülşen-i nazmım
Efgânını dil ĥavşala-süz-ı ĥacer eyler
57. Bir mihr-i cihân-tâb-ı edâdır dil-i pâkim
Sevdâ-yı ĥam-ı ‘âlemi nūr-ı seĥer eyler
58. Perteve mâlik ki tabî‘at eşerinden
Mihr-i felegi rû-be-reh-i bâĥter eyler
59. Bâlâ-rev-i mi‘râc-ı edâyım ki ĥayâlim
Eflâki tefevvuk edip ‘arşı güzer eyler
60. Geh nazm u gehî neşre zebânım ola der-kâr
Ķand-i lebi elfâzını şîr ü şeker eyler
61. Tab‘ımdan umar pertevi gerdün önümde
Tâs-ı felegi kâse-i deryûze-ger eyler
62. Hem-bezm-i elest-i süĥanım nuţķ-ı selîsim
Kim bâde-i ĥoş-ter gibi def‘-i keder eyler
63. Tahrîrin eder tuĥfe-i cân ‘âleme kilkim
Her noķtasını düşmene dâĥ-ı ciger eyler
64. Heyhât benim gibi süĥan-ver gele dehre
Kim nuţkunu hem-ķıymet-i dürr ü güher eyler
65. Bu kuvvet-i tab‘ile nedir fâ‘ide Ĥaşmet
Vâdî-i ĥamı serserî geşt ü güzer eyler
66. Çün ehl-i diliñ vaķti degil vaķt-i behâyim
Ķânûn-ı kühen zevķi bu ‘âlemde ĥar eyler
67. Bâri edelim ‘azm-i sefer Mekke‘ye toĥru
Elbette Ĥudâ bizleri de kâm-ver eyler
68. Ger kendime ķalsa gidemem himmetiñ ancaķ
Eylerse beni ķâfile-bend-i sefer eyler

69. Āh-ı dilimi meş‘ale-i rāh ederim ben
Lākin felegi havfım odur pür-şerer eyler
70. Çün zātına vābeste benim rāh-rev olmam
Lütfuñ meded eylerse dile ser-te-ser eyler
71. Hoşnūd ola haq senden ‘ināyetlü efendim
Sen olmasañ ‘ālem baña her dem neler eyler
72. Ben şā‘irim ammā ki efendim dil ü tab‘ım
Şanma ki seniñ ğayrine ‘arz-ı hüner eyler
73. Vallāh tenezzül edemem āheri vaşfa
Eylerse daħi dil anı naqş-ı dıger eyler
74. Haşmet yeter itnāb-ı sühan başla du‘āya
Encām-ı sühanda anı her nükte-ver eyler
75. Tā vaqt-i seherġāh-ı haşır fark-ı cihānda
Bu gerdiş-i eflāk eşerin hayr u şer eyler
76. Şadrında Hudā devlet ile ede mü‘ebbed
Ālem bu du‘āyı aña şām u seher eyler

110.

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
Remel+ + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Kılta kim her ne kadar zelle vü ‘işyān vardır
Anı ‘afv etmese erbāb-ı mekārım ‘ardır
2. Kul günāh eylemese ‘afva muġārın olamaz
Cāzib-i luţf u ‘atā ma‘şiyet-i bisyārdır
3. İ‘tirāf üzre olan sehv ü kuşūr erbābı
Vāşıl-ı mertebe-i maġfiret-i Ğaffār’dır
4. Nūr-ı tevbeyle olur zulmet-i ‘işyān rüşen
Neyyir-i rüz-ı cezā pertev-i istiġfārdır
5. Tā’ib ü nādimiñ olmaz hefevātı teftiş
Şöhret-i cürme sebep şā’ibe-i işrārdır
6. Cürmümüz var ise de zāt-ı kerem-perverden
Gösteren rüy-ı dili āyine-i inkārdır
7. Ğam yemem levh-i dilim olsa siyeh-kār-ı kuşūr
Anı tebyiz edecek Hażret-i Defter-dār’dır
8. Mālik-i seyf ü kalem sālik-i vādī-i kerem
‘Ārif-i fenn-i himem nādiretü’l-āşārdır

110. Velehu, Haşmet Der Medh-i Defterdār-ı Halimî Efendi, 45a Tetimme, 46b, 46a
Haşmet Divanı, Kaside 13, s. 52-53-54-55.

9. Muştafî-nâm melek-ḥūy u Ḥalīmî-maḥlaş
Midḥat-ı zâtı anıñ debdebe-i eş'ardır
10. Ma'rifet anda seḥā anda nüvāziş anda
Böyle aḥlāk u mekārımle 'ināyet-kārdır
11. Pīşgā-hande varan cümle emel-cüyānım
Her biri naḥd-i nüvāziş ile minnet-dārdır
12. Bir nüvāzişle ider biñ dil-i vīrān-şüdeyi
Ḥüsn-i aḥlākı göñül yapmada şan mi'mārdır
13. Dürr-i yektā gibi çıkmakda süḥan ağızından
Ṭab'-ı pür-feyz-i siḥir-sāzı yem-i zehḥārdır
14. Şīve-i nuṭkuna dil-beste anıñ ḥüsn-i edā
Şāhid-i ṭab'ma şeydā-ter olan güftārdır
15. Gülşen-i ṭab'mıñ üşküfte olan gınceleri
Her biri dest-i ḳabül ile gül-i destārdır
16. Cevher-i nuṭku olur ḳurṭa-i gūş-ı taḥsīn
Dürr-i nazm-ı süḥanı muntazam u hem-vārdır
17. Defter-i luṭfuna ḳayd etmede ehl-i emeli
Kilki taḥrīr-i kerem eylemede nā-çārdır
18. Ey kerem-kār u 'aṭā-baḥş-ı zamān pey-der-pey
Bez ü işāra kef-i merḥametiñ der-kārdır
19. Ḥaḳ budur zātına aḥlāk-ı ḥamīde cāme
Herkesiñ ḳāmetine olmaz o ḳaftān dardır
20. Saña iḥsan edip ol feyzi Cenāb-ı Bārī
Cümleniñ ḥāli degil ḥāşiye-i ebrārdır
21. Baḳma noḳşānına her şahşıñ efendim ḥoş geç
Kimi maḡşūş-dimāğ u kimi pür-efkārdır
22. Jāj-ḥāyān-ı nifāḳıñ sözüne aldanma
İ'timād eyleme ebnā-yı zamān ḡaddārdır
23. İ'tizārımı ḳabül eyle beni taṭyīb et
Tuḥfe-i nezd-i kerīmān u kirām a'zārdır
24. Vaşfiñi böyle mi eylerdim 'ināyet-kārım
Nişleyim şahn-ı dilim 'arşa-geh-i ekdārdır
25. Benim ol şā'ir-i mu'ciz-dem ü ma'nī-perver
Böyle tertīb-i süḥan şānıma şān ü 'ardır
26. Ḥavşalam daḡdaḡa-i ḥubb-i sivāyı alamaz
Bāde-i 'ışḳ-ı Ḥudā ile dilim ser-şārdır

27. Nuṭḡ-ı pür-süzum ile levḥ-i zāmīrim şimdi
Ṭūr-ı pür-nūr-ı tecellī gibi âteş-zârdır
28. Berḡ urur pertev-i Ḥaḡ şadr-ı şafâ-baḡşımda
Taḡta-i sīne-i dil âyine-i envârdır
29. Bülbül-i nazmum ile ḡonce-i âşārım ile
Ser-be-ser şaḡn-ı cihân dâ'ire-i gülzârdır
30. Etmez âzürde aḡıbbâmı benim âşārım
Gülşen-i fikretimiñ gülleri hep bî-hârdır
31. Benim ol ḡâce-i şebender-i kâlâ-yı süḡan
Sīne şandūḡa-i pür-empti'a-i eş'ârdır
32. Böyle bir şâ'ir-i zūr-âver iken fâ'ide ne
Nice biñ derd ile dil âh-keş-i ekdârdır
33. Vaḡtidir 'ahde vefa eylemeniñ sultânım
İntizârım kerem ü himmetiñe her bârdır
34. İltifât eyleme bîhûde kelâma nazır et
Eskiden ḡalk-ı cihân ḡalt-zen-i güftârdır
35. Ḥaşmetâ erdi süḡan ḡâyete âḡâz-ı du'â
Eyle kim tâ-be-ezel ḡâ'ide-i eş'ârdır
36. Ede pür-feyz-i Ḥudâ teşne-lebân-ı 'afvı
Tâ ki şüyide-dil-i çeşme-i istiḡfârdır
37. Ola şadrında raḡam-rîz-i devâm-ı iḡbâl
Bu du'â şâm u seḡer vâsıta-i ezkârdır

111.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel + + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. Ḡurre-i şehr-i şıyâm etdi yine 'arz-ı cemâl
Rûze-dârânıñ eder ḡadrını hem-şekl-i hilâl
2. Ḳatı pek saḡt kemândır ki şalâdır çekene
Heyet-i mâh-ı nevinden olunur istidlâl
3. Tevbe-şad-tevbe o bir şehr-i mübârekdir kim
Vaḡy-i Ḥaḡ oldu o dem levḡa-tırâz-ı inzâl
4. Şu'le-endâz-ı şebistân-ı cihân olduḡça
Şeb-i târîke verir pertev-i şubḡ-ı iḡbâl

111. Velehu, Haşmet, Ramazaniyye, 47b, Tetimme, 47a
Haşmet Divanı, Kaside 16, s. 60-61-62.
8. Zamân: Ruhân

5. Şem‘a-i püf-zede-i şarşar-ı ‘işyānı eder
Meş‘al-i mağfired-efrūz-ı ʔarīk-i a‘māl
6. Pertevi şāi‘ka-i hırmen-i ‘işyān u kuşūr
Ġurresi mincel-i şad-mezra‘a-i berr ü nevāl
7. Böyle bir mäh-ı şafā-perver olur mu şeb ü rüz
Ufuk-ārā-yı ʔulū‘ olmada hūrşid-i vişāl
8. Gezüb envār-ı kanādīl ile hūrşid-i zamān
Oldu reşk-āver-i eyyām-ı çerāġān-ı leyāl
9. Ekseri serv-ķadān Cāmi‘-i Fātiḥ’de gezer
Havlınıñ her ʔarafı dilber ile māl-ā-māl
10. Kimi ‘uşşāķına hem-dest olup gezmekde
Kimi zen-dostluk edip almış ele bir gül-i āl
11. Naķd-i ümmīd-i vişāl-āver-i ‘āşık ber-kef
Kāle-i vaşl-ı bütān zīb-i yed-i istibdāl
12. Sū-be-sū mīve-fürüşān terāzū der-dest
Yalvarıp derler efendim be-meded benden al
13. Allāh Allāh nedir ol āmed ü ref-ti hūbān
Ki temāşā ile dil oldu perişān-aḥvāl
14. Beni de etdi heves-kār-ı hılāf-ı ‘āde
‘Azm-i gül-geştī-i seyrāna bu ʔab‘-ı meyyāl
15. Şu gibi gönlüm aķub pāyına bir serv-ķaddin
Aña dünbāle-rev-i h‘āhiş olub sāye-mişāl
16. Ya‘nī ardınca ʔobuķ çalmaġa āġāz etdim
Oldu pāy-ı hevesim ābile-dār-ı āmāl
17. ʔavr-ı şūrīş-fiken-i ķaddine ʔāķat mi gelir
Baġrıınıñ yaġın eritdi benim ol yāl ile bāl
18. El-amān āh amān ol büt-i nāzende beni
Etdi biñ nāz ile ser-mest-i mey-i ġunc u delāl
19. Dedim ey āfet-i cān ‘idde mi būs u kinār
Dedi ey Ḥaşmet-i āşüfte vü sencīde-maķāl
20. ‘İd-i ekber bu sene oldu sıyāma der-pīş
Ne ise h‘āhiş-i dil eyleme bir an ihmāl
21. ʔali‘-i es‘adı bir zāt-ı felek-kevkebe kim
Verdi dünyāya bu dem pertev-i ‘id-i iķbāl
22. Es‘adü’l-mille nesak-bend-i umürü’d-devle
Şāhibü’ş-şavle mühim-sāz-ı pesendīde-fi‘āl

112.

*Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün**Remel+ + - - / + + - - / + + - - / + + -*

1. Pertev-endâz olıcak ğurre-i şehri-i Ramazân
Yağdı kandîl-i dili şu‘le-i şem‘-i Ğufrân
2. Geceler döndü tecellî-kede-i envâra
Ħande-zen maṭla‘-ı ħurşîde leyâlî-i cihân
3. Oldu her câmi-i vâlâ cebel-i Nür’a nazîr
Her minâre şecer-i Ṭür gibi şu‘le-feşân
4. Mâh-ı nev şanma ğörüp gurre-i şehri-i şavmı
Câmi-i mağfirete bir ‘alem-i vâlâ-şân
5. Bildirir şekl-i hilâl olduğunu rûze-keşe
NâĦun-ı ‘afv-ı Ħudâ ‘uğde-küşâ-yı ‘ișyân
6. Resm-i zîbendesî bir medde-i Bismillâhî
K’oldu ser-sûre-i âyât-ı Ħudâvend-i cihân
7. Beñzese bir mehiñ ebrûsu o zîbâ resme
Ol büt-i şöhre-i şehre olur ‘âlem Şa‘bân
8. Encümâsâ bu kanâdîl-i fûrûzân-ı şehri
Eyledi ħubbe-i câmi‘leri gerdûn-‘unvân
9. Zînet-i ħâke girîbân-ı felek çâk-endâz
Pertev-i arza zebûn pençe-i mihr-i raĥşân
10. Her şebi rûz gibi maṭlâ‘-ı envâr-ı şafâ
Her günü ‘îd gibi şevĥ-res-i rûze-keşân
11. Ekl ü şürbü unudur şehri temâşâsından
Ṭoyamaz zevĥine câmi‘leriniñ şâ’im olan
12. Yoğdur iĥbâlî oruç yemede ħalkıñ ammâ
Bir göz ile baĥarak geşt ü güzâr etse bütân
13. Bâ-ĥuşûş ħâlet-i şavm ile ğürisne-çeşme
Tuş-rüyân ğörünür ħüsn ile ħurşîd-ruĥân
14. Nice ħâlât-ı şafâ-baĥşı olur bu şavmıñ
Kimi rûĥen kimi cismen olur feyz-resân
15. Rûşen etdikde meh-i rûze şeb-i eyyâmı
Yağamaz oldu kanâdîl-i neşâṭı mestân
16. Bekleriz biz de Ayaşofya’da küb dibini
Pây-ı ħumdan geçemez câmi‘e varsa rindân

112. Velehu, Ramazaniyye Diger, 48b, Tetimme, 48a
Haşmet Divanı, Kaside 20 s. 66-67.

17. Elde tesbîh ile sâ'ati şayar tiryākî
Dâne-i ḥabbe-i afyonu eder vird-i zebân
18. Ehl-i keyfîñ şaşırır vaqt-i gürüb tekbîrin
Sûre-i Şems'i tilâvet ile aḥşamı kılan
19. Buldu her bir kişi bir şûret-i zîbâ-yı şalâh
Döndü âyîne-i gufrâna cebîn-i 'iştân
20. Seng-i tevbeyle kırıp şîşe-i şahbâyı bütün
Şimdi tesbîh çeker câma bedel hep rindân
21. Bir veliyyü'n-ni'am-ı kıble-geh-i iḥsânîñ
Vird-i ezkâr-ı cemîliyle olur sübhâ-keşân
22. Zîver-i şadr-ı kerem mesned-i vâlâ-yı himem
Müftî-i devr-i zamân mâ-ḥaşal-ı kevn ü mekân
23. Menba'u's-sıdık-ı vefâ mevrîd-ı enhâr-ı 'atâ
Kilki mîzâb-ı seḫâ ḥoḳḳası ḥavz-ı iḥsân

113.

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Gül-i bî-ḥâr-ı iḳbâlim ser-i nazm-âverân üzre
Benim ârâmgâhım zirve-i tâc-ı cihân üzre
2. Cihangir süḫan bir bād-şah-ı kişver-i nazmım
Murabba'-sâz-ı şadr-ı rifa'tim taht-ı beyân üzre
3. Ol üstâd-ı nev-icâd-ı kemâlâtım ki âşârım
Yazar dîbâce-bendân-ı ma'ârif levḫ-ı cân üzre
4. Fürûğ-ı tab'-ı pâkim ferr ü pertev mihr-i gerdûna
Ġubâr-ı pây-ı ḥâmeme sürme çeşm-i aḫterân üzre
5. Şudûr etdikçe dilden vâridât-ı feyz-i Rabbânî
Döner dil ebr-i gevher-rîze baḫr-i bî-kerân üzre
6. 'Uḫârid ḥâmeme dil-beste âdem nuḫkuma teşne
Tefevvuḳ eyledim ehl-i zemîn ü âsumân üzre
7. Şanır la'li midâd ile yazılmış şi'r-i rengînim
Gören yâḳût-ı nazmım muntazam silk-i beyân üzre
8. Olur zîb-âver-i rüy-ı şahâ'if noḳta-i kiklim
Siyeh beñler gibi ol sîne-i sîmîn-berân üzre
9. Me'al-i vâridâtım zîver-i divân-ı ḥikmetdir
Sezâ âvîze olsa ḫâḳ-ı 'arş-ı lâ-mekân üzre

113. Velehu, Haşmet, 49b
Haşmet Divanı, Kaside 8, s. 34-35.

10. Dilim bir rind-i ma'nîdir ki bî-hûş olmaz 'âlemde
Çeker rıtl-ı girâlnı şad-be-şad rıtl-ı girân üzre
11. Dil-i feyz-âşinâdan gösterem esrâr-ı ma'nâyı
Alam kilk-i sihir-sâz-ı kemâlâtı beyân üzre
12. Yine bir zât vaşfiyla dizilsin gevher-i nazmım
Anıñ şemşîr-i cevher-dârı veş tîg-i zebân üzre
13. Kerîm-i himmet-âver yazmağa şâyeste evşâfiñ
Sevâd-ı misk ile ahdâk-ı çeşm-i kudsiyân üzre
14. Vezîr-i âsumân-mesned harîm-i câhınıñ hürşîd
Çerâg-ı rûşenidir bir muraşşa 'şem'-dân üzre

114.

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Hezec+ - - - - / + - - - - / + - - - - / + - - - -

1. Karşular ayak ayak anı bîkr-i şafâlar
'Âkil niçe 'işret-geh-i duht-ı reze gelmez
2. Hâşmet gibi herkes olamaz şaydına kâdir
Âhû-revişim kıymetini bilmeze gelmez

115.

Mef'ülü mefâ 'ilü mefâ 'ilü fe'ülün
Hezec- - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Sensiz güzelim dehre nigâh etmege degmez
Dest-i hevesim rağbet-i câh etmege degmez
2. Zevkım mey ü maḥbûbdan olmazsa mürekkeb
Ser-defter-i a'mâli siyâh etmege degmez
3. Feryâd der-âgûşadır ol âfeti yoḥsa
Bir bûse için leblerim âh etmege gelmez
4. Çekmezse kenâra o büti sâ'id-i himmet
Deryâ-yı tefekkürde şinâh etmege gelmez
5. Emdirmese gerdân u lebiñ Hâşmet'e sâkî
Bir iki kadeḥ meyle günâh etmege gelmez

114. Tetimme, 49a

Haşmet Divanı, Gazel 104, s. 159, Gazel 39B'nin devamıdır.

115. Velehu, 49a

Haşmet Divanı, Gazel 107, s. 161.

116.

Mef'ülü mefâ 'ilü mefâ 'ilü fe'ülün

Hezec- - + /+ - - + /+ - - + /+ - -

1. Dil buse-i ruhsârına fırsat buladüşdi
Nev-bâve-i bu nahl-ı ümîdim oladüşdi
2. Hâsret-keş-i la'liñ olalı cām-ı meyāsā
Hün-âbe-i eşkimle dü-çeşmim toladüşdi
3. Bir âh ile atdım o büti beftereden kim
Şâhîn-i şikârî gibi kıoldan kıola düşdi
4. Seyr et nicedir seyl-i hurûş-âver-i hicrân
Bârân-ı sirişk-i gamım İstanbul'a düşdi
5. Pîçide olup pây-ı nigeş müy-ı miyâna
Hâşmet hevesim böyle tolaşık yola düşdi

117.

Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

Remel- + - - - / - + - - - / - + - - - / - + - -

1. Hem-ser olduñ zülf-i Leylâ'ya o gîsûlarla sen
Eyledin der-ķayd-ı Mecnûn 'âlemi mûlarla sen
2. Katre-rîz-i hün-ı eşk olduñ o dendâna gönül
Sübha-i mercâmı tezyîn etdiñ incülerle sen
3. Oldu sevdâ-yı nigâhıñ sürme-i âvâz-ı dil
Bendeñi lâ'l eylediñ çeşm-i sühan-gûlarla sen
4. Cünbiş-i nev-țarz ile imâ-yı vaşlıñda baña
Şanki kürk giydirdiñ ol semmûr ebrûlarla sen
5. Geh miyân u gâh zülfe Hâşmetiñ dil-bestedir
Bağladıñ gönlüm perestü-beççeveş mûlarla sen

118.

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Remel+ + - - - / + + - - - / + + - - - / + + - -

1. Ol dil-i şâfda kim h'âhiş-i vuşlat yoķdur
Ġamm-ı hicrân ile endîşe-i fûrķat yoķdur
2. Beni nâ-kâm iden iķbâl-i hünerdir yoķsa
Eşer-i kevkeb-i bahtumda şe'âmet yoķdur

116. Velehu, 49a

Haşmet Divanı, Gazel 250, s. 230.

117. Velehu, 49a, Tetimme, 50b

Haşmet Divanı, Gazel 184, s. 198.

118. 50a, Tetimme, 50b

İzzet Ali Paşa Divanı, Gazel 54, s. 194-195.

3. Lā-übālī menişe renc-i sitem itmez eşer
Rind-i bî-ķaydda pervā-yı şemâtet yokdur
4. Dil rehâ-yâfte-i girye-i hasret olamaz
Ĝarķa-i mevce-i tûfâna selâmet yokdur
5. Cevher-i rûhdur ancak sebep-i güft ü şinîd
Encümengâh-ı teşâvîrde şöhet yokdur
6. Bâşıra tevliyet-i hüsline maħrem olamaz
Vaķf-ı meşrût-ı maħabbetde nezâret yokdur
7. Lezzet-i la‘l-i lebi telhi-i âzâr iledür
Olmaz ol meyde ħalâvet ki merâret yokdur
8. Güle tevcîh-i nigâh eyleyemem gülşende
Ruħ-ı dildâr gibi anda tarâvet yokdur
9. Uĝramaz ħâne-i ħalbe ruķabâdan geçmez
Nâvek-i ĝamze-i dil-berde işâbet yokdur
10. Ehl-i ħayret idemez seyr-i mezâyâ-yı me‘âl
Çeşm-i taşvîrde yârâ-yı başîret yokdur
11. İtme bî-hûde şaķın kimseden ümmîd-i vefâ
Mâye-i tıynet-i ‘âlemde ħaķîķat yokdur
12. ‘İzzetâ sâde ise n’ola ħumâş-ı nazmuñ
Târ u pûdında belî rişte-i külfet yokdur

119.

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün
Remel+ + -- / + + -- / + + -- / + + --

1. ‘Âlemi yakmaĝa ol ħüsn-i gelû-sûz yeter
‘Âşık ödürmeĝe ol ĝamze-i dil-düz yeter
2. Beni öldürmek ise ħaşduñ eger sulţânım
Urma el ħançere müjĝân-ı ciger-düz yeter
3. Ķatl-i ‘âmm itmek için saĝt kemân isterseñ
Urma el ĝamzeñe ebrû-yı siyeh-tûz yeter
4. Ĥân mân-sûz-ı cihân olmaĝ ise ħaşduñ eger
Na‘ra-i ‘ışķ ile bir âh-ı ciger-sûz yeter
5. ‘İzzetâ mâh ile ħurşidden umma pertev
Dâĝ-ı erbâb-ı dile şem‘-i şeb-efrûz yeter

119. 51b

İzzet Ali Paşa Divanı, Gazel 58, s. 196-197.

120.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ruḥsın cānā gönülde bir mekân lâzım saña
Gevher-i yek-dānesin elbette kân lâzım saña
2. Naḫd-i gönülüm alduñ ammā gevher-i nā-yābdur
Şaḫla sulṭānum olur bir gün amān lâzım saña
3. Sīne-i billūruñı çeksem n'ola āgūşuma
Sevdigüm āyīnesin āyīnedān lâzım saña
4. Cāygāh it bir ser-āmed dilberüñ gīsūsını
Ey gönül āvāresin bir āşiyān lâzım saña
5. Sāde-rūlar cevri ider sen bī-taḫammülsin gönül
Dil virürseñ dilber-i çār-ebrevān lâzım saña
6. Sen sen ol her gördüğün nā-dāna dil virme şaḫın
Çünkü şā'irsın güzel de nükte-dān lâzım saña
7. 'İzzetā ben bildigüm dilberse maḫbūbuñ eger
Cevrine billāh çok tāb ü tüvān lâzım saña

121.

Fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Luṭfına 'uşşākı dil-ber imrenür imrendürür
Canā 'arz itdükçe ḫançer imrenür imrendürür
2. Zīb ü fer virdükçe endāma şiyāh-ı nāzdan
Ḥüsnine ol māh-peyker imrenür imrendürür
3. Mey görince rüy-ı āl üzre Edirne güllerin
Pīçiş-i destārı yek-ser imrenür imrendürür
4. Baḫsa mir'āta ne dem 'uşşākı ḫayret itmeden
Pertev-i ḫüsnin mükerrer imrenür imrendürür
5. Nazra-senc-i āb-ı ḫayvān olsa da dildārumuñ
La'l-i nāb-ı rūḫ-perver imrenür imrendürür
6. 'İzzetā vuşlat niyāzını o şūḫ-ı kec-'aṭ
Ġayra itdükçe keremler imrenür imrendürür

120. 51b

İzzet Ali Paşa Divanı, Gazel 5, s. 157-158.

121. 51a

İzzet Ali Paşa Divanı, Gazel 32, s. 179-180.

122.

Mef'ülü fâ 'ilätü mefâ 'ilü fâ 'ilün
Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Kadd-i bülendi serv-i çemâdar ol âfetüñ
Reftâr-ı nâzı rûh-ı revândur ol âfetüñ
2. Bu bâğda güşâyiş-i gül-ğonca-i ümîd
Zîr-i tebessümünde nihândur ol âfetüñ
3. Şabr idelüm cefâsına ammâ teğâfüli
Ser-mâye-sûz-ı tâb ü tüvândur ol âfetüñ
4. Renc-i firâkı her ne kadar dil-ıhrâş ise
Zevk-ı vişâli râhat-ı cândur ol âfetüñ
5. Zülf-i siyâhı hâl-i ruhı kadd-i dil-keşi
Aşüb-ı fitne-hîz-i cihândur ol âfetüñ
6. Ruhsârı üzre ham-be-ham olduça kâküli
Ser-mâye-i cünûna ziyândur ol âfetüñ
7. 'İzzet kumâş-ı hüsnine bak yoğsa çihresi
Erzân metâ'-ı rüy-ı dükkândur ol âfetüñ

123.

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. O tıfl-ı nâz-perverdüm dil-i dîvânesiz olmaz
Gül-i üşkûfte bülbülsüz şemi' pervânesiz olmaz
2. Dil-i bî-'ışkda âmed-şüd-i enfâs olur zâyi'
Nizâm-ı dahl ü harc-ı hâne şâhib-hânesiz olmaz
3. Serüñde dâğdan dervâzeler revzenler aç zîrâ
Sarây-ı pādşâh-ı 'ışkdur kâşânesiz olmaz
4. Mağabbet gevheri ser-der-hevâsın dil-ıharâb ister
O bir gencine-i ser-bestedür vîrânesiz olmaz
5. N'ola ârâmgâh-ı hâli olsa sâye-i zülfî
O bir dâm-ı girih-gîr-i belâdur dânesiz olmaz
6. Dili derd-âzmâyân-ı firaķuñ 'uğdedâr
Şümâr-ı rûz-ı miñnet sübha-i şad-dânesiz olmaz
7. Gönülde eyleyen 'ışk-ı mecâzîdür şuverkâri
Berehmen-sîretâb-ı ârzü büt-hânesiz olmaz

122. 51a

İzzet Ali Paşa Divanı, Gazel 79, s. 211-212.

123. 52b

İzzet Ali Paşa Divanı, Gazel 62, s. 198-199.

8. Ser-i zülfinde yārūn kıl ü kâl āvāze-gīr oldı
Ser-ā-ser ḥ̣ābgāh-ı fitnedür efsānesiz olmaz
9. N’ola dil rüz u şeb izhār-ı sūziş itse derdinden
Semender-meşrebān-ı ‘ışık āteş-ḥānesiz olmaz
10. Maḥabbet mübtelāsın ‘İzzetā ḥātır-ḥarāb eyler
O bir gencīne-i ser-bestedür virānesiz olmaz

124.

Mef’ūlü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün

Muzāri’ -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Ol dil-ber-i yegāne hezār-āšnā imiş
Şūretde ‘āşık aldadıcı dil-rübā imiş
2. Şık Şık gelür iken giderek nāza başladı
Bildik ki ḡayra mā’il imiş bī-vefā imiş
3. Evvel vefāya meyl idenūñ şimdi añladuḡ
Bir ḥaddi var imiş ki verāsı fedā imiş
4. Hep zā’il oldı naḡş-ı maḥbbetdeki rūsüm
Bildik vefāda şan‘atını sīmyā imiş
5. Biz çīn-i zūlfine ḡapılıb bilmedük dirīḡ
Andan vefā ümīdini itmek ḥaḡā imiş
6. Jengār-beste oldı küdüretle ‘ākıbet
Āyīne-i ḥulūşı meger bī-şafā imiş
7. Olduḡ firīb-ḥurde-i va’d-i dürüḡı biz
Dildādegāna āl idici pür-cefā imiş
8. Ser-māye-i taşavvurum oldı ziyān-pezīr
Yārūn meger mu‘āmelesi şūretā imiş
9. Ḥāmūş yaḡdun ‘ālemi sūzişle ‘İzzetā
Bildük ki yārdan ḡarazun iştikā imiş

125.

Mef’ūlü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün

Muzāri’ -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. ‘Uşşāḡa zaḡm-ı sīne degül zaḡm-ı cān gerek
Zīrā ki bergüzār-ı maḥabbet nihān gerek
2. Ol küşt-gīr-i nāz ile gücdür muḡāvemem
Zūr-ı ḡama başılmaḡa r pehlevān gerek

124. 52b, Tetimme, 52a

İzzet Ali Paşa Divanı, Gazel 75, s. 208-209.

125. 52a, Tetimme, 53b

İzzet Ali Paşa Divanı, Gazel 80, s. 212-213.

3. Erbāb-ı ‘aql ye’s ile āsūdedür müdām
Taḥṣīl-i kāma devr-i felekde zamān gerek
4. Ḥaṭṭ-ı siyāhı kıalsa ‘aceb mi ‘izārına
Nūr-ı siyāhdan aña bir sāyebān gerek
5. Maḥṣūl-i baḥr ü kānı virürseñ de istemez
Āgūṣ-ı ehl-i derde hemān bir cūvān gerek
6. Öpdür lebūñ ya rüyuñı kim ḥastegānına
Ma‘cūn-ı kırmız olmaz ise cāvidān gerek
7. Ḥamyāze-i ḥumār ile işkestedür gönül
Sākī yetiṣdür aña mey-i erġavān gerek
8. Āgūṣa çek o dilber-i mevzūn-ķāmeti
Gülṣen-sarāy-ı sīnede serv-i ķemān gerek
9. Virme lisān-ı ‘āleme sırr-ı maḥabbeti
Hem-rāz-ı ehl-i ‘ıṣķ begüm bī-zebān gerek
10. Kıaldı nigāh-ı ḥasretüm anda nevāziṣ it
Devlet-sarāy-ı ḥüsnine bir mīhmān gerek
11. Sāz-ı niyāz başķa düzendür viṣāl için
Āhengi nāle perdeleri el-amān gerek
12. Yaz mā-cerā-yı ḥālet-i hicrāna ‘İzzetā
Ṣeh-nāme-ḥān-ı ‘ıṣķa yeñi dāstān gerek

126.

Mef‘ūlü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün

Muzāri’ -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Olduķda tār-ı kākül-i cānān bölük bölük
Ṣabr u ṣikībüm oldu perīṣān bölük bölük
2. Gitmekde sūy-ı gülṣene ṣahbā sebū sebū
Gelmekde bezm-i ṣoḥbete rindān bölük bölük
3. Ben girye eyledükķe gören dūd-ı āhumı
Zann eyler oldu ebr-i bahārān bölük bölük
4. Bāġa sehī-ķadān ṣalınmaķda sū-be-sū
‘Uṣṣāķ seyr-i ḥüsne ṣitābān bölük bölük
5. Güsterde dehre ferṣ-i leṭāfet ķemen ķemen
Āmāde bezm-i ṣoḥbete ḥübān bölük bölük
6. Ṣevķ-i ķudüm-ı yār ile düşmiṣ ṭaraf ṭaraf
Ṣeh-rāh-ı intizāra ḥıyābān bölük bölük

126. 53b

İzzet Ali Paṣa Divanı, Gazel 82, s. 214.

7. Sen ‘İzzetâ muķīm-i der-i hānesin dağı
Seyr itmede Hısār’da yārān bōlūk bōlūk

127.

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ān gerek dil-berde endām olsa da māni‘ degül
Çeşm ü ebrūsı siyeh-fām olsa da māni‘ degül
2. Ten bürehne bir temāşādur ğaraż ol dil-beri
Cāme-h̄āb olmazsa hāmmām olsa da māni‘ degül
3. Bezme teşrīfüñle revnaķ vir çü mäh-ı çārde
Şubh-dem olmazsa aḡşām olsa da māni‘ degül
4. Bāde nüş itmek ne ‘ālemdür sifāl-i köhnedden
Bezm-i meyde sāķiyā cām olsa da māni‘ degül
5. Rūzedār-ı ‘işķuña va‘d it hemān būs-ı lebüñ
Mühlet-i incāzı bayram olsa da māni‘ degül
6. Ben o kāfir-beççenüñ oldum esİR-i kāküli
Düşmen-i āyīn-i islām olsa da māni‘ degül
7. Kākül-i ḡam-der-ḡamuñla zīb ü fer vir rüyuña
‘Āşık-ı üftādeye dām olsa da māni‘ degül
8. ‘Āşıküñ maķşūdı şarmaķdur seni bāzūsına
Vaşldan me‘yūs u nā-kām olsa da māni‘ degül
9. Bezm-i ‘işretdür a kāfir söyle sen ṡurma hemān
Luṡf ile olmazsa düşnām olsa da māni‘ degül
10. Nev-zemīn-i tāde eyle Nedīm’e pey-revī
‘İzzetâ şı‘rūñ biraz ḡam olsa da māni‘ degül

128.

Mef‘ülü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün
Muzāri‘ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Göstermesün o meclisi Allah Zü’l-celāl
‘Āşık zebün-ı dilber ola ṡālib-i vişāl
2. Düşmenlerim bu derde esİR olmasun k’ol
Āmāde yār vuşlata dildār bī-mecāl
3. Müşkül degil midir ḡalasıñ teşne kām-ı ye’s
Dest-i ümīde girmiş iken çeşme-i zülāl

127. 53a

İzzet Ali Paşa Divanı, Gazel 88, s. 218.

128. 53a, Tetimme, 54b

Gazel İzzet Ali şiirleri, içerisinde yer alıp divanında bulunmamaktadır. Şiirde mahlas kullanılmamıştır.

4. Geh dem be dem zebūn olasın şürm ile bu dem
Dilberde iştiḥā bula gitdikce istifāl
5. Müşkül bu da beraber iken hisse-i sürür
Ağyār-ı şādımān ola ger rence-i melāl
6. Olmadı zor nā-ḥaḳ tebdīr-i kārgīr
Ḥayfā ki gelmedi girih-i kāma inhilāl
7. O māh çehre gicelemişken garībdir
Bāzūlar yer tehī kala çün sudan hilāl
8. Gelmiş dehānıma turalım lokma-i ümīd
Bir bī-nasīb dil efserde-i kelāl

129.

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Kaşd-ı teşrīf idicek ‘āşıḳa ol āfet-i Rūm
Müjde-i maḳdemīn evvel getürür şevḳ-ı ḳudūm
2. Mūcib-i rāḥat olur ḳahr-ı felek süflīye
Ḥazḳ ider ‘ālem eger cümle ḥarāb olsa da büm
3. Nazar it ser-keş olanlar bulamaz āsāyiş
Geçürür sūz u güdāz ile heme ‘ömrin mūm
4. Devlet-i pā-be-rikāb-ı felege aldanma
Yerde ḳalmaz bu meşeldür begüm āh-ı maḫlūm
5. ‘İzzetā zūr-ı mey-i köhne ile def‘ eyle
Ġamm-ı eyyām derūn-ı dile itdükçe hücūm

130.

Mef‘ūlü fā‘ilātü mef‘ūlü fā‘ilün
Muzāri‘ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Zaḥm-ı ḥadeng-i ḡamzesi cān ü cigerededir
Göz degmesün efendi meded gizli yerdedir
2. Bir ber-güzārın istedim ol dil-rübā didi
Tīr-i müjem geçerse göñülde nazardadır
3. Ġavḡā-yı ḥüsn ü ‘aşḳ ola tā bulmaz intihā
Ol mācerā miyān-i dil ü çeşm-i terdedir
4. Altun şuyunda māhī-i sīm ‘aks-i māh-ı nev
Pür-āb-ı ḥançer olmuş o zerrīn kemerdedir

129. 54b

İzzet Ali Paşa Divanı, Gazel 94, s. 222.

130. Velehu, 54a

Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 29, s.221.

5. Merdān-ı himmeti zen-i dünyā zebūn ider
Bu ‘arşanuñ teḥāmil-i nā-merdi mürdedir
6. Bir kere sende perde-bürünān-ı sāzdan
Gūş it ki gūş-māl-i felek perde perdedir
7. Ḥall itdi bend-i girih-gīr-i kākūli
Rāğīb ise henüz o sevdā o serdedir

131.

Fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilūn
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Şanma kim dā‘ire-i şeyḫi kerāmetle döner
Ehl-i cūd eylediği feyz-i semāhatle döner
2. Oldu rūşen baña hem-şüret-i fānūs-ı ḥayāl
Çarḫ-ı ser-geşte daḫi tāb-ı muḥabetle döner
3. Āb-ı ḥākindedir āsār-ı feraḫ mey-kedenūñ
Kim ki endūh ile ‘azm itse meserretle döner
4. Görse aḡyār ile cānā seni hem-bezm-i şarāb
‘Aşıkuñ ḳalbi kebābe tef-i ḡayretle döner
5. Dürd ü şāfī ne ise Rāğībā hep yeksāndır
Bendelikden anı zann itme küdüretle döner

132.

Fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilātūn fā‘ilūn
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Neşve-i şahbā-yı ḫikmet cām-ı endişemdedir
Cilve-i şūḫ-ı perī-zād-ı sūḫan şişemdedir
2. Dāḡ-ı reşkim bī-sütūn Şīrīn-helāk şan‘atım
Ḥūnı şad-Ferhād-ı nā-ḳābil dem-i tişemdedir
3. Melce-i erbāb-ı himmet ehl-i himmetdir yine
Şerze şīrānuñ künām-ı rāḫatı pīşemdedir
4. Ehl-i berkūñ feyzi bendendir ne ḡam bī-berk isem
Ḳuvvet-i neşv ü nemā-yı mekrümet rişemdedir
5. Pür-güherdir genc-i dil Rāğīb eger kīse-tehī
Māye-i cūd u ḡinā ḫab‘-ı kerem-pīşemdedir

131. Velehu, 54a
Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 32, s.224.
132. Velehu, 54a, Tetimme, 55b
Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 33, s.225.

133.

*Mef'ülü mefâ 'ilü mefâ 'ilü fe'ülün**Hezec- - + /+ - - + /+ - - + /+ - -*

1. Bezm-i araba cām-ı mey neşve-fezāyız
Dest-i edebe sübhā-ı ezkār-ı Hüdāyız
2. Olsağ ne adar kīse-tehī nağd-i ğınādan
'İrfān ile maħsūd-ı kirām-ı vüzerāyız
3. Meşhūdumuz aħbābdan endūh u kederdir
Bağ ħikmete kim nüşā-ı ihvān-ı şafāyız
4. Āvāzımızuñ revnağıdır şöhret-i ğülşen
Bülbül ğibi her çend bī-berk ü nevāyız
5. Teklīf ü tekellüfle degil meşreb-i taşdı'
Bir büseye āni' olur ülfete ğedāyız
6. Bir ğüne bizi eyledüñ ey şūğ ferāmūş
Ĝüyā ki ħayālünde senüñ ħarf-i vefāyız
7. İhlāşımızuñ görmedik āşārını ħālā
Āğüş-ı tereddüde meğer ħayr-du'āyız
8. Dem-sāz-ı şabā oldu Rühāvī bize Rāğıb
Dil-beste-i zincir-i ser-i zülf-i Rühāyız

134.

*Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün**Remel+ + - - / + + - - / + + - - / + + -*

1. Fıkr-i zülfüñ ile bir dil ki perīşān olmaz
Ser-ber-āverde-i ser-rişte-i sāmān olmaz
2. Feyz-i Hāğdır eşerüñ bā'ışı esbāb degil
Dest-i cinnīde niğin mühr-i Süleymān olmaz
3. Dem-be-dem dāğ-ı derūnum açılıb an ağlar
Bāğ-ı ğam-perver-i dilde ğül-i ħandān olmaz
4. Çāke elyağ nesi var perde-i nāmūsdan
'Āşık-ı dil-şödede dest ü ğirībān olmaz
5. Hāyret-i addüñ ile şüret-i dīvār oldu
Ba'd-ezin serv bu āmetle ħırāmān olmaz
6. İtdi devr-i amerüñ fitnessi ħaţtuñda zühür
Var mı ol ħavf ile ser-geşte dil rezān olmaz

133. Velehu, 55b

Koca Râğıp Paşa Divanı, Gazel 89, s. 282.

134. 55a

Koca Râğıp Paşa Divanı, Gazel 91, s. 284.

7. Râgıbâ debdebe vü haşmet olandır nâdim
Sâlik-i râh-ı kanâ'atde peşimân olmaz

135.

Fâ 'ilātün fâ 'ilātün fâ 'ilātün fâ 'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

1. Mey-Keşân-ı bezm-i 'aşkuñ cām-ı billür istemez
Serverân-ı kişver-i ğam tâc-ı fağfūr istemez
2. Pür-hevâdır kâse-i ser pür-nevâ nây-ı gülü
Bezm-i erbâb-ı muhabbet nây ü tanbūr istemez
3. Gül gibi işgüfte-rü sünbül gibi âşüfte-mü
Şüh arar dil duhter-i rez gibi mestür istemez
4. İsterüz çeşmüñ harâb-ı bâde-i nâz olduğun
Hânedân-ı fitneyi hiç kimse ma'mūr istemez
5. Eylemiş âmâde sāmân-ı nizâmın çeşm ü leb
Bir kıyâmetdir haţuñ kim fitne vü şūr istemez
6. Yek temenniden müyesser olsa da kām-ı dü kevn
Külfet-i havf ü recâyı tab'-ı mağrūr istemez
7. Sâ'id-i bahtunda Râgıb var ise nîrû-yı fer
Nice tâb-ı düşmen olmak kuvvet ü zūr istemez

136.

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Hezec + - - - - / + - - - - / + - - - - / + - - - -

1. Sebük-sāmân-ı taqlide hakikat çille-püş olmaz
Hevâdan mevce-i taşvîr deryâda huruş olmaz
2. Girân gelmez veķârı ehl-i feyzüñ müstemendâne
Sebû-yı bâde mey-ğ'ârân-ı şevka bâr-düş olmaz
3. Fürüzândır cerâğ-ı şöret-i pervâne tâ-maşşer
Zebân-ı şu'le-i âvâz-ı hāmūşan hamūş olmaz
4. Kader kârın ider sen ğ'âh ğafil ğ'âh hüşyâr ol
Harîf-i zūr-ı bāzû-yı kazâ tedbîr-ı hüş olmaz
5. Hayâl it nisbet-i rengîn-ı hüsnü 'aşkı vaqt ile
Sadâ-yı âteşin-i bülbüle gül gibi güş olmaz
6. Büzürgâne hemîşe terk-i ârâyışdedir zînet
Kabâ-yı çarĥ-ı aţlas sâdedir anda nuķuş olmaz

135. 55a

Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 71, s. 264.

136. Velehu, 56b

Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 72, s. 265.

7. Zamān olmaz müsā'id ya mekān ya sākī-i devrān
Bu 'iřret-gehde dil-ḥ'āh üzre Rāgıb 'ıyř u nūř olmaz

137.

Mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün
Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Hezār-aḥbāb olan ehl-i televvünden vefā gelmez
Bu gülşenden meřām-ı şevka bŷy-ı āřinā gelmez
2. Ziḥam-ı ārzŷ ḥŷn-ābe-i ḥaşret keder vırmez
Anuñ çŷn ḥayli demlerdir peyām-ı dil-rübā gelmez
3. Ya destāvız-i nāziřdir ya dāğ-ı tāze-i renciş
Tehī berk ŷ nevā-gŷy-ı dil-ārādan řabā gelmez
4. Döner tŷl-i emelle vāz'ı gittikce resen-tābe
Ḥayātından ta'able pīr-i şad-sāle ğinā gelmez
5. Ser-i hem-meşrebi dŷrd-keřān-ı bezm-i ḥaşretle
Mezāk-ı ārzŷya ḥoř gelŷr lākin řafā gelmez
6. Gelŷr mişli dem-i cān-baḥř-ı 'isā siḥr-i Hārŷtuñ
Lebŷn çeřmŷn gibi siḥr-āferīn řirīn-edā gelmez
7. Tekellŷf itme Rāgıb imtiḥān-ı ehl-i da'vāde
Mihekk-i i'tināye şalb-i erbāb-ı riyā gelmez

138.

Fā 'ilātŷn fā 'ilātŷn fā 'ilātŷn fā 'ilŷn
Remel- + --- / - + --- / - + --- / - + ---

1. Matlabuñ zŷll ile maḥlŷka mŷdārā vırmez
Viren Allāhdır ey dil beg ŷ pāřā vırmez
2. Bir tecelli idi Mŷsāya da kim el virdi
şecer-i řŷr hemişe yed-i beyzā vırmez
3. Bilŷrem 'aşkdan āzādelige 'aşıksın
Saña bu ruḥřatı ammā dil-i řeydā vırmez
4. Feyzi yoşdur ne şadar olsa da zībā taḥlīd
Gŷl-bin-i bāğ-ı muşavver gŷl-i bŷyā vırmez
5. Zaḥm-ı tiğ u tīre germese gögsŷn miğfer
Başı üzre yiri řŷcā'an āña bī-cā vırmez
6. Yine ḥŷřyārlığa em leb-i sākīden olur
Saña bu neşveyi Rāgıb mŷl ŷ řahbā vırmez

137. Velehu, 56b
Koca Rāgıp Paşa Divanı, Gazel 75, s. 268.

138. Velehu, 56a
Koca Rāgıp Paşa Divanı, Gazel 78, s. 271.

139.

Mef'ülü fâ 'ilätü mefâ 'ilü fâ 'ilün
Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Peyğâm-ı pûç-ı vaşl ile dil-şâd olur muyuz
Küh-ı ğamz-ı nesîm ile ber-bâd olur muyuz
2. Ta bilmedikce kayd-ı rehâdan halâşımız
Mağrûr-ı dâm-ı şîve- i şayyâd olur muyuz
3. Olsağ hezâr zağm ile me'yûs-ı 'âfiyet
Memnûn-ı luğf-ı merhem-i ħussâd olur muyuz
4. Sâmân-ı sûz-ı ħarmen-i şabr olsa da sitem
Hengâm-ı germ-i şu'le-i feryâd olur muyuz
5. Olduğ ħarâb-ı dehr o kadar ħızrî eylese
Ta'mire nâmzed meger âbâd olur muyuz
6. Biz ħağğ-ı dil-keş-i kalem-i şun'-ı görmüşüz
Ĥayrân-ı nağş-ĥâne-i Behzâd olur muyuz
7. Çıkmağda cerr ü celbe kerâmetlerüñ soñı
Râğıb firîb-i ħurde-i zühhâd olur muyuz

140.

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Nigâhım gül-be-çeşm-i ħasret-i dîdârdır sensiz
Şaf-ı müjgânlarım ħâr-ı ser-i dîvârdır sensiz
2. Şeb-i firğat tecellî-zâr-ı ħasretdir ħayâlünle
Nihâl-i medd-i âhım nağl-i âteş-bârdır sensiz
3. Serer şebnem gül âteş serv-i ser-keş şu'le sünbül dūd
Ser-â-pây-ı gülistân 'ayn-ı âteş-zârdır sensiz
4. İder ħûn girye dâğ u câme-i nîlide mâtem âh
'Aceb tâb-ı teb-i firğatle dil bîmârdır sensiz
5. Ser-â-ser şöyle seyr-âheng-i feryâd ü nevâ-sâzım
Gülü ney üstüh'ân-ı sîne müsîkârdır sensiz
6. Degil ârâm-ı râğat zindeğî düşvâr olur cânâ
Ten-i bî-tâbıma rûğ-ı revânım bardır sensiz
7. Nîgeh çeşmimde neşter her nefes sînemde bir ħançer
Muğşşal Râğıbâ 'ömrüm ħayât âzârdır sensiz

139. Velehu, 56a

Koca Râğıp Paşa Divanı, Gazel 80, s. 273.

140. Velehu, 57b

Koca Râğıp Paşa Divanı, Gazel 81, s. 274.

141.

Meftā 'ilün fe'ilātün meftā 'ilün fe'ilün
Hezec+ ---/ ++--/ +---/ ++-

1. Ne kaçır-ı dil-keş-i gülşen ne şahın-ı bağ ararız
Şu tengnâde hemân kûşe-i ferâğ ararız
2. Olub meşâm-ı hezâr ârız u zükkâm-ı vişâl
Henüz şemîm-i gül-i kâme biz dimâğ ararız
3. Rızâya hüküm-i kazâda muvâfıkız ammâ
Bir âzürde-mezheb-i inşâfda mesâğ ararız
4. Delîl-i 'aqlî idüb reh-nümâ-yı hazret-i dost
Fürûğ-ı mihr-i yâķût-ı mâhdan çerâğ ararız
5. Zemîn-i sine-i gâvişde nük-ı tîşe-i âh
Sezâ-yı kîse-i taḥsîn-i naķd-i dâğ ararız
6. Vüfûr-ı himmet ile Hızır-ı gümrehân olalım
Niçün bu vâdî-i hayretde biz sürâğ ararız

142.

Meftā 'ilün fe'ilātün meftā 'ilün fe'ilün
Hezec+ ---/ ++--/ +---/ ++-

1. Lisân-ı hâl gibi nuṭķ-ı hoş-edâ olmaz
Ḥuşûl-ı kâm-ı dile böyle bir recâ olmaz
2. O tünd-hû güzele 'arz-ı müdde'â olmaz
Eger olursa da ta'bîr-âşinâ olmaz
3. Bize mu'in ü müded-res şu baḥr-i hayretde
Ḥüdâ olursa olur yoḥsa na-Ḥüdâ olmaz
4. Tarîķ-ı 'aşķda herkes imâm-ı sünnetdir
Bu yolda şöhret ile kimse muķtedâ olmaz
5. Giden yolunda yorulmaz meşeldir evvelden
Hiç istiķâmete mânend bir 'aşâ olmaz
6. O nev-nihâlden itme ümmîd-i meyve-i kâm
Bu ḥâm dâ'iyeye düşme Râğibâ olmaz

141. Velehu, 57b
Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 83, s. 276.
142. Velehu, 57a
Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 84, s. 277.

143.

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Muzaffer vaqt-i firşatda 'adūdan intikām almaz
Mürüvvet-mend olan nā-kāmī-i düşmenle kām almaz
2. Şaķın ey herze-tāz-ı nev-süvār-ı eşheb-i devlet
Çıkar elden 'inānuñ tevsen-i naķvet licām almaz
3. Çep-endāzī-i çarķ-ı dūnı itdim ben de imzā kim
Nigīnuñ naķşı ma'kūs olmasa cevherle kām almaz
4. Gören ħam-geşte ķadd-i māhı mihrüñ imtinānından
Degil deryūze erbāb-ı keremden zerre vām almaz
5. Libās-ı nev-be-nevle ey olan ālāyişe mā'il
Kemālūñden ħaber vir kimse senden iħtişām almaz
6. Niçe memnūn-ı destāvīz-i luţf olsun ŧabī'at kim
Ĥayāl-i imtinān eyler aħıbbādan selām almaz
7. Dil-i pür-ĥūnını hem sāġar u hem mey bilür Rāġıb
Ĥüdāyī mest olan mānend-i lāle deste cām almaz

144.

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Gül-i ra'nası bezmüñ saġar-ı şahbā yirin ŧutmaz
Her āteş tāb-ı mihr-i tārūm-ı vālā yirin ŧutmaz
2. Fūrūġ-ı ĥüsne baķ şıyt-ı bülend-i 'aşķı seyr eyle
Hezārāñ olsa gül bir bülbül-i şeydā yirin tutmaz
3. Olur bu şubĥa dek ol bām-dād-ı ĥaşre dek sūzān
Fitil-i dāġ-ı 'aşķuñ şem'-i bezm-ārā yirin tutmaz
4. Behişt oldur mezāķın anda icrā eyleye ādem
Virilse Ķayşa pehnā-yı cinān şahrā yirin tutmaz
5. Ĥüdā göstemesün ŧūfān-ı eşkim ķalsa cūşişden
Ĝubār-ı ġam ŧutar dil 'ālemin deryā yirin tutmaz
6. Şehīd-i nāzı ĥākinde o şūĥ-ı nāzik-endāmuñ
Olursa nūrdan serv ol ķad-i bālā yirin tutmaz
7. Mişāl-i ĥaşv mışra' feyzi yoķdur her teng zarfın
Ťutar yir geçse şadra Rāġıbuñ ammā yirin tutmaz

143. Velehu, 57a

Koca Râġıp Paşa Divanı, Gazel 79, s. 272.

144. Velehu, 58b

Koca Râġıp Paşa Divanı, Gazel 85, s. 278.

145.

Mef'ûlü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün
Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Olmuş sirişte maye-i ğamla hamîrimiz
Perverde- i tennür-1 elemdir feţîrimiz
2. Olduĝsa bî-nevâ hele me'mün-1 âfetiz
Yokdur yanarsa 'âlem içinde haşîrimiz
3. Eyler gül-âb sûziş-i haşretle gülleri
Bir naĝme itse bülbül-i âteş-şafîrimiz
4. Biz himmet-i bülend ile kim 'arş-pâyeyüz
İtmez ħabâsin atlas-1 çarĝ eñ haĝîrimiz
5. Sāmân-1 'aĝl u fikr-i dili aldı cevri ile
Virdi ħarâbe mülketi ħayfâ emîrimiz
6. Evvel girift-i zülf idi dil şimdi bend-i ħaţ
Kâfirde özge kâfire düşdi esîrimiz
7. Râĝib şuver-i nüvîs-i ħıyâmet-ħadân olub
Âvâz-1 şüvere ħande-zenândır şarîrimiz

146.

Mef'ûlü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün
Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Ħarf-i niyâz ehl-i muĥabbet ses istemez
Râz-1 derûn-1 'aşîĝa maĥrem kes istemez
2. Mânend-i âfitâb yeter çeşm-i pür-siyâh
Muĝ-peçe-kâne tarz-1 Cezâyir fes istemez
3. Târ-1 nigâhı bend-i ħaţĝ-1 tâze-res gerek
Rûy-1 nigârı âyîne-veş emles istemez
4. Menĝûrîdır muĝâyir ħab'ı her âdemüñ
Kim keslik itse kendüye de nâ-kes istemez
5. Ķoymaz raĝîb deyü sirişti derinde yâr
Çârüb iderse rişini de özkes istemez
6. Bülbül-i semender-i âteşi güldür bu gülşenüñ
Tarĝ-1 esâs-1 ħânesi ħar u ħaş istemez
7. Tâb-âver olmuyor o perî-çehre Râĝibâ
Bundan ziyâde sûzişi besdir bes istemez

145. Velehu, 58b
Koca Râĝıp Paşa Divanı, Gazel 86, s. 279.
146. Velehu, 58a
Koca Râĝıp Paşa Divanı, Gazel 87, s. 280.

147.

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Kimse cem‘iyyet-esbābı ser-ā-ser bulamaz
Cām-ı billür bulursa mey-i aḥmer bulamaz
2. Meş‘al-i mihri ile geşt itse felek dünyāyı
Bir daḥi sencileyin māh-ı münevver bulamaz
3. Müzd-i ḥüm-gāh-ı ḡumūm oldu derūnum o kadar
Gelse şādī vü ṭarab ḥāṭırına yer bulamaz
4. Olmayan māye-i feyz-i ezeliiden sīr-āb
Āb-ı Hızır yine Hızır olsa da rehber bulamaz
5. Ṭāli-i mihre müsādif görünür ṭal‘at-ı yār
Şöhret-i ḥüsni bu revnaḡda güzeller bulamaz
6. İster ammā leb ü dendānuñı vaşf eyleye yar
Baḥr-i endişede herkes dür ü gevher bulamaz
7. Sen bulursun yine Rāḡıb gibi şeydā amma
O senüñ gibi cefā-pişe sitem-ger bulamaz

148.

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Olmadıḡça tā güsiste rişte-i medd-i nefes
Gevher-i maḡşūduna ḡavvāş olur mı dest-rest
2. Şevḡ-i rāh-ı Ka‘be-i kūyuñla germ-efḡān olub
Nāle-i dil oldu piş-āheng-i feryād-ı ceres
3. Ver ferāḡ-ı bāli her çend olsa da bī-bāl ü per
Ḳayd-ı āb u dāneden āzādedir murḡ-ı ḡafes
4. Rişte-i ṭül-ı emel ser-bend-i zülf-i yārdır
Düşme sevdā-yı rehāye ey gönül ümmīdi kes
5. İmtiyāz-ı nīk ü bed olmaz ser-i āzādedede
Sāile bāl-i ḥümā farkında yā perr-i meges
6. Bār-ı düş-ı ḥürmet eyler kim görürse ḥum gibi
Mest-i bā-temkīne rehzen mi olur ḥavf-ı ‘ases

147. Velehu, 58a

Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 82, s. 275.

148. 59b

Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 92, s. 285.

2: Oldu: Aldı RD.

7. Cām-ı ser-şār-hevānuñ hoşdur ammā neşvesi
Derd-i serdir çün ħumārı eyleme Rāğıb heves

149.

Mefā ‘ilün fe ‘ilātün mefā ‘ilün fe ‘ilün
Hezec+ --- / ++ -- / + --- / ++ --

1. Esīr-ı renc ü ‘anā ehl-i cāh u devlet imiş
O kadar devleti kim bilmedik kana‘at imiş
2. Belā-yı şöhet-i ebnā-yı cinsi bildirdi
Behiştı Ādeme kim kūşe-i ferāgat imiş
3. Sūhan-şinās oluyor kim ki bī-vefā olsa
Meger zemānede ğaddārlık zerāfet imiş
4. Muķābil āyīnedir yek-digerle sāde-ruĥān
O şūĥı hem iden āşüfte-dil bir āfet imiş
5. Zuhūr-ı fitne-i ĥaṭ idi mev‘id-i vuşlat
Ġarāz bilindi ki nezdiki -i kıyāmet imiş
6. O kendi ĥüsnüne meftūn imiş ĥaṭā itdūñ
Muĥabbet ol büte müstelzim-i reķābet imiş
7. Şafā-yı ṭab‘-ı başiriden añladım Rāğıb
Cihāne güm-nazarı mücib-i başıret imiş

150.

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün
Remel- + --- / - + --- / - + --- / - + --

1. Dāğ-ı ‘aşkuñ sine-i āzāde bī-bā-kāne baş
Sikke-i sultān-ı ĥüsnüñdür meded şāhāne baş
2. El virürse bir daĥi pādāşi-i şevķ u ṭarab
Ayağūñ meclisde denk al sāķiyā rindāne baş
3. Yeter ṭa‘n-ı daĥle itme vaz‘-ı aġyāri hedef
Var benān-ı i‘tirāzı şive-i cānāne baş
4. Herze sevdā-yı meṭā‘-ı şöhet itmez bunda sūd
Naķş-ı tamġāyı ķabūlı kāle-i ‘irfāne baş
5. Ey ĥayāl-i yār başmazsuñ ķadem rūy-ı dile
Seyrdir ya şüretinde dīde-i giryāne baş
6. Dūd-mān-ı zühdi ķıl ĥasretle ĥākister-nişin
Bağruña ol tıfl-ı āteş-ĥūyı yāne yāne baş

149. Velehu, 59b

Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 93, s. 286.

150. Velehu, 59a

Koca Râgıp Paşa Divanı, Gazel 97, s. 290.

7. Çıkmasun nāmuñ felekde Râğıb ol meh-rû ile
Mühr-i mihr-i dil-güdâzı nāme-i ketmāne baş

151.

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Hezec+----/+----/+----/+----

1. Hādeng-i ʔa'n-ı ağıyār ile şanma derd-i ser çekmiş
Göñül suhte-i eyyām-āşinādır çilleler çekmiş
2. Kūdūretten nola kıalsa tehī hūmḥāne-i gerdūn
Ki yokdur bezm-i ğam rıtl-ı girānın ben kıadar çekmiş
3. Hüveydā şūret-i ḥaṭṭuñ mıdır mir'āt-ı rüyuñla
'Aceb dūd-ı dil-i 'aşık mıdır rāh-ı seher çekmiş
4. Taḥammül idemez bār-ı girān-ı minneti insān
Çekenler ḥarмениşdir ḥāric-i ʔavķ beşer çekmiş
5. Söz olmaz cezbe-i dil-keş-edā-yı şeyḥ-i mekkāre
Kerāmet 'āleminde tekyeye dūn bir püser çekmiş
6. Cihānda görmedim bir vefķ-ı dil bir kām-yāb olmuş
Kimi gördümse hemyān-ı taşavvurdan zarar çekmiş
7. Felekde hāle gördüm kıurş-ı mehden dāğ-ber-dildir
Bu şeb var ise Râğıb sīneye bir sīm-ber çekmiş

152.

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Hezec+----/+----/+----/+----

1. Yatur medhūş ol āfet tāb-ı mujġānuñ şarāb almış
Gözünde kıalmamış sāmān-ı fitne düzd-i ḥ'āb almış
2. Çırāğān oldu gülşen şu'le-i āvāz-ı bülbülden
Dehān-ı ğoncedendir ḥ'āb iken bŷy-ı gül-āb almış
3. Hüveydā çeşm-i giryānımda baksañ kıağı cānibden
Ḥayālūñdür o ser-keş serv kim eṭrafın āb almış
4. Baķan maḥbūblar şermendelerdir kendi 'aksinden
Ruḥundan ol kıadar āyīneler reng-i ḥicāb almış
5. Dimiş bī-çārelkdir çāre-i 'aşķ ol ʔabīb-i nāz
Marīz-ı bister-i ḥasret bu ğün şāfi-cevāb almış
6. Ḥarāb erkān-ı ḥüsni līk ber-pā ʔāk-ı ebrūsı
'Aceb mihrāb imiş feyz-i du'ā-yı müstecāb almış

151. Velehu, 59a

Koca Râğıp Paşa Divanı, Gazel 95, s. 288.

152. 60b

Koca Râğıp Paşa Divanı, Gazel 94, s. 287.

7. Yed-i beyzâ-yi i'câza 'aceb mi nice tâb olsa
Fürûğ-ı sâ'idüñden pençe-i hürşid nâb almış
8. Kûmâş-ı rûy-ı dest-i vaşluña h'âhân iden Râğıb
Varub çin-i cebinüñden meṭâ'-ı pîc ü tâb almış

153.

Meṭâ 'ilün meṭâ 'ilün meṭâ 'ilün meṭâ 'ilün
Hezec+ - - - - / + - - - - / + - - - - / + - - - -

1. İdüb pîçide zülfün hâl-i 'anber-fâme uydurmuş
Sevâd-i mülk-i hüsnün mâhir-dîm-i şâme uydurmuş
2. Tekellüf ber-ṭaraf bir başka vâdî eylemiş peydâ
Kâbâ-yı sebzın ol serv-i revân endâme uydurmuş
3. Ne minnetler idüb bād-ı şabâdan nâzlar çekmiş
Perîşanlıqda zülfün tâ dil-i nâ-kâme uydurmuş
4. Degil tedbîr ile bir ferd kâder maḥv ü işbâta
Sütür-ı nüṣṣa-i taqdîre kimdir hâme uydurmuş
5. 'Aceb mi peyrev-i ebnâ-yı dehr olmuş ise Râğıb
O da vâdî vü refṭârın baḳub eyyâme uydurmuş

154.

Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün
Remel- + - - - / - + - - - / - + - - - / - + - - -

1. Kâr-fermâ-yı kâder-kâr-geh-i kudretde
İtdi bir gevher-i tâbâna beni rüşen-ger
2. Necm-i şâķib nüh-güher mâh-ı sa'âdet Pertev
Ufķ-ı ma'rifet-i mihr-i münîr-i hâver
3. Gerçi pâkîze şirişt âyîne-i şafvetini
Minnet-i şayķal-ı rüşen-ger ider reng-âver
4. Lîk hürşid ü mehe bâ'îş-i rif'at Pertev
Şeref-i şoḥbet-i şâm ile füyûzat-ı seḥer
5. Nâm-ı nûr ile mulaḳķabdı semâdan zâtı
Böyle şebt itmiş idi şânını münşî-i kâder
6. Şarf idüb maḳderetin eyledi çün hüsn-i sülük
İtdi teslîm-i rızâ içre fedâ cân u ser

153. Velehu, 60b

Koca Râğıp Paşa Divanı, Gazel 96, s. 289.

4: Kâder: Kâbil

154. Mahlasnâme-i Cenâb-ı Seyyîd-i Pertev Efendi, 60a, Tetimme, 61b

Hoca Neş'et Divanı, Kaside 7, s. 72-73.

7. Güş-ı hüşını o şarf eyledi dürr-i sühana
Bârekallâh ne deryâ-dil-i pâkîze-güher
8. Bildi kadr-i himem ü terbiyet-i ehl-i dil
Âferîn himmet-i vâlâsına kim aldı nazar
9. Oldı engüş-tümâ şöhret-i şehr ü emşâr
Gün-be-gün mâh-şıfat oldı çü pertev-âver
10. Ola mümtâz diyü mâhlaş ile her eşeri
Didi üstâdı olan Neş'et-i kemter ahşar
11. Mağlaş-ı ma'rifetiñ ola Muhammed Pertev
Güş idenler ola meymün u mübârek diyeler
12. Eşer-i eslâfa sülük eylemege sa'y ile
Yâd ola hayr ile nâm u eşeriñ tâ maşşer
13. Saña sermâye-i devlet şeh-i kevseyn vaşfi
Natıdır Hüsrev-i ma'nâ serine tâc-efser
14. El-ğazer zerre kadar alma lisâna hicvi
Sağın ey nür-ı başar çeşm-i dili kör eyler
15. Nef'î-i mu'cize-gü ile Fehîme nazar it
Gör ser-levha-i dīvânçe-i erbâb-ı hüner
16. Himmet-i hazret-i pîrân ile nâmiñ şâmiñ
Ola ser-levha-i dīvânçe-i erbâb-ı hüner
17. Olasın mâ-ğaşalı cümle-i âmâliñde
Feyz-i tevfiķi ile luğf-ı Hudâya mazhar
18. Yazalar nüh-varağ-ı mecma'a-i eflâke
Kilk-i zerle şeb ü rüz her eşeriñ ta maşşer

155.

Mef'ûlü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün

Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Sâķi getür o sâğarı kim 'ağs-i âfitâb
Âşâr-ı feyz-i cur'asıdır tâb-ı mehtâb
2. Nüş eylemege tâ ola gerdün-ı nüh-ķubâb
Seyl-i şirişk girye-i mestâneme ħabâb
3. Rıdván görünce mest beni ide fetĥ-i bâb
Ĥürî ĥumâr-ı çeşmimle mest ola ĥarâb
4. Sîrâb-ı sevķ añılıcağ bizi neşve-yâb
Dil-teşnegî-i ĥasret ide Kevşeri şerâb

155. Sâkinâme, 61b, Tetimme 61a

Hoca Neş'et Divanı, Sâkî-nâme 26, s. 137-138-139.

5. İdem bulunca mestligile ben müsâ'ade
Mir'ât-ı dilde şüret-i cânân müşâhede
6. Sâkî humâr-ı derd-i ğama olmuşum esîr
Âzâd idüb bu kuluñı ecr ü şevâba gir
7. Bir feyz-i 'aşk ya'ni bize bir piyâle vir
Sen ol 'azîz başıñ için baña dest-gîr
8. Nüş eyleyince 'âlem-i bâlâ olur zamîr
Şems-i haķîkat ile olur mâh-ı dil münîr
9. Bahtım civân u 'aqlım ola sâl-ğurde pîr
Derd ü belâdan itmeyeyim bir dağî nefir
10. Şâhâ kemâl-i luţfuñ ile eyle gel kerem
Dünyâ gözüyle şâhid-i maķşûdumu görem
11. Sâkî o bezm-i hasda eyle bizi be-kam
Ĥâşân-ı Ĥaķ bezmi ola girmeye 'avâm
12. Ol câmdan ki câm-ı dili mest ide müdâm
Şürbi helâl ve tevbesi belki ola ĥarâm
13. Allâh için meded meded ey şüh-ı hoş-ğırâm
Mağrûm-ı luţf itme beni saña bu recâm
14. Kâm-ı dü-kevn terki baña ba'd-ezîn merâm
Zemzemle şun la'liñ eyle bir cemâne cem
15. Ĥ'âhiş-ger oldugum keremi eyle gel baña
Sırr-ı zamîri keşf ideyim mû-be-mû saña
16. Sâkî sebû ve câm u şürâhi ve râh-ı rûğ
Gülzâr u bezm-i sâz-ı nevâ-senc-i pür-fütûğ
17. Şâdî ve şevk derd ü humâr dem-i şabûğ
Cümle rumûz-ı nükte-i 'aşk ey enîs ü ruğ
18. Ĥâşâ ki meyle ola dile feyz ile fütûğ
Ĥayr-ı şarâb-ı la'l leb-i ömr-bağş-ı nûğ
19. Şağbâ-yı nâb Kevşer ide ĥâtıra sünûğ
Olsun hezâr kerre bize tevbe-i naşûğ
20. Hep mâcerâmı neyleyeyim eyledim 'ayân
Ĥayfâ dirîğ-i sırr-ı dilim olmadı nihân
21. Sâkî getir o râhı ki rûğ-ı revân ola
Mestânesi muķîm-i sarây-ı cihân ola
22. Deryûzegî-i dergehi fağr-ı şehân ola
Meyğânesi deri ile dâru'l-amân ola

23. Yek-kaṭre cur'asına bahā dü-cihān ola
Kim nūş iderse ḥusrev ü şāhib-zamān ola
24. Na'l-i semendi māh-ı nev-i āsumān ola
İkbal ü tāk ü devleti de cāvidān ola
25. Sākī bu söz ü sāzımızı itmeye çü gūş
Neş'et bu güft-gū-yı 'abes tābekey ḥāmūş

156.

Mef'ūlü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Feyzin yem-i keremden alur lü'lü-i 'Aden
Gevher mi her o kaṭre ki reşk-i seḥāb olur
2. Her şem'-i bezm-i şu'lesiniñ düdesi degil
Ecsād-ı rûḥ-ı ma'nā ümmü'l-kitāb olur
3. Her seng-pāre la'l-i Bedaḥşāni olur
Pertev-pezir-i terbiyet āftāb olur
4. Ehl-i süḥān ki ṭab'ı ola kulzüm-i hüner
Vādi-i ye's-i dehr-i denide serāb olur
5. Sengin güher ki kerem-i ḥaridāri olmayan
Kibrit-i aḥmer olsa da hiçden ḥesāb olur
6. Ümmid-vār-ı luṭf-ı Ḥudāyım ki ba'd ez-în
Devlet-serāy-ı her dü-cihān fetḥ-i bāb olur
7. Zīra ki bir yem-i himem ü menba'-ı kerem
'Ālem bilir ki zātı ne devlet-me'āb olur
8. İtdi nigāh-ı luṭfı bizi ḥākdan refi
Seyr it havāda zerreleri āfitāb olur
9. Her bir nigāh-ı raḥmı nice devlet-āferin
Her nazrasında kām-ı cihāna iktisāb olur
10. Sīrāb-ı ḥ'ān-luṭf u kerem olmadır hemān
Böyle veliyy-i ni'mete kim intisāb olur
11. Engüşt-i Mīke'il ile hem-dest-i ḥāmesi
Erzāk-ı genc āniñ ile fetḥ-i bāb olur
12. Cāh-ı celāl-i nām-ı şerifini yād idem
Ḥavf eylerem ki lisān-ı edebden 'itāb olur

156. Meşk-i Sühan Kasdıyla Nutk Buyurdıkları Kaside-i Gurâdır.62b, Tetimme, 62a
Hoca Neş'et Divanı, Kaside 18, s. 170-171-172.
12: Lisân: Bâb ND.

13. Zāt-ı refi’i devlet-i sermāye-i şeref
Şad-āferīn şānı ne ‘ālī-cenāb olur
14. Gūş eyledim ki menkıbet ü maḥmedetlerin
Yek nokṭa sırrı keşf olunca şad-kitāb olur
15. Bir baḥr-ı bī-gīrān hezār dūr-i güherle pūr
Deryā-yı heft ṭab‘ıma nisbet ḥabāb olur
16. Fazl-ı veliyy-i ni‘metim ‘ünvānına naẓar
Ruḥsār-ı şerm üzre olan ḳatre āb olur
17. Bir şem‘-i şu‘le-pāş-ı hünerdir ki fikreti
Pervānesi seḥer ile şām-āfitāb olur
18. Mihr-i münīr-i re’yine nisbet efendimiñ
Zerre dinürse rüy-ı edeb bī-ḥicāb olur
19. İz‘ān idince rütbe-i fazl u belāgatin
‘Arz-ı ḳasīde hey ne ‘aceb nā-şavāb olur
20. Mağrur olub da ḥulḳ-ı kerīm-i mürüvvete
Besdir du‘ā-yı devlete ğayrı şitāb olur
21. Neş‘et medīḥ-i şānı yeter ‘acziñ āşikār
Besdir du‘ā-yı devlete ğayrı şitāb olur
22. Eşk-i niyāz u meşk-i du‘ā ile ḥatm ḳıl
Encām-ı meclis-i sūḥan ‘ūd u gül-āb olur
23. Tā kim bu ḥayme-gāh-ı felek-i lāciverd-fām
Āmed şüd ile müzdeḥim-i şeyḥ ü şāb olur
24. Ḥayır du‘ā-yı devleti ḥalḳa penāh ola
Bī-şekk-i reyb kim bu du‘ā müstecāb olur

157.

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Fūrkatüñle ey perī ḥālim perīşān oldu gel
Başıma teng oldu ‘ālem çāh-ı zindān oldu gel
2. Ḥānumānım sensiz ey meh beytü’l-aḥzān oldu gel
Pādişāhım mülket-i dil yandı vīrān oldu gel
3. Seyl-i ekşimle dü-çeşmim ‘ayn-ı ṭufān oldu gel
Ḥūn-ı dil ḳıkdı gözümdeñ ekşim al kan oldu gel
4. ‘Ālemi ğarḳ eyledi deryā-yı ‘ummān oldu gel
Ḥāṭırım maḥzūn ve kārım zār u efgān oldu gel

157. Mu’aşşer, 63b, Tetimme, 63a
Hoca Neş’et Divanı, Mu’aşşer 1, s. 142-143.

5. Bu esir-i derd-i hasret rahma şâyân oldu gel
Merhamet-kârim efendim vaqt-i ihsân oldu gel
6. Ey meh-i nâ-mihribânım hayli müddet gelmediñ
Terk idüb ben bendeñi ey bî-mürüvvet gelmediñ
7. Kimler ile eylediñ nev-ıtarh-ı işret gelmediñ
Eylediñ bigânelerle germ-i ülfet gelmediñ
8. Jâjhâyın eyleyüb luḫ u mürüvvet gelmediñ
Hây zâlim eyledim biñ kerre da'vet gelmediñ
9. Ben ḫuluña eyleyüb hiç rahm u şefkat gelmediñ
Eylediñ peymân-şikest yok mı fütüvvet gelmediñ
10. Mümkün iken şevḫ u şādī ile şöḫbet gelmediñ
Şimdi aḫvâlim efendim pek perişân oldu gel
11. Ol zamân kim şem'-i bezm-i ḫazret-i yârân idik
Reşk-i bezm Bayḫara bir meclise ser-ḫân idik
12. Gülsitân-ı 'ıyş ü şevḫle bülbül-i ḫoş-hân idik
Devlet-i aḫbâbımızla 'âleme sulḫân idik
13. Cümleyle fermân-revâ bir şâḫib-i dīvân idik
Pîşvâ-yı 'ârifân ser-mezheb-i rindân idik

158.

Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

I

1. Derd-i hicriñ câna geḫdi oldu aḫlım târmâr
2. Ḥâk-i râh oldum yoluñda 'aşḫıñ itdi câna kâr
3. Men ırâḫdan gelmişem ḫasret ile ḫayran u zâr
4. Ey cemâlin görmeden ḫüsnüne ḫayran olduḫum
5. İrmeden 'ıyd-ı vişâl-i 'aşḫa ḫurbân olduḫum

II

1. Hey nice dem-i fūrḫatiñle başmışam baḫrıma taş
2. Sîne sūzan dīde giryan aḫıdub ḫan ile yaş
3. İtmişem râh-ı muḫabbetde fedâ cân ile baş
4. Ey cemâlin görmeden ḫüsnüne ḫayran olduḫum
5. İrmeden 'ıyd-ı vişâl-i 'aşḫa ḫurbân olduḫum

III

1. Ey imâm-ı enbiyâ ve'y şâh-ı peygamber sipâh
2. Gül yüzünden ḫıl münevver ḫoyma meni rû-siyâh
3. Mihr-i rüyuñ görmez isem ey diriḫ ey âh vâh
4. Ey cemâlin görmeden ḫüsnüne ḫayran olduḫum

158. Muhammes, 63a

Hoca Neş'et Divanı, Muhammes 5, s. 152.

5. İrmeden ‘ıyd-ı vişāl-i ‘aşka kurbān olduğum

IV

1. Ey Ḥabībballāh vallāh iştıyākım var saña
2. Mübtelāyım neyleyeyim ḥasret-keşim dīdārına
3. Ey Nebiyye’r-raḥme raḥmet kıl bu Neş’et kıluna
4. Ey cemālın görmeden ḥüsnüne ḥayran olduğum
5. İrmeden ‘ıyd-ı vişāl-i ‘aşka kurbān olduğum

159.

Mef’ūlü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün
Muzāri’ -- + / - + - + / + -- + / - + -

I

1. Ey çeşm uyan ağla İmām Ḥüseyin için
2. Ey cism-i cān ağla İmām Ḥüseyin için
3. Ey dil hemān ağla İmām Ḥüseyin için
4. Ey dīde kan ağla İmām Ḥüseyin için
5. Ey seyl-i ḥün cağla İmām Ḥüseyin için

II

1. Ol nāzenīn ki mehdini Cibrīl gāh gāh
2. Cünbān olurdu tā ide ārām ḥāb-gāh
3. Deryā-yı ḥün içre şināver olan o māh
4. Ey dīde kan ağla İmām Ḥüseyin için
5. Ey seyl-i ḥün cağla İmām Ḥüseyin için

III

1. Zānū-yı ‘arş sāye-i faḥr-i peyāmberān
2. Olmuşdu taḥt-gāh o sultāna bir zamān
3. Āğişte ḥün u ḥāk-ı reh-i Kerbelā olan
4. Ey dīde kan ağla İmām Ḥüseyin için
5. Ey seyl-i ḥün cağla İmām Ḥüseyin için

IV

1. Neş’et gibi bu sūz-ı derūn ile eyle āḥ
2. Ol sīne-kūb u rūz u şebān eyle āḥ vāh
3. Ṭūfān-ı eşke ğarḫ ola çarḫ ile mihr ü māh
4. Ey dīde kan ağla İmām Ḥüseyin için
5. Ey seyl-i ḥün cağla İmām Ḥüseyin için

160.

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün
Remel - + -- / - + -- / - + -- / - + --

I

1. Bir ğarīb-i müstemenden bī-kesim āḥ el-meded

159. Mersiye, 63a, Tetimme, 64b

Hoca Neş’et Divanı, Muhammes 6, s. 153-154.

160. Muhammes, 64b, Tetimme, 65a

Hoca Neş’et Divanı, Muhammes 8, s. 156.

2. Bir belâ-keş ‘âşık-ı bî-çāreyem vāh el-meded
3. Nāle ve āh u enīnem her seher-gāh el-meded
4. Ey dirīgā ‘ācizem men yoķ meded-ḥāh el-meded
5. El-meded senden meded sulṭānım Allāh el-meded

II

1. Ey penāh u çāre-sāz-ı verd-mendān el-amān
2. Ḥasta ve mecrūḥ-ı ‘aşka derdi dermān el-amān
3. Sīne sūzan dil perīşān dīde giryān el-amān
4. Dergehiñe düşmüşem üftān u hızān el-amān
5. El-meded senden meded sulṭānım Allāh el-meded

III

1. Gūş ider yoķ āh u zārım kime feryād eyleyem
2. Raḥım ider yoķ ḥālīme ben kime peydā eyleyem
3. Ḥāṭır-ı maḥzūnumu bilmem nice şād eyleyem
4. Tābekey ğamla bu çeşm ü cānıberbād eyleyem
5. El-meded senden meded sulṭānım Allāh el-meded

IV

1. Nev-bahār-ı gülşen-i ümmīdim ola cāvidāñ
2. Cılve-gāhım olsa şāh-ı gülbin-i bāğ-ı cihān
3. ‘Andelībem yine kārım rüz u şeb āh u fiğān
4. Neş’et-āsā derd-i dilden zār u giryānım hemān
5. El-meded senden meded sulṭānım Allāh el-meded

161.

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

I

1. Derd-i serdir devlet-i dāreyn olursa yārsız
2. ‘Ālemiñ hengāmesi maḥşer baña dildārsız
3. Rūzgārım ḥārdır bülbül gibi gülzārsız
4. Neylerim cānu cihānı yārsız ağıyārsız
5. Çün baña cennet cehennem görünür yārsız

II

1. Her nefes bir āh-ı cāngāh-ı sümūm-ı cān-güdāz
2. Her zamān bir tāze ğam bir nev-belā-āşüb sāz
3. Her nefes her dem dile derd ü elem bir dil-nüvāz
4. Her demi bir rüz-rüstā-hızden rüz-ı dirāz
5. Vay ḥālīne o dem kim dil ḳala dildārsız

III

1. Dūzaḥ-ı derd ü ğam dildār-ı sūzān olmasın
2. Cūybār-ı cennet-i dīdār ‘ummān olmasın
3. ‘Arşa-i ḥaşr belā pür-şūr u efgān olmasın

161. Muhammes-i Tazmin-i Musarra‘-ı Fuzûlî, 64a, Tetimme, 65b
Hoca Neş’et Divanı, Muhammes 11, s. 159.

4. Sīne sūzān dīde giryān dil perīṣān olmasın
5. Dīn ü imān-ı muḥabbet ola mı ikrārsız

IV

1. Her zamān şūrīde bir dīvānenin devrānıdır
2. Nev-be-nev cümle cihān bir āşıqın ḥayrānıdır
3. Neş’et-i zārīñ bu demler mevsim-i efgānıdır
4. Muṭrıb-ı bezm-i muḥabbet bu dil-i nālānıdır
5. Gülsitān-ı ‘aşq kalmaz ‘andelīb-i zārsız

162.

Fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

I

1. Bezm-i vuşlatda ‘aceb hicr-keş-i yār oldum
2. Nūş-ı dārū-yı şifā-baḥş ile bīmār oldum
3. Düşdüm ol şāh-ı gülüñ dāmenine ḥār oldum
4. Ğoncama jāle gibi neyleyeyim bār oldum
5. Sabrı güç çāresi güç derde giriftār oldum

II

1. Kim arar k̄ānıma girsen de begüm ben de senin
2. Dil-i dīvāneciğim yavrucuğum ben de senin
3. Cümle vārım ile cānım da senin ben de senin
4. Şānına her ne düşerse anı kııl ben de senin
5. Merḥamet eyle efendim hele nāçār oldum

III

1. Müjde-i vuşlat olan şīrīn edādan geçdim
2. Baña maḥşuş olan mihr ü vefādan geçdim
3. Meclis-i ḥāş-ı şebistān-ı şafādan geçdim
4. Nıgeh-i merḥamet ü luṭf u‘atādan geçdim
5. Bezm-i ‘aşkıñda hemān k̄āni‘-i dīdār oldum

IV

1. İltifātüñ ile akrānıma fā‘iḳ degilem
2. Gerçi kim ṭab‘-ı şerīfiñe muvāfık degilem
3. Bilirim bendeñe sultānıma lāyık degilem
4. K̄ulunum añla efendim saña ‘āşıq degilem
5. Tövbe tövbe seni sevdimse güneh-kār oldum

V

1. Ğālibā mā‘il o şeh nāle vü efgānımıza
2. Yoḥsa bilmem ‘acabā k̄asdı mı var cānımıza
3. Teşnedir ğamze-i ḥünḥārı heman k̄ānımıza
4. Nice zālīm dimeyem ḥazret-i sultāmıza
5. Neş’etā cān u cihāndan hele bīzār oldum

162. Muhammes-i Hasbihali, 65b, Tetimme, 65a
Hoca Neş’et Divanı, Muhammes 12, s. 160.

163.

Mef'ülü fâ 'ilätü mefâ 'ilü fâ 'ilün
Muzâri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

I

1. Maḥsūd-ı 'arş-pāye-i vālā-yı himmetim
2. Reşk-āver-i sürüş-ı semā ādemiyetim
3. Ḥayret-fezā-yı ḥalk-ı cihān ḥulḳ u ḥilḳatim
4. Şarrāf-ı dehr bilmez ise nola kıymetim
5. Bir gevherim ki ḥāk-i siyāh içre ḳalmışım

II

1. 'Ālem-bahā-yı cān cihān kadr u i'tibār
2. Gird ü kesād içre 'aceb hār u ḥāksār
3. Şehbender-i zamān u güher-senc-i rüzgār
4. Şarrāf-ı dehr bilmez ise nola kıymetim
5. Bir gevherim ki ḥāk-i siyāh içre ḳalmışım

III

1. Deryā-yı nūr-ı ḥūr-ı felek zāb gevherim
2. Bālā-terin-i mertebet-i heft-aḥterim
3. Dürr-i yetim-i nüh-şadef-i baḥr-i aḥḍarım
4. Şarrāf-ı dehr bilmez ise nola kıymetim
5. Bir gevherim ki ḥāk-i siyāh içre ḳalmışım

IV

1. Hey hey ne güft-gū ve ne da'vā ne mācerā
2. Hey hey ne dāveri ve ne iştikā
3. Neş'et ḥāmūş bes ne güftār-ı jājhā
4. Şarrāf-ı dehr bilmez ise nola kıymetim
5. Bir gevherim ki ḥāk-i siyāh içre ḳalmışım

164.

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Hezec+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -

I

1. Bizim cevr-i felekden şükūh-ı feryādımız yoḳdur
2. 'Ādūdan hiç melāl-i ḥatır-ı nā-şādımız yoḳdur
3. Şu kāfir baḥt-ı bedden iştikā mu'tādımız yoḳdur
4. Muḥaşşal dost u düşmenden tazallüm yādımız yoḳdur
5. Göñüldendir şikāyet kimseden feryādımız yoḳdur

II

1. Tutar ehl-i mezāk-ı 'aşḳ olan rüsvālīgim ma'zūr
2. İder mi böyle nā-bercā şikāyet olmağın mecbūr

163. Muhammes-i Tazmin-i Beyt-i Şehvar, 65a, Tetimme, 66b
Hoca Neş'et Divanı, Muhammes 10, s. 158.

164. Muhammes-i Tazmin-i Musarra'-i Beyt-i Şehvar, 66b, Tetimme, 66a
Hoca Neş'et Divanı, Muhammes 9, s. 157.

3. Ne söylersin gelür mi kâle hiç hâl-i dil-i rencür
4. Degil şekvem o zâlimden eger çi olmuşam mehcür
5. Göñüldendir şikâyet kimseden feryâdımız yokdur

III

1. Felek kimdir ki ide tâ dil-i vîrânemiz maḥzûn
2. Dimağ itmeme degil kaydım ğam u şādî-i çarḥ-ı dūn
3. Tūtalım olmuşuz bir âfet-i devrāna biz meftūn
4. Velîkin añlarız ḥaşmı hemān biz olmadık mecnūn
5. Göñüldendir şikâyet kimseden feryâdımız yokdur

IV

1. Dirigâ yâr u yârân-ı zamâne cümlesi ğaddâr
2. Fiğânım merḥamet bilmez ne kâfir-kış imiş dildâr
3. Teselli-i muḥibbâne taḥammül cümleden dūş vâr
4. Hele cânımdan itdi bu dil-i zârım beni bîzâr
5. Göñüldendir şikâyet kimseden feryâdımız yokdur

V

1. ‘Aceb var mı ğam-ı ‘aşk ile hiçbir eylemiş ülfet
2. Ya vallahî götürmez ne felek bâr-ı ğama tākāt
3. Taḥammül eyleyüb bâr-ı belāya göñlümüz Neş’et
4. Giriiftâr-ı ğam itmişdir bizi hiç itmeyüb şefkāt
5. Göñüldendir şikâyet kimseden feryâdımız yokdur

165.

Fâ ‘ilātün fâ ‘ilātün fâ ‘ilātün fâ ‘ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + - -

I

1. Bir niğehle bende-ğaniñ kām-yâb itmez misin
2. Cevre mâ’ilsin mükâfâtın ḥesâb itmez misin
3. Hiç celâl ü ḳahr-ı ḥaḳdan ictinâb itmez misin
4. Bendeñi maḥzûn görüb ref’-i niḳâb itmez misin
5. İtdiğün va’d-i ‘inâyetden ḥicâb itmez misin

II

1. Ey şeh-i ḥübân rikāba ‘arzîḥâl eyler göñül
2. Şerḥa ile dâğ ile baş-ı maḳâl eyler göñül
3. Ḥasbiḥâlin gūyiyâ söyler ḥayâl eyler göñül
4. Ḳâl ile olmazsa ḥâlen biñ su’âl eyler göñül
5. Luṭf idüb ğamzeñle olsun bir cevâb itmez misin

III

1. ‘Āşık-ı âşüfteñ ey gül-ruḥ eger çi şad-hezâr
2. Cümlesi gülşen-serây-ı vuşlata şeydâ vü zâr
3. Her biri pervâneniñ cânāna kılmaz cân-nişar
4. Ḥâst-kārân-ı muḥabbet gerçi bî-hadd ü şumâr

165. Gazel-i Ârif-i Tahmis-i Hacı Farsî Baba Neş’ât Efendi, 66a, Tetimme 67b, 67a
Hoca Neş’et Divanı, Tahmis 16, s. 167-168.

5. Lîk erbâb-ı hülûsu intihâb itmez misiñ

IV

1. Cürmüm ikrâr eyledim cânâ benimdir hep günâh
2. Kıldım ey kân-ı fütüvvet dergeh-i luṭfuñ penâh
3. Tâbekey hırmân u ye's ile ola hâlim tebâh
4. 'Afv ü ihsânıñla cürmüm ber-ṭaraf olmaz mı âh
5. Ben günah itdimse sen kaçd-ı şevâb itmez misiñ

V

1. Neşve-i la'l-i lebiñle mey-perest itdiñ beni
2. Sâğar-ı naḥvet ile maḥmûr u mest itdiñ beni
3. Cur'a-veş hâk-i mezellet içre pest itdiñ beni
4. Seng-i ye'sile yeter sâğar-şikest itdiñ beni
5. İnkisârımdan da sâki ictinab itmez misiñ

VI

1. Müsteḥakk-ı ḳahr isem ben ḳıl mürüvvet sen yine
2. Ey mürüvvet-pîşe eyle raḥm u şefḳat sen yine
3. Şânıña şâyeste ḳıl luṭf eyle raḥm it sen yine
4. Ben degilsem lâyıḳ-ı enzâr-ı ref'et sen yine
5. Zâtıña şâyân elṭâfi hesâb itmez misin

VII

1. Hâl-i zâr-ı Neş'ete sulṭân-ı zi-şânım baḳıb
2. Baña şefḳat eylemez mi merḥamet-kânım baḳıb
3. Bir nigâh-ı luṭf ider mi şâh-ı devrânım baḳıb
4. 'Arzıhâl-i 'Ârif-i nâçize sulṭânım baḳıb
5. Bâri bir redd-i cevâba irtikâb itmez misin

166.

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün
Hezec+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -

I

1. Şabaḥu'l-ḥayr ḳıl nur-ı maḥabbetle dil-i târı
2. Füyûzat-ı seḥer ola derûna 'aşḳın âşârı
3. Nesîm-i nev-bahâr it düd-ı âh-ı ḥâṭır-ı zârı
4. Gül-i tevḥide şebnem eyle 'âşıḳ-eşḳ esrârı
5. Açıb dâğ-ı dilinden ḡonce-i gülzâr-ı ebrârı

II

1. Geçüb ebrû ve müjgân hâl ü ḥaṭdan 'aşḳla ḥâş ol
2. Geçür rîş ü berûtı tığdan abdâl-ı ihlâş ol
3. Serimû ḳalmasın ḳaydın fenâ baḥrinde ḡavvâs ol
4. Erenler dergehinde bir ḳalender bende-i ḥâş ol
5. Tırâş it çâr-ḍarb ile ḡöñüldeñ fikr-i aḡyârı

166. Güfte-i Hayri Efendi Tahmis-i Hacı-i Farsî Baba Neş'ât Efendi, 67a Tetimme, 68b, 68a, 69b, 69a

Hoca Neş'et Divanı, Tahmis 14, s. 163-164-165.

III

1. Felek gibi tolan devrānda ebr-i şevkle zār it
2. Melekler gibi zıkr-i devr-i a'lāyı sen ezkār it
3. Semā'a gir urub çarḥ 'āşıkāne devr-i edvār it
4. Fenā bezminde ser-gerdānlığı gerdūn gibi kār it
5. Dolaş mānend-i mihr ü māh gerd-i kuṭb-ı edvār

IV

1. Künūz-ı 'arş u ferş-i devlet insān-ı kāmilde
2. Hemān naqd-i dü-'alem-i ḥazret insān-ı kāmilde
3. Dü-gīti taht u baht-ı himmet insān-ı kāmilde
4. Meded noqşāna düşme ḥıdmet insān-ı kāmilde
5. Bırakma dest-i zıkr ü fikrden mīzān-ı ikrārı

V

1. Cihān 'ālem ıtlak mülkü cāy-ı ḥayretdir
2. Mülük-ı devleti birlikte pāy-ı tahtı vaḥdetdir
3. Heme mīr ü gedā yekser cevāhir-pūş-ı vūs'atdır
4. Tecerrüd 'ālemi pīrim 'aceb vāsi' vilāyetdir
5. O kişver şehleridir vārişan-ı mülk-i ḥünkārı

VI

1. Zer ü sīm ü mese sikke urur şāhān devrānda
2. Maḥabbet naqşı kalb-i kāfir ile ehl-i imānda
3. O sulṭāndır ki fermānı revāndır kişver-i cānda
4. Ḥaḳīkat dīdesiyle baḳ yürütmüş sikkesin anda
5. Vücūd iklīminiñ Sulṭān Cem cāh-ı 'aṭā-kārı

VII

1. Dü-demdir Zülfikār-ı Mesnevī bu fehm-i idrākim
2. Kimin ḥāk eyler 'ālemde kimin 'ālemlere ḥākim
3. Cihānda şehriyār olur kulu kurbamıdır o kim
4. Şehinşāh-ı kerāmet sikke Mevlānā-yı Rūmī kim
5. Ḥüsām-ı Nuṭḳı kesmişdir 'ırk-ı inkārı

VIII

1. Mübārek tal'atından sırr-ı vaḥdet kim açılmışdır
2. Cemāl-i pertevinden şubḥ-ı devlet kim açılmışdır
3. Fürūğ-ı mihr zātından ne ḥikmet kim açılmışdır
4. O şems-i maşrıḳ-ı sırr-ı hüviyyet kim açılmışdır
5. Yed-i feyziyle rūy-ı dehre bāb-ı ḥikmet-bārı

IX

1. O sulṭān-ı cihān-gīr-i leddünī ḥāl-i kālinden
2. O şāhenşāh-ı tāk u baht-ı ma'nā kāl-i ḥālinden
3. O zıllullāh şu'ā-ı nūr-ı feyż-i bī-zevālinden
4. O bürhān-ı muḥaḳaḳḳ pīşe kim sırr-ı kemālinden
5. Şalāh-ı himmeti el'ān mülk-i Rūmadır sārī

X

1. Gülistān-ı velāyet ḥaṣre dek feyziyle ṣābitdir
2. Riyāz-ı mülk-i devlet ḥaṣre dek feyziyle ṣābitdir
3. Heme ma'nā ve şüret ḥaṣre dek feyziyle ṣābitdir
4. Bahār-ı dīn ü devlet ḥaṣre dek feyziyle ṣābitdir
5. Tütüb şıyt-ı kudūmı ser-te-ser āfāk u aqṭarı

XI

1. Gürūh-ı 'āşıkān mensüb-ı bāb-ı rabb-i 'izzetdir
2. Ricāl-i devleti erbāb-ı dīvān-ı ḥaḳıḳatdır
3. Maḳām-ı 'āşıkīn bu ḥalka-i ḥāşān-ı ḥazretdir
4. Bu meydān erleri rehburde-i eyvān-ı vaḥdetdir
5. Bu cem'īn sümme vechullāhıdır meclā-yı inzārı

XII

1. Nişīmen heşt-behişt 'arş-ı mu'allā āşiyānıdır
2. Gehī bāzū-yı şāhenşāh-ı vaḥdet kim mekānıdır
3. Heme yek-cünbüş-i bāl-i ḥudūdu dü-cihānıdır
4. Bu canlar şāh-bāzān-ı maṭār-ı lā-mekānıdır
5. İderler şayd-ı kebk-i kühsār-ı mülk-i envārı

XIII

1. Gehi delḳı ḳabā-yı şāh-ı nevrūza deḡişmezler
2. Palas u postu taḥt u baḥt-ı firūza deḡişmezler
3. Külāh-ı faḳrı tāc-ı devlet-efrūza deḡişmezler
4. Melāmet ḥırkasın dībā-yı zerdūza deḡişmezler
5. Şoyarlar ḳāmet-i cāndan kıyās 'aceb ü pindārı

XIV

1. Hemānā 'ayn rüstā-ḥīzdir vaż'ı 'azizānın
2. Nola nāyı olursa sūr-ı maḥşer ki bu devrānın
3. Tehī şanma semā' u devrini devrānda merdānın
4. Felek tennüre-puş abdalıdır bu bezm-i 'irfānın
5. Uşul-i 'āşıkān-ı Mevleviye uymuş eṭvārı

XV

1. Nevā-yı 'aşḳla çün kāse-i ṭanbūr-ı nūbe-kāh
2. Sedā-yı arḡanūn eyler hemīn kühsār u senglāḡ
3. Cemādātı bile 'aşḳ u muḥabbet eylemiş küstāḡ
4. Ney inler def döger göḡsin rebābıñ sīnesi sūrāḡ
5. Nümāyān her birinde sūziş-i 'ışşāḳıñ āşārı

XVI

1. Şeh-i sulṭān ma'sūḳuñ vaşf-ı şānıdır ḡayrı
2. Kime luṭf itse Neş'et feyzine maḡhar olur Ḥayri
3. Hemān fevvāre-i Kevşer olur kilik-i sebük-seyri
4. Emīru'l-āşıkīniñ çāker-i dīrīnesi Ḥayri
5. Zülāl-i na'tiñ itdi nāvidān-ı ḡāmeden cārī

XVII

1. Budur ümmîd-i ihsân u 'atâ-yı pâdişâhîden
2. Hüdâvendân-ı tâc-efser hüdîvân-ı külâhîden
3. Selâtin-i cihân ma'nî-i rûhâni sipâhîden
4. Temennî ve recâsı oldu 'uşşâk-ı ilâhîden
5. İrişdikçe huzur-ı haqqâ vaqt-i celb ü ihzârı

XVIII

1. İlâhî himmet-i merdân pîrân-ı haqqîkatle
2. Hüdâya iltifât-ı hâtır-ı ehl-i velâyetle
3. Hemân imdâd-ı kudsî ehl-i imdâd u kerâmetle
4. Du'â-yı hâlis-i sâdât-ı aḥavân tarîkatle
5. Ola ol bî-kese esrâr-ı Mevlânâ meded-kârı

167.

Fâ 'ilātün fâ 'ilātün fâ 'ilātün fâ 'ilün
Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

I

1. Bezm-i Câmîde mey-i 'aşkıñ olub cur'a-keşi
2. Olmuşam mest-i maḥabbet aḳıdub ḳanlı yaşım
3. Ururum na'ra-i mestâne hemân şubḫ u 'işâ

لی صیب مدنی عربی قرشی
 کہ بود و دوش مایه شادی و خوشی

II

1. Vaḫy ü ilhâm-ı Hüdâdır süḥan-ı muḫteremia
2. Olmayan nâ'il-i elṭâf u kemâl-i keremi
3. Mazḥar-ı sırr-ı eḫâdîs-i şerîfî ola mı

فہم راز نامش بکنم او عربی من عجمی
 لاف مہرش جز نم او قرشی من حبشی

III

1. Tâ ezel bezm-i elest olmuş iken şâh-ı cihân
2. Şem'-i didârına sūzân idi pervâne-i cân
3. Yanaraḳ yaḳılarak 'âleme geldim sūzân

ذره وارم بہوادی اری اور قص کنان
 تاشدان شہرہ افق بخورشید و شہی

IV

1. Bundan a'lâ nedir 'uşşâḳına elṭâf u kerem

2. Olalar devlet-i dīdār ile hoş-dil-i hurrem
3. Sūretā fūrkat ü ma'nide vişāli her dem

و جہتی نظر سے کل غداۃ و عشی
کرد صدر جلد دور است زینش نظرم

V

1. Hūş-yārān-ı vefādır heme mestān-ı elest
2. Sāgar-ı sırr-ı maḥabbet ola ḥāşā ki sikest
3. Neş'e-mend olmaz o kim olmaya peymāne be-dest

صفت باوہ عشقش تو بر سر از من مست
ذوق این می شناسی بخدا نا بخش

VI

1. Sūziş-i 'aşk-ı nebī ile 'aleyhi'ş-şalavāt
2. Şöyle dil-teşne gidem maḥşere bulduḡda ḫayāt
3. Ola sīrāb-ı şirişk ḫuşk-lebān-ı 'Araşat

مصلحت نیست مرا سیر ازین آب حیات
ضا عطف الله به کل زمان عطشی

VII

1. Sālik-i şāh-reh-i 'aşka budur ṭavr-pesend
2. Olmaya cānı cihān kayd u 'alāḫa-peyvend
3. Neş'etā ehl-i maḥabbet olana pes bu pend

جامی از باب و قافیه و عشقش نروند
سربادت کرا زین راه قدم باز کنی

168.

Mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün
Muzāri' -- + / - + - + / + - - + / - + -

1. Dün sāye şaldı başıma nā-geh bir afitāb
Çopdu kıyāmet oldu cihān 'arsa-i ḫesāb
2. Başımdan aşdı tābiş-i 'aşkıyla āteş-āb
Gördü behişt-i ḫüsnü gönül kıldı ıztırāb
3. Bu gün ne kevn ne 'arabda gehdir didim didi
Rūz-ı cezā-yı rūḫ-ı revānuñdurur seniñ

168. 71b, Tetimme, 71a
Hoca Neş'et Divanı, Müseddes 3, s. 148-149.

4. Bir ravza görmüşem gül-i ħod-rū çemen çemen
‘Anber-i şemīm sūnbūl-i müşgīn Ħuten Ħuten
5. Şebnem o bāğa lū‘lū-i lālā ‘Aden ‘Aden
Esbāb-ı şevķ şīveyi şorma tümen tümen
6. Bu ne behişt ‘işve-gehidir didim didi
Ħüsnüm riyāzı bāğ-ı cinānuñdurur seniñ
7. Bir çeşme-sārı cilve-geh itmişdi ol peri
Mehtāb ħüsnü şanki behişt itmiş ol peri
8. Şalmışdı şuya tal‘at-i meh şu‘le ve ferī
Ceyĥūn-ı nūr itmişdi cū-yı peykeri
9. Bu cūybārda bu ne mehdīr didim didi
‘Aķs-i ruĥumla eşk-i revānuñdurur seniñ
10. Bir ķahramān-ı zālīm-i ħūnhār velī amān
Bir bī-nevā ġarībe çekib tiğ ü cān-sitān
11. Biñ zaĥm uranda virmez añā hiç amān zamān
Giryān-ı cihān ħāline ħandān özü hemān
12. Bu geşte kim bu ħūnu ne şehdir didim didi
Şāhib-ķırān ġamze ve cānāndurur seniñ
13. Oldı dūçār bir mehe kim āsumān nāz
İrmez kemend-i āh u niyāzıyla ser-fīraz
14. Erbāb-ı ħāle ħālī olur Ķıble-i namāz
Bir rişte gördüm anda ki cān beste-i niyāz
15. Kākül mü ne belā-yı siyehdir didim didi
Ħable’l-verīd gerden-i cānāndurur seniñ
16. Gördüm bir āfitāb-ı cemāli cihān ħüsn
Ya bir melek ki cilve-gehi āsmān-ı ħüsn
17. ‘Ayne’l-ĥayāt-reşĥa dehānı ki cān-ı ħüsn
Her bir nigāhı hey ne yamān cān-sitān-ı ħüsn
18. Şīrīn nigeh ne āhū nigehdir didim didi
Ħūnī gözüm ki teşne-i ķānuñdurur seniñ
19. Gördüm bir özge saĥş-ı cihān-gürd zih tāz
Merīd-i ġarīb seyr ü seyāĥatle ser-fīrāz
20. ‘Ālemde āşinālıġıla bulmuş imtiyāz
Bīġāne rev ü ķaydı degil hic niyāz u nāz
21. Bu saĥşım kim ne ħālī tebehdūr didim didi
Neş’et cihānda nāmıla şānuñdurur seniñ

SONUÇ

Çalışmamıza konu olan şiir mecmûasının içinde barındırdığı şiir seçkisi, döneminde popüler olarak nitelendirilecek dört şair üzerine kuruludur. Yapılan bu çalışmada ulaşılan sonuçları şöyle niteleyebiliriz:

Derlendiği dönemin şiir zevkini ortaya koyan bu mecmûa, tarihî ve edebî metin araştırmacıları için kaynak olarak kullanılabilir bir düzende ortaya konulmuş, ayrıca kütüphane raflarında gün yüzüne çıkmayı bekleyen bir mecmûa daha edebiyat literatürüne kazandırılmıştır.

Günay Kut tarafından yapılan tasnif içerisinde “Seçme şiir mecmûaları” (mecnû‘a-i eş‘ar, mecnû‘a-ı devâvin) başlığı altında değerlendirilebilecek çalışmamız, döneminde hikemî tarzıyla ön plana çıkan Koca Râgıb Paşa’yı gazelleriyle, Şeyh Galip’in sanat anlayışına yakın Hoca Neş’et’i mahlasnâmeleri ve musammat şiirleriyle, Nedim çizgisinde yer alan İzzet Ali Paşa’yı gazelleriyle ve daha çok hikemi tarz ve rindane tarzın etkisinde kalan Haşmet’i Kasideleriyle ön plana çıkarmıştır. Bu durum bu şairlerin döneminde bu nazım şekillerindeki ustalığıyla ön plana çıktığını bizlere göstermektedir.

Büyük olasılıkla müstensih hemen hemen o dönemde yazılan mecmuaların vazgeçilmez şairlerinden olan Nedim ve Şeyh Galip’ten ayrı döneminde yine popüler olarak nitelendirilebilecek şairlerden bir derleme oluşturmuştur. Bu derleme içerisinde barındırdığı nazım şekilleri, özellikle de 17 kasidenin yer almasıyla halk tabakasından genellikle uzak, muhtemelen bir yönetici için hazırlanmış ve ona sunulmuştur.

Müstensihin ilgili şairin şiirlerini belirli bir sırada yazarken kullandığı “velehu” başlığı altında yer alan Haşmet’e ait metin kısmında yer alan 68 numaralı na’t-ı şerif, Haşmet’in başlığı altında gösterilen fakat Zihnî mahlasının yer aldığı 80 numaralı gazel ve İzzet Ali Paşa’ya ait 128 numaralı gazel, şairlerin yayımlanmış divanlarında yer almamaktadır.

Yine mecmûa içerisinde gazelleriyle en çok hacme sahip olan Koca Râgıb Paşa’nın, 12 numaralı şiirinde yer alan 4. beyiti ve 36 numaralı şiirinde yer alan 6. beyiti şairin yayımlanmış gazelleri arasında yer alamamaktadır. Böylece ilgili

şairlerin divanı üzerinde yapılacak daha sonraki çalışmalarda daha tertipli bir metin ortaya konulabilecektir.

Mecmuâ içerisinde Haşmet'in şiirleri başlığı altında gösterilen fakat Zihnî mahlasının yer aldığı 1 adet gazel mevcuttur. Şiir numarası 80 olan bu gazel, 18. yy'da yaşamış ve Zihnî mahlasını kullanan, Baltacılar Kethüdası İsmail Ağazade Zihni Bey, Erzurumlu Zihni, Hudâverdi, Mehmed Efendi, Seyyid Mehmed Sa'îd Zihni Efendi ve Mustafa adlı şairler arasından kim tarafından yazıldığı tam olarak tespit edilememiştir. Bu durum mecmûa'nın eksik olan sayfalarında başka şairlerin de yer alabileceği durumunu akıllara getirmektedir.

Bu çalışmayla, şairelerin daha önce yayımlanan şiirleri ile mecmûada yer alan şiirleri mukâyese edilmiş; Mecmûda yer alan şiirlerdeki bazı kelimelerin farklı biçimlerde okunulabileceğini ve daha doğru tercihlerinin yapılabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Divan şairleri geçimini sağlamak için genellikle her dönemde bir hâmî arayışı içerisinde olmuşlardır. Yine mecmûa içerisinde yer alan kasidelerde geçen Hekîm Paşa-Zâde Ali Paşa, Râgıb Paşa, Sadr-ı Azam Mustafâ Paşa, Abdullah Paşa, Sultan Osman ve Defterdâr Halîmî Efendi'nin dönemindeki sanat anlayışına ve sanatçılara değer verdikleri dolayısıyla şairlerin, ismi geçen yöneticilerin bu yöndeki tutumlarının varlığından haberdâr olmaları, bu kişilere kaside sunmalarında etkili olmuştur.

Mecmuâ bu özellikleriyle dönemindeki yöneticilerin sanata olan tutumları ve halka karşı izlemiş oldukları politiklardan da izler taşımaktadır. Yine gazelerde Osmanlı toplum yaşantısından izler taşıyan bazı geleneklere de rastlanılmaktadır. Bu durum mecmûa'nın yazıldığı dönemin özelliklerinden etkilendiğini ve mecmûa'yı oluşturan kişinin tamamen bir şiir zevki için mecmûa'yı oluşturmadığını bizlere göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Demirbağ, Ö. Koca Râgıb Paşa Divân, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, 1999.
- Aypay, İ. *İzzet Ali Paşa Divan Tenkitli Metin*, İstanbul, 1998.
- Arslan, M.- Aksoyak, İ. H. *Haşmet Külliyyatı, Dîvân, Senedü 'ş-Şuara, Viladet-name, İntisabü'l-Müluk* (e-kitap), Kültür Bakanlığı, Çevrimiçi, [//http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78376/hasmet-kulliyati.html](http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,78376/hasmet-kulliyati.html), 10.05.2017.
- Oğraş, R. Hoca Neş'et Divânı (İnceleme ve Tenkidli Metin), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1991.
- Kut, G. Mecmua, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi Devirler/ İsimler/ Eserler/ Terimler*, İstanbul, 1986.
- Uzun, M. "Mecmua" *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 28, Türkiye Diyanet Vakfı yayınları, Ankara, 2003, ss. 265-268.
- Levend, A. S. *Türk Edebiyatı Tarihi, III.*, Ankara, 1973.
- Aydemir, Y. *Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler*, AÜ Türkoloji Der. C.2 Ankara 2007, ss. 123-135.
- Aydiner, M. "Râgıb Paşa" *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 26, Türkiye Diyanet Vakfı yayınları, Ankara, 2007, ss. 136-137
- Banarlı, N. S. *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi II*, MEB Yayınları, İstanbul, 1983.
- Albayrak, N. "İzzet Ali Paşa" *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 23, Türkiye Diyanet Vakfı yayınları, Ankara, 2001, ss. 556-557
- İsen, M. "Hoca Neş'et" *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C.18, Türkiye Diyanet Vakfı yayınları, Ankara, 1998, ss. 191-192
- Kesik, B. "Koca Râgıb Paşa", *Türk Edebiyatında İsimler Sözlüğü*, Ankara, 2014, Çevrimiçi, <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3207>, 23.05.2017.

Aksoyak, İ. H. "Haşmet", *Türk Edebiyatında İsimler Sözlüğü*, Ankara, 2003,
Çevrimiçi,
<http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=74>,
22.05.2017.

